

กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน
เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย”
ของ รฐาพร สนั่นเสียง
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ชื่อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย
ผู้วิจัย	รฐาพร สนั่นเสียง
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2567
คำสำคัญ	กิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้เรื่องอริยสัจ 4, ทักษะการคิดเชิงเหตุผล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เรื่อง อริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 8 คน และกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งสิ้น 74 คน โดยมีขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ตามวิธีดำเนินการวิจัย ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนในปัจจุบันที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และขาดการสอดแทรกทักษะการคิดเชิงเหตุผล ทำให้ผู้เรียนขาดองค์ความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จนไม่สามารถอธิบายและนำไปปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งครูผู้สอนขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาสื่อการสอน และไม่มีการสอดแทรกทักษะการคิดเชิงเหตุผล ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและไม่สามารถเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล มาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง

อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงเหตุผลสูงขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มี เนื้อหาเกี่ยวข้องกับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา โดยใช้คู่มือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เชื่อมโยงหลักอริยสัจ 4 กับสถานการณ์จริง เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทาง แก้ไขอย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ตลอดจน พัฒนาความสามารถในการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของรายวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม

Title EXPERIENCE-BASED LEARNING ACTIVITIES ON THE FOUR NOBLE TRUTHS TO DEVELOP CAUSAL THINKING SKILLS IN PRIMARY SCHOOL YEAR 5 STUDENTS AT RAMKHAMHAENG NETWORKING SCHOOLS, SUKHOTHAI PROVINCE

Author Rathaporn Sanansain

Advisor Assistant Professor Nattachet Pooncharoen, Ph.D.

Academic Paper M.Ed. Independent Study in Social Studies - (Plan B), Naresuan University, 2024

Keywords Learning Activities, Learning the 4 Noble Truths, Causal Thinking Skills

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current conditions and problems of learning management on the 4 Noble Truths of 5th grade students in schools in the Ramkhamhaeng network group. Sukhothai Province 2) to develop learning activities Using experience as a basis on the 4 Noble Truths to develop causal thinking skills. of students in grade 5, which is a qualitative research This is a qualitative research. The primary informants are 8 teachers in the Ramkhamhaeng Network School, Sukhothai Province, and 74 students. The research area is Ban Muang Kao “Sri Intratit” School, Mueang District, Sukhothai Province. The research methodology is derived from a purposive sampling of Grade 5 students at Ban Muang Kao “Sri Intratit” School. The research instruments are 1) A manual for organizing learning activities on the Four Noble Truths to develop causal thinking skills for Grade 5 students, and 2) In-depth interview questions using descriptive data analysis. The research results found that: Current status and learning problems to develop causal thinking skills of grade 5 students in the Ramkhamhaeng Network School, Sukhothai Province, all 4 aspects of both groups of informants have consistent opinions that the current learning activity organization process of teachers who use the teaching method in Buddhism subjects are not consistent with the needs of the students and lack the integration of causal thinking skills, causing students to lack knowledge of

Buddhist principles, unable to explain and apply them to daily life. In addition, teachers lack knowledge in developing teaching media and do not integrate causal thinking skills, resulting in students lacking motivation and unable to connect Buddhist principles with daily life. Therefore, the researcher used the results of the study of the current status and problems of learning management to develop causal thinking skills to develop learning activities on the Four Noble Truths to develop causal thinking skills of grade 5 students. The results of the development of learning activities on the Four Noble Truths using experience as a base to develop causal thinking skills of grade 5 students found that students had higher causal thinking skills from organizing learning activities with content related to the subject of social studies, religion, and culture, Buddhism, using the manual for organizing learning activities on the Four Noble Truths using experience as a base. To develop the causal thinking skills of Grade 5 students, enabling them to learn through actual practice, linking the Four Noble Truths with real situations, enhancing problem-analysis skills and finding rational solutions. It also helps to enhance the characteristics of being a good Buddhist and develop the ability to be a virtuous citizen in a multicultural society, appropriately following the learning standards of the Buddhism subject.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่ได้ให้ความกรุณาถ่ายทอดความรู้ให้คำปรึกษาตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตา ความเอาใจใส่ และเสียสละเวลาอันมีค่าให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาให้แนวคิดและแนะนำเพิ่มเติมจนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลคุณครูในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ทุกท่าน ที่สละเวลาให้สัมภาษณ์ตอบแบบสอบถาม หรือมีส่วนร่วมในการวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้รับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ตลอดจนคณะครูทุกท่านและนักเรียนทุกคน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้ดูแลการทำวิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและขอขอบคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรทุกท่าน พี่ เพื่อน และน้อง ๆ ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านการศึกษา และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัย จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานการค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะประโยชน์ต่องานวิชาการ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้องต่อไป

ธัญพร สนั่นเสียง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุุณูปการ.....	ซ
สารบัญ.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ของงานวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน.....	8
หลักธรรมอริยสัจ 4.....	17
ทักษะการคิดเชิงเหตุผล.....	22
หลักสูตรการศึกษา.....	27
บริบทของโรงเรียนเครือข่ายรามคำแหง.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
การตรวจสอบข้อมูล.....	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	44
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย.....	44
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	57
บทที่ 5 บทสรุป.....	72
สรุปผลการวิจัย.....	72
อภิปรายผลการวิจัย.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	91
ประวัติผู้วิจัย.....	160

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดของ Lewin.....	11
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	36
ภาพ 3 แผนผังการเดินทางเข้าร่วมฐานกิจกรรมอริยสัจ 4.....	38
ภาพ 4 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์.....	38
ภาพ 5 คำชี้แจงการเล่น ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์.....	39
ภาพ 6 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย.....	39
ภาพ 7 คำชี้แจงฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย.....	40
ภาพ 8 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค.....	40
ภาพ 9 คำชี้แจงฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค.....	41
ภาพ 10 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ.....	41
ภาพ 11 คำชี้แจงฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ.....	42
ภาพ 12 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 1 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	45
ภาพ 13 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 2 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	46
ภาพ 14 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 1 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	46
ภาพ 15 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 2 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	47
ภาพ 16 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 3 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	48
ภาพ 17 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	48
ภาพ 18 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 3 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	49
ภาพ 19 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	50

สารบัญภาพ (ต่อ)

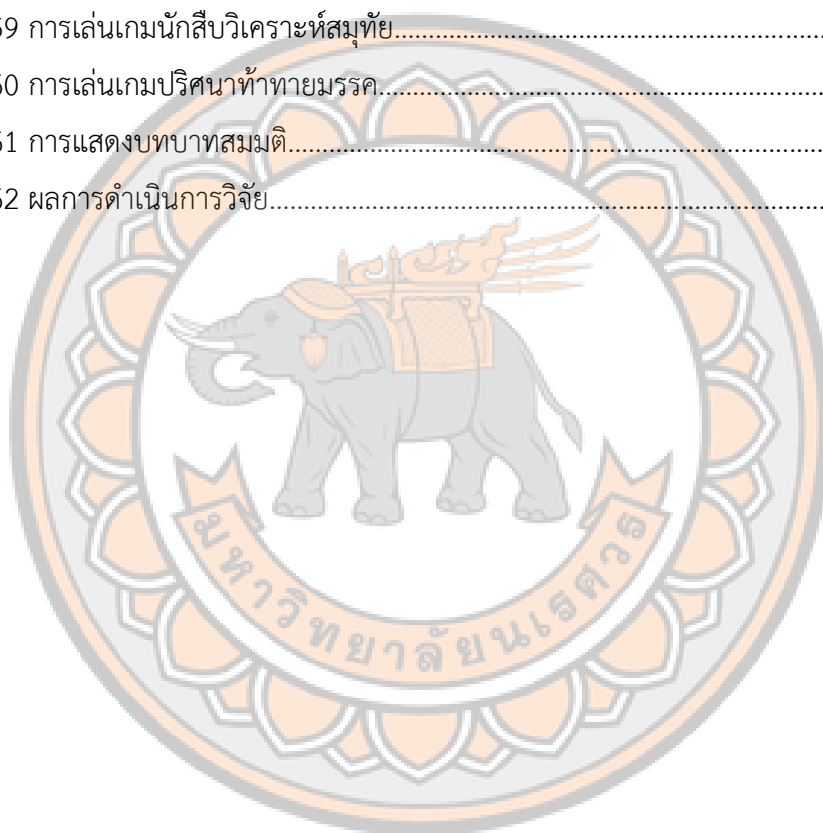
	หน้า
ภาพ 20 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 5 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	50
ภาพ 21 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 5 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	51
ภาพ 22 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 6 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	52
ภาพ 23 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 6 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	53
ภาพ 24 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 7 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	54
ภาพ 25 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 8 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	54
ภาพ 26 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 7 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	55
ภาพ 27 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 8 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา.....	56
ภาพ 28 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 1 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”.....	58
ภาพ 29 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 2 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”.....	58
ภาพ 30 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 3 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”.....	59
ภาพ 31 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 4 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”.....	60
ภาพ 32 การสัมภาษณ์ผู้สอน กลุ่มหลักที่ 2 ครูผู้สอนคนที่ 1 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”.....	60

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพ 33 การสัมภาษณ์ผู้สอน กลุ่มหลักที่ 2 ครูผู้สอนคนที่ 2 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”	61
ภาพ 34 การสัมภาษณ์ผู้สอน กลุ่มหลักที่ 2 ครูผู้สอนคนที่ 3 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”	62
ภาพ 35 แผนผังการเดินทางเข้าร่วมฐานกิจกรรมอริยสัจ 4 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”	63
ภาพ 36 การเล่นเกมฐานกิจกรรม ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์.....	64
ภาพ 37 ผลงานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์.....	64
ภาพ 38 ผู้เรียนทบทวนหลังเล่นเกมฐาน.....	65
ภาพ 39 การเล่นเกมฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย.....	66
ภาพ 40 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวฝุ่น PM 2.5.....	66
ภาพ 41 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าววิกฤต Covid-19.....	67
ภาพ 42 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวน้ำท่วม.....	67
ภาพ 43 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวไฟไหม้ป่า.....	68
ภาพ 44 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวค่าไฟแพง.....	68
ภาพ 45 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวยาเสพติด.....	69
ภาพ 46 การเล่นเกมฐานที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค.....	69
ภาพ 47 การแสดงบทบาทสมมติของผู้เรียน.....	70
ภาพ 48 การนำเสนอปัญหาข่าวตามหลักอริยสัจ 4.....	70
ภาพ 49 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	71
ภาพ 50 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	74
ภาพ 51 คู่มือฐานกิจกรรม ทั้ง 4 ฐาน.....	75
ภาพ 52 การเล่นเกมฐานกิจกรรมคนตื่นทุกข์.....	76
ภาพ 53 การ์ดปัญหาข่าวฝุ่น PM 2.5.....	77
ภาพ 54 การ์ดปัญหาข่าวน้ำท่วม.....	77

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพ 55 การ์ดปัญหาข่าวยาเสพติด.....	78
ภาพ 56 การ์ดปัญหาข่าววิกฤต Covid-19.....	78
ภาพ 57 การ์ดปัญหาข่าวค่าไฟแพง.....	79
ภาพ 58 การ์ดปัญหาข่าวไฟไหม้ป่า.....	79
ภาพ 59 การเล่นเกมนักสืบวิเคราะห์สมมุติ.....	80
ภาพ 60 การเล่นเกมปริศนาท้าทายมรรค.....	81
ภาพ 61 การแสดงบทบาทสมมติ.....	82
ภาพ 62 ผลการดำเนินการวิจัย.....	83

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความรู้และความสามารถ อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยในลักษณะองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรมจริยธรรม และเทคโนโลยี กระบวนการพัฒนานี้ต้องเริ่มจากโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา รวมถึงการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมกับพัฒนาการของสมอง สติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข นอกจากนี้ การศึกษาในระดับชาติควรได้รับการจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของเด็กและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ผลลัพธ์ที่ได้ คือ การพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ ควบคู่กับความฉลาดทางอารมณ์ สามารถศึกษาหาความรู้และพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม

นอกจากนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ตลอดจนการเข้าใจถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามยุคสมัยและกาลเวลา ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ การเรียนรู้ในกลุ่มสาระนี้ยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การมีความอดทน อดกลั้น และยอมรับในความแตกต่าง รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก โดยได้กำหนดสาระรายวิชา 5 สาระ คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 132)

สาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เป็นหนึ่งในสาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายหลักในการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม ตระหนักถึงคุณค่าของศีลธรรม และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

ประจำวัน การเรียนรู้ในสาระนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้อง อันเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขและสันติสุข โดยให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน การมีจิตสาธารณะ และการใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างสังคมที่เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล และมีความเป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 1)

อย่างไรก็ตามผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ด้วยระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารวัฒนธรรม ตลอดจนแนวความคิดต่าง ๆ จึงถ่ายทอดสู่คนไทยได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน ความเจริญจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็ก เยาวชน และประชาชนอย่างรุนแรง ทำให้สังคมเกิดการเรียนรู้ที่ผิดพลาดเกิดกระแส มุ่งเน้นให้ความสำคัญทางด้านวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2550) โดยหลักพุทธวิธีเป็นแนวทางโดยในทางพระพุทธศาสนาถือว่าชีวิตของมนุษย์จะต้องเผชิญกับความทุกข์ คือปัญหาต่าง ๆ และแนวทางแก้ปัญหา คือการรู้จักพัฒนาปัญญาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ โดยการจัดการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ 4 จะใช้ปัญหาเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งดำเนินการไปตามขั้นตอนของหลักอริยสัจ 4 ซึ่งมีขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน ขั้นนิโรธหรือขั้นการทดลองเก็บข้อมูล และขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล เป็นหลักธรรมการสอนที่สอดแทรกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดเชิงเหตุผลได้ (ลัดดา ศิลาน้อย และคณะ, 2544, น. 3)

จากปัญหาที่พบในการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนต้องเผชิญกับปริมาณเนื้อหาสาระที่มากและซ้ำซ้อน โดยเฉพาะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งแม้จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิต แต่กลับถูกถ่ายทอดในลักษณะที่เป็นนามธรรม ทำให้ยากต่อความเข้าใจของผู้เรียน ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการคิดเชิงเหตุผล ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างความคิดรวบยอด รวมถึงขาดความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ในช่วงที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตทางศีลธรรม คนไทยส่วนใหญ่ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาต่างแสวงหากระบวนการเรียนรู้และวิธีคิดใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพลิกฟื้นความเข้มแข็งของระบบจริยธรรมและวัฒนธรรมของสังคมไทย การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ อันเป็น

รากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมโดยรวม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 2)

จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดย สมพงษ์ จิตระดับ (2530) ได้กล่าวถึงแนวคิดและจุดมุ่งหมายใหม่ทางการศึกษา โดยเฉพาะในด้านจริยศึกษาว่าครูควรออกแบบกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนแทนการสอนแบบท่องจำเพียงอย่างเดียว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะช่วยให้หลักธรรมและแนวคิดทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายขึ้น และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตัวอย่างของกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้กรณีศึกษา (Case Studies) การนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวจริงมาวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับสถานการณ์ชีวิตจริง การใช้เกมและกิจกรรมเชิงโต้ตอบ (Interactive Activities) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ การจำลองสถานการณ์ (Role-Playing & Simulations) โดยให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทและตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทาง หรือการเล่าเรื่อง (Storytelling) เป็นถ่ายทอดหลักธรรมผ่านเรื่องราวที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์เป็นฐาน (Experiential Learning Theory) เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริงเป็นหัวใจสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้เริ่มต้นจากการตั้งเอาประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาเป็นจุดตั้งต้นของการเรียนรู้ แล้วจึงกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเจอ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เจตคติใหม่ และทักษะใหม่ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของความรู้ที่ยั่งยืน (กิ่งแก้ว อารักษ์ณ และคณะ, 2549, น. 70) ซึ่งการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ และพัฒนาทัศนคติในเชิงบวกต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะเมื่อจัดกิจกรรมในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันภายในกลุ่ม และเปิดโอกาสให้เกิดการสะท้อนคิดอย่างมีคุณภาพ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว หากนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาใช้เป็นกรอบแนวคิด จะยิ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล และเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักธรรมอริยสัจ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ช่วยชี้นำกระบวนการคิดตั้งแต่การระบุปัญหา ไปจนถึงการหาวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อดับทุกข์ จึงสอดคล้องอย่างดีกับแนวทางของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้จากการเผชิญสถานการณ์จริง และสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ของชีวิต

หนึ่งในทักษะสำคัญที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวคือ ทักษะการคิดเชิงเหตุผล (Causal Thinking) ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ผู้เรียนใช้ในการประเมิน วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เผชิญ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีเหตุผลเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ ทักษะนี้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้และการแก้ปัญหา เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่บิดเบือน ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสามารถเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Paul, & Elder, 2014) เมื่อผสานแนวคิดของการเรียนรู้จากประสบการณ์เข้ากับหลักอริยสัจ 4 และทักษะการคิดเชิงเหตุผล จึงเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก ช่วยหล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ มีวิจรรณญาณ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันอย่างมีคุณค่า

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ควรจะมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ได้ทำการกำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

1.1.1 ด้านผู้เรียน

1.1.2 ด้านผู้สอน

1.1.3 ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้

1.1.4 ด้านสื่อการสอน

1.2 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1

2.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 74 คน โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

2.2 กลุ่มข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2

2.2.1 กลุ่มครูผู้มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังทองแดง โรงเรียนบ้านปากคลอง โรงเรียนวัดหนองตาโชติ โรงเรียนวัดเชตุพน โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ โรงเรียนบ้านไสยาสน์ โรงเรียนบ้านวังวน และโรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย จำนวน 8 คน

3. ขอบเขตด้านสถานที่

3.1 โรงเรียนบ้านเมืองเก่าศรีอินทราทิตย์ หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

3.2 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัย เดือนพฤษภาคม 2567 เป็นต้นไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้ประสบการณ์เป็นฐาน หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ การเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมจากการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนที่มีโอกาสได้รับประสบการณ์แล้วได้รับกระตุ้นให้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น ๆ ออกมา เพื่อเป็นความรู้ใหม่และสามารถสรุปความคิดของตนออกมาเพื่อพัฒนาทักษะหรือวิธีคิดใหม่ ๆ

2. ทักษะการคิดเชิงเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการไตร่ตรองหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีฐานข้อมูลในการคิดมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ สามารถแยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกจากกันได้และสามารถใช้เหตุผลในการพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วนำมาการอธิบายเหตุผลที่เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้น

3. การเรียนรู้ อริยสัจ 4 หมายถึง หลักคำสอนที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ค้นหาความทุกข์ การกำหนดรู้และแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งมีประโยชน์ต่อการดับทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับแก้ไขการดำเนินชีวิตได้

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. นักเรียน ได้รับการจัดการเรียนการสอนและเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน
2. ครูผู้สอน ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา หรือบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ
3. สถานศึกษาและหน่วยงาน ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน

- 1.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน
- 1.2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
- 1.3 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
- 1.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

2. หลักธรรมอริยสัจ 4

- 2.1 ความหมายอริยสัจ 4
- 2.2 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4
- 2.4 คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ 4
- 2.5 ข้อจำกัดในการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4

3. ทักษะการคิดเชิงเหตุผล

- 3.1 ความหมายของทักษะการคิดเชิงเหตุผล
- 3.2 องค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงเหตุผล
- 3.3 กระบวนการและขั้นตอนในการคิดเชิงเหตุผล

4. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 4.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 4.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 4.3 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

5. บริบทของโรงเรียนเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

- 5.1 ลักษณะของบริบทในโรงเรียนเครือข่ายรามคำแหง
- 5.2 จำนวนนักเรียน

5.3 จำนวนครู

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน

1. ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญกับการนำ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาเป็นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ ผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง การสะท้อนคิด และการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ นักวิชาการหลายคนได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไว้ดังนี้

Craig (1987, p. 498) ให้ความหมายของการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็น กระบวนการที่บุคคลได้รับ ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ผ่านการสังเกต การกระตุ้น และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ภายใต้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสนใจในการเข้าร่วม ได้ลงมือปฏิบัติจริง วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง กระบวนการเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ แสวงหาคำตอบและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

Evan (1994, p. 112) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้และทักษะ จากการทำงาน การปฏิบัติจริง และการศึกษานอกระบบ ซึ่งไม่จำกัด เฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้จากหนังสือ การบรรยาย การทดลอง และการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นไปอย่างหลากหลาย

Kolb (2005, p. 49) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ว่าเป็น กระบวนการสร้างความรู้ผ่านการปรับเปลี่ยนและต่อยอดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่าน การสังเกต การสะท้อนความคิด การสังเคราะห์แนวคิด เชิงนามธรรม และการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ (2544, น. 39-40) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ว่าเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนจะได้รับโอกาส สัมผัสประสบการณ์ตรง และได้รับ การกระตุ้นให้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะ เจตคติ และแนวทางการคิดใหม่ ๆ

ทิตนา แชมมณี (2545, น. 131) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยให้ได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษา ก่อน จากนั้นจึงย้อนกลับไป สังเกต ทบทวน และไตร่ตรองสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้าง ความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานในเรื่องที่เรียนรู้ และนำความรู้นั้นไป ทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

ราณี รัชพงษ์ (2547, น. 42) อธิบายว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยอาศัยการบูรณาการประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่

กิ่งแก้ว อาริรักษ์ และคณะ (2549, น. 70) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากประสบการณ์ ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการ ลงมือปฏิบัติจริง โดยดึงเอาประสบการณ์ที่มีอยู่มากกระตุ้นให้ผู้เรียน สะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น เพื่อพัฒนาความคิดใหม่ เจตคติ และทักษะใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ใหม่ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้

จากความหมายของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของนักวิชาการต่าง ๆ มีส่วนร่วมที่เหมือนกันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ส่วนที่แตกต่างกันคือ กระบวนการในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติ โดยการดึงเอาประสบการณ์เดิม แล้วกระตุ้นให้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น ๆ ออกมา เพื่อเป็นความรู้ใหม่

2. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

Dewey (2005, p. 34) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์เหตุผลและการบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับแนวคิดเชิงนามธรรม ผ่านการสังเกตและการปฏิบัติ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิด และความคิดนั้นจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง Dewey เชื่อว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) กล่าวคือ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสามารถสะท้อนคิดย้อนกลับไปเพื่อประเมินและตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่มีความหมายหรือมีความสำคัญ เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ กระบวนการเรียนรู้ของ Dewey เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างเป็นวงจรต่อเนื่อง ซึ่งสามารถอธิบายเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ร่วมปฏิบัติจริง (Impulse) เป็นขั้นตอนแรกที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือแรงบันดาลใจผ่านการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจและต้องการเรียนรู้

2. ไคร่ครวญและไตร่ตรอง (Observation) หลังจากการปฏิบัติ ผู้เรียนจะมีโอกาสสะท้อนคิด วิเคราะห์ และเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับแนวคิดทางทฤษฎี เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถสรุปเป็นความรู้ใหม่ (Knowledge)

3. วินิจฉัยและนำไปประยุกต์ใช้ (Judgment) เป็นขั้นตอนที่นำข้อสังเกตและความรู้ที่ได้สรุปไว้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ กระบวนการเรียนรู้จะหมุนวนต่อไปเรื่อย ๆ โดยการทดลองใช้และสะท้อนคิดในบริบทที่แตกต่างกัน

Lewin (2005, p. 32) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอ้างอิงแนวคิดของ Dewey ซึ่งเห็นว่า ประสบการณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ และนำไปพัฒนาตนเองหรือกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ Lewin มีมุมมองเกี่ยวกับ การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมเข้ากับสถานการณ์จริง ประสบการณ์ของบุคคลถือเป็นจุดเน้นของการเรียนรู้ที่มีความหมายกระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างแนวคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม จากการสังเกตและการมีส่วนร่วมส่วนที่เป็นรูปธรรมของการเรียนรู้หมายถึง การแบ่งปันประสบการณ์เชิงประจักษ์ เพื่อนำไปทดสอบแนวคิด และตรวจสอบความถูกต้องของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น

2. การเรียนรู้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการทดลองฝึกอบรมผ่านการสะท้อนคิด Lewin เน้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาทักษะและทัศนคติใหม่ ๆ รูปแบบพฤติกรรมที่พัฒนาได้จากการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากเกิดขึ้นภายในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์และสะท้อนคิดร่วมกัน

กระบวนการเรียนรู้ของ Lewin ได้พัฒนางจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ขั้นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

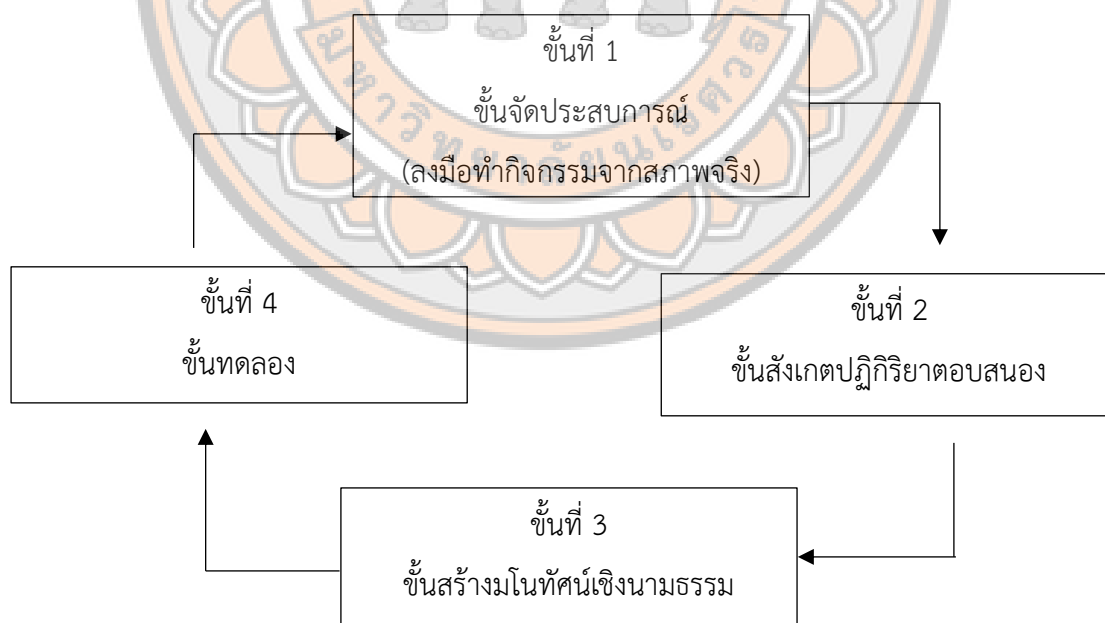
2. ขั้นการสังเกตและสะท้อนคิด (Observation & Reflection) ผู้เรียนทำการสังเกต ปรับมุมมอง และไตร่ตรองประสบการณ์ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับกับความรู้เดิม

3. ขั้นการก่อตัวของแนวคิดเชิงนามธรรมและหลักการทั่วไป (Forming Abstract Concepts & Generalization) สร้างความเข้าใจในรูปแบบของหลักการแนวคิดหรือทฤษฎีจากประสบการณ์ที่ได้รับ

4. ขั้นการทดสอบแนวคิดในสถานการณ์ใหม่ (Testing in New Situations) นำหลักการหรือแนวคิดที่ได้รับมาทดลองใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป เพื่อประเมินผลและปรับปรุงการเรียนรู้

Kolb (2005, p. 21) ได้นำเสนอ กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง และพัฒนาต่อยอดผ่านการสะท้อนคิดและบูรณาการองค์ความรู้ โดยกระบวนการนี้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1. ขั้นสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) เป็นขั้นแรกของการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ผ่านการลงมือปฏิบัติหรือเผชิญกับสถานการณ์จริง ประสบการณ์ในขั้นตอนนี้อาจเกิดจากกิจกรรม การทำงาน หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนต้องเผชิญ
2. ขั้นสังเกตและสะท้อนคิด (Reflective Observation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทำการวิเคราะห์ และไตร่ตรอง ประสบการณ์ที่ได้รับกระบวนการนี้ช่วยให้สามารถ มองเห็นมุมมองที่แตกต่าง และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นกับสภาวะแวดล้อม
3. ขั้นสร้างมโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) เป็นกระบวนการ สรุปองค์ความรู้จากการสังเกตและสะท้อนคิดผู้เรียนทำการบูรณาการข้อมูลที่ได้รับและแปลงเป็น แนวคิดหรือทฤษฎีอย่างมีเหตุมีผล
4. ขั้นทดลองและประยุกต์ใช้ (Active Experimentation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำหลักการ ที่ได้สรุปมาทดลองใช้กับสถานการณ์ใหม่ ช่วยให้สามารถปรับใช้ความรู้ที่ได้รับไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่าง

ภาพ 1 แสดงกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดของ Lewin

3. ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

คอลบ (Kolb, 1984 cited in Kolb et al., 1991, p. 257) ได้เสนอทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดในตัวผู้เรียนเป็นวงจรแห่งการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ อาจจะเริ่มจากจุดใดจุดหนึ่งของวงจรแห่งการเรียนรู้ก็ได้ แต่ต้องดำเนินการให้ครบวงจรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่คอลบได้นำเสนอและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง มีลักษณะสำคัญ 4 อย่าง ดังนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็นส่วนประกอบของชีวิต ประสบการณ์จะนำไปสู่การรวบรวมความสามารถในการจัดการที่ยุ่งใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ที่มีค่า ซึ่งประสบการณ์อาจจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้ ทั้งการยอมรับและการปฏิเสธ

2. การสังเกตและการไตร่ตรอง (Observe and reflect) การเรียนรู้ที่ดีที่สุดโดยการให้ผู้เรียนได้มีการสะท้อนกลับ มีการไตร่ตรองประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ หรือไม่เป็นประโยชน์

3. การพิจารณาลงความเห็นและการสร้างแนวคิด (Generalize and conceptualize) เป็นการรวบรวมความรู้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดอื่น ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ในอดีตและความรู้ที่ได้จากการกระทำ หรือการได้รับความรู้จากข้อมูลจากครูผู้สอน การสนทนา พูดคุย แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของตนเอง

4. การตรวจสอบและการบูรณาการ (Experiment and Integrate) เป็นสิ่งท้าทายที่ดีที่สุดคือการฝึกปฏิบัติจริง เป็นการทดลอง ฝึกปฏิบัติ และตรวจสอบ เพื่อการลองผิดลองถูก เป็นการตรวจสอบแนวคิดหาความจริงในสถานที่แตกต่างกันและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, น. 2) เสนอว่าลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย

1. ผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เจตคติใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ

2. ใช้ทรัพยากรทั้ง 1 ด้าน คือ เวลา สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อการสอนเป็นตัวเชื่อมโยงให้ผู้เรียนก้าวสู่การเรียนรู้โดยรอบตัว

3. ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความคิดประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ในเวลาเดียวกัน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

ทศนา แวมมณี (2558) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สะท้อนคิด และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 6 ตัวบ่งชี้สำคัญ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) ผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรง ในเรื่องที่กำลังศึกษา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงประสบการณ์นั้นด้วยตนเองผ่านกิจกรรมหรือสถานการณ์จริง
2. การสะท้อนความคิดและอภิปรายร่วมกัน (Reflect & Discussion) ผู้เรียนมีโอกาสดำตรองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความหมายของประสบการณ์ และเชื่อมโยงกับความรู้เดิม
3. การสร้างความคิดรวบยอด (Concept Formation) ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ หลักการ หรือสมมติฐาน จากประสบการณ์ที่ได้รับ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและสามารถสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมได้
4. การทดลองและประยุกต์ใช้ (Application & Experimentation) ผู้เรียนสามารถนำแนวคิด หลักการ หรือสมมติฐาน ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าความรู้นั้นสามารถปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร
5. การติดตามผลและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Follow-up & Knowledge Sharing) ผู้สอนติดตามผลการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแบ่งปันผลการทดลองและการประยุกต์ใช้ กระบวนการนี้ช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้ และปรับแนวคิดหรือสมมติฐานให้เหมาะสมกับบริบท
6. การวัดและประเมินผล (Assessment & Evaluation) การประเมินผลประกอบด้วย การประเมินตนเองของผู้เรียน และการประเมินโดยผู้สอนช่วยให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบไปด้วย

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องอาศัยประสบการณ์เรียนรู้ของตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. การสังเกตและการสะท้อนคิด เป็นการไตร่ตรองประสบการณ์ที่ได้ประสบมา หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น
3. การพิจารณาถึงความเห็นและสร้างข้อสรุป เป็นการรวบรวมความรู้เพื่อสร้างกรอบแนวคิด ความคิดรวบยอดหลัก
4. การประยุกต์ใช้ เป็นการฝึกปฏิบัติจริง และทดลองในสถานการณ์ใหม่ ๆ

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ไพเฟอร์ และโจนส์ (Pfeiffer, & Jones, 1983, pp. 24-28) ได้เสนอการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะของวงจรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยเรียกว่า วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การค้นหาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้เรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยการค้นหาและแลกเปลี่ยนกับกลุ่มเพื่อน และครูผู้สอนเป็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การนำเสนอประสบการณ์ (Publishing) ผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการนำเสนอประสบการณ์ในอดีต การสังเกต การร่วมปฏิสัมพันธ์ต่อกันในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 3 การเข้าร่วมอภิปราย (Processing) ผู้เรียนมีโอกาสตรวจสอบและเข้าร่วมอภิปรายรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การสรุปสร้างความรู้ใหม่ (Generalizing) ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ที่ได้รับมาผสมผสานและกำหนดสร้างเป็นความรู้ใหม่

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ (Applying) การนำเสนอความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสร้างเป็นประสบการณ์ใหม่สำหรับตนเอง

คอลป์ (Kolb, 1984 cited in Kolb et al., 1991, p. 256) ได้เสนอวัฏจักรการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience หรือ CE) ผู้เรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมหรือมีการทดลองตามแนวคิดที่ได้วางไว้

ขั้นที่ 2 การสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Observation หรือ RO) ผู้เรียนได้มีการพิจารณาหรือไตร่ตรองถึงประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 การสรุปองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization หรือ AC) ผู้เรียนมีความพยายามร่วมกันที่จะสรุปหลักการและความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ

ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation หรือ AE) ผู้เรียนมีการประยุกต์ความรู้หรือหลักการที่ได้รับเพื่อนำไปสู่การทดลองใหม่ ๆ

นอกจากนี้คอลป์ (Kolb, 1984 cited in Kolb et al., 1991, p. 256) ยังได้จำแนกผู้เรียน ออกเป็น 4 ประเภทภายใต้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory or ELT) ดังนี้

1. ผู้เรียนที่มีความคิดหลากหลายมุมมอง (Divergent knowledge)

2. ผู้เรียนที่มีความคิดซึมซับ (Assimilative knowledge)
3. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบสรุป (Convergent knowledge)
4. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบปรับตัว (Accommodative knowledge)

นอกจากนี้ เสาวภา วิชาดี (2554, น. 177) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทผู้เรียนตามแนวคิดของคอลป์ ดังนี้

1. ผู้เรียนที่มีความคิดหลากหลายมุมมอง (Divergent knowledge) ผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้และสร้างจินตนาการต่าง ๆ ขึ้นเอง สามารถไตร่ตรองจนมองเห็นภาพโดยส่วนรวม ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะทำได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องการความคิดหลากหลาย

2. ผู้เรียนที่มีความคิดซึมซับ (Assimilative knowledge) ผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปหลักการหรือกฎเกณฑ์ มักสนใจในหลักการที่เป็นนามธรรมมากกว่าแต่ไม่ชอบ การลงมือปฏิบัติและมักไม่คำนึงถึงการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้

3. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบสรุป (Convergent knowledge) ผู้เรียนมีความสามารถในการนำแนวคิดที่เป็นนามธรรมไปใช้ในการปฏิบัติ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้สามารถสรุปวิธีที่ถูกต้องที่สุดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ ไม่ชอบใช้อารมณ์ ในการแก้ปัญหา แต่ใช้เหตุผล มักมีความเฉพาะเจาะจงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบปรับตัว (Accommodative knowledge) ผู้เรียนรูปแบบนี้จะชอบลงมือปฏิบัติชอบทดลองและจะทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องใช้การปรับตัวมีแนวโน้มจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ตนนึกคิดขึ้นเองในลักษณะที่ชอบลองผิดลองถูกและชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, น. 3) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นจัดประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลราคาสินค้าในตลาด แหล่งเรียนรู้ การสัมภาษณ์หรือการปฏิบัติต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) เป็นขั้นของการพูดการเขียน เช่น การนำข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์มานำเสนอ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการพูดและการเขียน อาจเขียนลงในแผนภูมิหรือตารางพร้อมนำเสนอด้วยปากเปล่า

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายผล (Discussing) เป็นขั้นของการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัดและเพื่อให้ได้แนวคิดต่อการประยุกต์ใช้ ขั้นนี้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกัน ในการตั้งคำถามเพื่อการอภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การสรุปและขยายแนวคิด (Generalizing) ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะ สรุปผลการเรียนรู้จากกระบวนการก่อนหน้า โดยขยายแนวคิดไปสู่หลักการ มุมมอง หรือรูปแบบที่กว้างขึ้น ซึ่งช่วยให้สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรารู้กับบริบทอื่น ๆ ได้ การสรุปแนวคิดอาจเกิดขึ้นผ่านการ อภิปรายร่วมกัน หรือการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การนำไปประยุกต์ใช้ (Applying) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียน นำความรู้ ทักษะ หรือแนวคิดที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยอาจอยู่ในรูปแบบของ การจัดทำโครงการ การทดลอง การแก้ปัญหา หรือการศึกษาวิจัยต่อยอดกระบวนการนี้ถือเป็นการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถนำไปพัฒนาเป็นวงจรการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในอนาคต

พรภัสสร ปริญญาญกุล (2546, น. 41-42) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ (Do) ผู้สอนทบทวนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม แล้วจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรม โดยสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำมากกว่าการบรรยายหรือแสดงให้ดู เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งใหม่จากประสบการณ์นั้น ผู้สอนมีหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ช่วยแนะนำเตรียมข้อมูล และช่วยในการตอบคำถามที่ผู้เรียนสงสัยระหว่างทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 แบ่งปัน (Share) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้จากขั้นที่ 1 ด้วยการให้ผู้เรียนลองฝึกลองถูกจากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองหรือการแบ่งกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนนำเสนอผลจากการปฏิบัติ โดยการพูด เขียน หรือ เล่า ให้เพื่อนในห้องฟัง

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการ (Process) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันในการตั้งคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนสามารถซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัด และเพื่อให้ได้แนวคิดต่อการนำไปสู่การสรุปสาระและหลักการ

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (Generalize) สรุปการเรียนรู้ทั้ง 3 ขั้น ผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระและหลักการที่ได้รับ

ขั้นที่ 5 ขั้นการประยุกต์ (Apply) นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำในรูปแบบของกิจกรรม การทดลอง หรือโครงการ

จากการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นขั้นตอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นการสร้างความสนใจ (Interesting) เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอความรู้เดิม หรือ ทบทวนประสบการณ์เดิม
2. ขั้นการสร้างประสบการณ์ (Doing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อค้นหาสิ่งที่อยากทราบ จนได้รับประสบการณ์

3. ขั้นการสะท้อนคิด (Reflecting) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาไตร่ตรองผลจากการปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับองค์ความรู้
4. ขั้นการสรุป (Generalizing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่ได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้
5. ขั้นการประยุกต์ (Applying) เป็นขั้นผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

หลักธรรมอริยสัจ 4

1. ความหมายอริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวิธีการแห่งปัญญาในการดำเนินการแก้ปัญหาตามระบบเหตุและผล นับเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำหลักความจริงที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้เป็นวิธีแก้ปัญหาด้วยการใช้ปัญญาในการคิด และนำข้อมูลที่มีอยู่มาพิจารณาเพื่อแก้ปัญหาอย่างรอบคอบและดีที่สุด ในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งศึกษาในเรื่อง ดังนี้

ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 จากการศึกษาความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

สาราช บัวศรี (2526, น. 6) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดความสละสลวยในการปฏิบัติ เป็นการประยุกต์จากกิจหรือข้อปฏิบัติในขั้นต่าง ๆ ของอริยสัจ โดยถือด้านปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ มิได้ประยุกต์โดยตรงจากตัวอริยสัจ นับได้ว่าเป็นการประยุกต์จากส่วนหนึ่งของอริยสัจเท่านั้น จึงได้เสนอขั้นของอริยสัจ 4 กิจของอริยสัจ 4 และวิธีการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ได้แก่ ขั้นทุกข์ (ขั้นการกำหนดปัญหา) ขั้นสมุทัย (ขั้นตั้งสมมติฐาน) ขั้นนิโรธ (ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล) และขั้นมรรค (ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 1337) ได้ให้ความหมายของอริยสัจ หมายถึง ความจริงของพระอริยะ ความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเป็นธรรมสำคัญอีกหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนามี 4 ประการ คือ 1) ทุกข์ 2) ทุกขสมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) 3) ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์) 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาหรือมรรค (ทางแห่งความดับทุกข์)

ระพีพรรณ ดวงใจ (2550, น. 38) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และมีเหตุผล ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาที่ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้นผู้เรียน การฝึกจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบฝึก ประกอบการเรียนรู้ในชั้นเรียน จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2551, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ อริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ขั้นของอริยสัจ 4 มาเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จากความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ สรุปได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ อริยสัจ 4 เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจ ได้แก่ 1) ขั้นทุกข์ (ขั้นการกำหนด ปัญหา) 2) ขั้นสมุทัย (ขั้นตั้งสมมติฐาน) 3) ขั้นนิโรธ (ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล) และ 4) ขั้นมรรค (ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และมีเหตุผล โดยครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้น จากสถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบฝึก ประกอบการเรียน ในชั้นเรียน ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้

2. องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีองค์ประกอบสำคัญที่นักการศึกษา ได้กล่าวไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2543, น. 88) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ว่าเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งปัญหา และกำหนดขอบเขตของปัญหา ที่นักเรียนนั้น สามารถที่จะแก้ปัญหานั้นได้ ๆ อย่างรอบรอบ เรียกว่า ขั้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์

2. ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาที่นักเรียนได้ตั้งขึ้นในขั้นที่ 1 ว่ามีอะไรบ้าง อะไรที่เป็นประเด็นต้องแก้ไข และประเด็นอะไรที่ต้องตัดทิ้งไป เพื่อให้นักเรียนไม่หลง ประเด็น โดยครูอาจช่วยกำหนดประเด็นที่กระทำเป็นข้อ ๆ ที่คิดว่านักเรียนสามารถทำได้ หรือ แก้ปัญหาได้ เรียกว่า ขั้นตั้งสมมติฐานหรือขั้นสมุทัย

3. ครูให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเองตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันในข้อ 2 โดย บันทึก ผลการแก้ปัญหาแต่ละประเด็นไว้ เพื่อนำไปตรวจแก้ไขปรับปรุงใหม่ต่อไป เรียกว่าขั้นทดลอง และ เก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธ

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 ที่นักเรียนทำด้วยตนเองหลายอย่างนั้น มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ซึ่งบางประการนั้นแก้ปัญหาได้ไม่ค่อยชัดเจนนัก บางประการแก้ปัญหาได้แน่นอนบรรลุ เป้าหมาย แล้วนำผลที่ถูกต้องนั้นเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปเรียกว่าขั้นวิเคราะห์ข้อมูล แลสรุปผล หรือขั้นมรรคผล

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2551, น. 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญในการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หัวข้อปัญหา

2. ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา

3. สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ประกอบด้วย

- 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) เป็นการตั้งปัญหาและกำหนดขอบเขตของปัญหา
 - 2) ขั้นตั้งสมมุติฐาน (ขั้นสมุทัย) เป็นการกำหนดประเด็นที่กระทำเป็นข้อ ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
 - 3) ขั้นทดลอง และเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) เป็นขั้นการคิดแก้ปัญหาตามประเด็นที่ตั้งไว้ และ
 - 4) ขั้นสรุปผล (ขั้นมรรค) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล หรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
- ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อ เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาตามแนวอริยสัจ 4

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยนักการศึกษาได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ดังนี้

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2532, น. 1-8) กล่าวว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งของการสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบโดยตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา ได้แก่ การฝึกอบรมผู้เรียนให้พัฒนาสติปัญญาเจตคติ ที่ถูกต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ
2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ ด้วยการสรรหาวิธีการและสื่อการสอนต่าง ๆ มาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นแก่ตนเอง จึงต้องเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้มากที่สุด
4. ต้องมีอิสระในการใช้ความคิดและในการอภิปรายซักถาม สืบค้นข้อปฏิบัติที่สำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้สอนตัวผู้เรียนและการดำเนินการสอน ดังนี้

4.1 เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้สอน

4.1.1 สอนจากเรื่องง่าย ๆ ก่อน จนนำไปสู่เรื่องที่ยากซับซ้อน มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันตามลำดับ

4.1.2 ถ้าสิ่งที่สอนสามารถสาธิตด้วยของจริงได้ ควรสาธิตด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็นและได้ฟัง

4.1.3 สอนตรงเนื้อหา

4.1.4 สอนเท่าที่จำเป็นพอเหมาะสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่สอนเท่าที่รู้ หรือเพื่อแสดงว่าผู้สอนมีความรู้มาก

4.2 เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

4.2.1 จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

4.2.2 สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.2.3 การสอนต้องดำเนินไปสู่สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าตนเองกับผู้อื่นมีบทบาทร่วมกันในการเรียนการอภิปรายเป็นการเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้อย่างเสรี

4.2.4 เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษตามความเหมาะสม

4.3 เกี่ยวกับการดำเนินการสอน

4.3.1 สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดโปร่งพลัดพลิน ไม่ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจและให้เกียรติแก่ผู้เรียนจนเกิดความมั่นใจในตัวเอง

4.3.2 สอนด้วยความตั้งใจ และให้ความสำคัญในตัวผู้เรียน

สรุปได้ว่า การดำเนินการสอนแบบอริยสัจ 4 นั้น ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติที่เป็นกัลยาณมิตร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ภูมิหลังของผู้เรียนและเนื้อหาที่สอนต้องมีความสอดคล้องกับความสนใจ สติปัญญาของผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายและหลักการสอนของวิธีดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ใช้สอนอยู่ในปัจจุบัน

4. คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ 4

คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ 4 ของพระพุทธศาสนาโดยพระราชวรมุนี (2526, น. 112-113) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เป็นวิธีการแห่งปัญญาซึ่งดำเนินการแก้ปัญหาตามระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่างซึ่งวิธีการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามที่จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผลจะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกันเช่นนี้

2. เป็นกระบวนการแก้ปัญหาและจัดการชีวิตโดยอาศัยปัญญาของมนุษย์เอง โดยใช้หลักความจริงตามธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ โดยไม่ต้องพึ่งพาหรืออ้างอิงถึงอำนาจเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ

3. เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ไม่ว่ามนุษย์จะขยายความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ห่างไกลและกว้างขวางเพียงใดก็ตาม หากยังต้องการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว เขายังคงต้องยึดหลักความจริงนี้และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ

4. เป็นความจริงกลาง ๆ ที่ติดเนื่องอยู่กับชีวิตหรือเป็นเรื่องของชีวิตแท้ ๆ ไม่ว่ามนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการ หรือดำเนินกิจการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่

ของตน และไม่ว่าศิลปวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ นั้นจะเจริญมากขึ้น เสื่อมลงสูญสลายไปหรือเกิดใหม่มาแทน อย่างไรก็ตามหลักความจริงที่เรียกว่า อริยสัจ นี้ ก็คงยืนยงใหม่และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาล

จากการศึกษาพบว่าการสอนแบบอริยสัจ 4 มีคุณค่าและประโยชน์ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้คิดเอง ทำเอง และแก้ปัญหาเอง

5. ข้อจำกัดในการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4

ข้อจำกัดในการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 คือ

1. ใช้เวลามาก
2. ปัญหาที่ให้ผู้เรียนฝึกแก้ ถ้าง่ายเกินไปอาจไม่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน แต่ถ้ายากเกินไปผู้เรียนอาจเบื่อหน่ายและท้อถอย
3. ผู้เรียนต้องมีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับปัญหานั้นพอสมควร การสอนแบบอริยสัจ 4 นั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 3.1 ครูต้องเลือกปัญหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน
 - 3.2 ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักในปัญหา และเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียน
 - 3.3 ครูต้องให้คำชี้แนะ แนะนำ และควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนออกมา (ไสว พักขาว, 2544, น. 109)

การสอนตามแนวทางอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยร่วมกันคิดและลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ นอกจากนี้ยังช่วยฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับหลักการแก้ปัญหาที่ ศรีสุรางค์ ทิณะกุล (2542, น. 34) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การสร้างนิสัยทั่วไป โดยการจัดรวบรวมแนวทางหรือข้อมูลทั่วไป ที่น่าจะเป็นสิ่งที่จะช่วยในการแก้ปัญหา เป็นเรื่องกว้าง ๆ ไม่เจาะจง
2. การเลือกวิธีทางบางอย่างที่คิดว่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ เป็นการจักระบบสิ่งที่ทำไว้ในขั้นแรก ตัดสิ่งที่ไม่ตรงเป้าหมายออกไป
3. เลือกวิธีที่เฉพาะเจาะจง เป็นการคัดเลือกวิธีการที่ตัดไว้ในขั้นที่สองอีกครั้งแล้วตรวจสอบ วิธีที่คิดว่าเหมาะสม ถ้าวิธีการนั้นถูกต้องก็เป็นอันว่าแก้ปัญหาได้ การที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสมในขั้นสุดท้าย เราจะเห็นว่าขั้นที่ 1 และ 2 ส่งผลมาถึงขั้นสุดท้าย ลักษณะของการคัดเลือกจะค่อย ๆ ลดจำนวนวิธีแก้ปัญหาให้แคบลงตามลำดับ

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวอริยสัจ 4 เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้พยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจ 4 เป็นแนวทาง

ในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ได้คิดวิเคราะห์ปัญหาเอง นำไปสู่การค้นพบ การแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูต้องเลือกปัญหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนที่ไม่ยากและง่ายเกินไป โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและ รู้คุณค่าของสิ่งที่เรียน ซึ่งครูมีหน้าที่ให้คำชี้แนะ แนะนำและคอยสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียน การสอนที่ดี ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดของตนออกมาซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทุกข์ คือ ปัญหา โดยครูนำเสนอปัญหาให้นักเรียนพิจารณาอย่างรอบคอบ และ พยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้จงได้
2. ขั้นสุมุทัย คือ สาเหตุของปัญหานั้น ตั้งสมมติฐาน โดยครูให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ด้วยตัวเองว่า สาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมานั้น มีอะไรบ้าง
3. ขั้นนิโรธ คือ วิธีแก้ปัญหา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาตามสาเหตุที่ได้ค้นพบ
4. ขั้นมรรค คือ ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล โดยครูให้นักเรียนสรุปผลจากการที่ได้ลงมือ ปฏิบัติว่าได้ค้นพบคำตอบของปัญหา หรือกฎเกณฑ์อะไรบ้าง

ทักษะการคิดเชิงเหตุผล

1. ความหมายของการคิดเชิงเหตุผล

การคิดเชิงเหตุผล เป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความสนใจและอธิบาย ลักษณะของการคิดที่จะต้องใช้เหตุผลเข้ามาประกอบการตัดสินใจไว้ในลักษณะต่าง ๆ โดยให้ ความหมายและคำอธิบายดังต่อไปนี้

กู๊ด (Good, 1973, p. 477) ได้อธิบายเกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุผลสรุปได้ว่า การคิด เชิงเหตุผลเป็นกระบวนการคิดหรือกระบวนการทางสมองที่จะลงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ สามารถสรุปเหตุผลจากข้อสมมุติฐานได้ว่าเป็นการคิดที่เป็นผล มาจากการทดสอบ หรือการตัดสินใจหรือการวิเคราะห์เรื่องราวที่เกิดขึ้น

รีเบอร์ (Reber, 1985, p. 617) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุผลไว้ว่า การคิด เชิงเหตุผลเป็นพื้นฐานนำไปสู่การคิดเชิงตรรกะโดยใช้กระบวนการทางปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง แล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา

ฟรีแมน (Freeman, 1988, p. 3-4) กล่าวถึงการคิดเชิงเหตุผลว่ามีความสัมพันธ์กับ การแก้ปัญหา การหาทางออกของปัญหาประเมินว่า วิธีไหนดีที่สุดและปฏิบัติตามทางเลือกนั้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยความพอใจและยอมรับในวิธีแก้ปัญหาเมื่อได้รับเหตุผลที่ถูกต้องพอเพียง และสามารถเข้าใจในเหตุผลนั้น

ครูลิก และรูดนิค (Krulik, & Rudnick, 1995, p. 3) อธิบายว่า การคิดเชิงเหตุผลเป็นกระบวนการที่รวมเอาการคิดในระดับพื้นฐาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างสร้างสรรค์ เข้าไว้ด้วยกัน โดยทุกกระบวนการคิดล้วนต้องอาศัยเหตุผลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

กันยา แสงสุวรรณ (2532, น. 119) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นการใช้ข้อมูลและพิจารณาความสำคัญของข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดเชิงอุปมาน (Inductive Thinking) และเชิงอนุมาน (Deductive Thinking) การคิดเชิงอุปมาน เป็นกระบวนการคิดที่ใช้ข้อมูลหรือสิ่งเร้าหลายประการ เพื่อสรุปออกมาเป็นกฎหรือหลักการ และการคิดเชิงอนุมานเป็นการคิดโดยอาศัย หลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่มีอยู่แล้ว มาสรุปเป็นข้อเท็จจริง

จาง วิบูลย์ศรี (2536, น. 29) อธิบายว่า การคิดเชิงเหตุผลต้องอาศัยหลักการและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาสนับสนุน ซึ่งช่วยลดโอกาสในการเกิดข้อผิดพลาด ถือเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้มีคุณภาพสูงได้ เมื่อกระบวนการคิดมีคุณภาพสูงขึ้น ย่อมสามารถช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สังคม

โชติ เพชรรัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์ (2537, น. 48) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการคิดด้านเหตุผลว่าเป็นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ด้วยการคิดในเชิงวิเคราะห์ ค้นหากฎเกณฑ์มาสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ แล้วนำมาวินิจฉัยลงสรุป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, น. 34) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งของการคิดที่เป็นแกน หรือทักษะการคิดทั่วไปที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

สรุปได้ว่า การคิดเชิงเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการอาศัยข้อมูลที่เป็นหลักการและข้อเท็จจริงเพื่อที่จะสรุปเป็นกฎหรือหลักการเพื่อการตัดสินใจและวิเคราะห์ในเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ สิ่งต่าง ๆ ได้ดีและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นจึงควรพัฒนาเด็กให้มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานการคิดที่ดี

2. องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) อธิบายว่า การคิดเชิงวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดเชิงเหตุผลที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการแก้ปัญหา โดยเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ปัญหา คิดหาแนวทางแก้ไข และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ กระบวนการคิดเชิงเหตุผลและการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ได้แก่

1. จุดหมาย (Purpose) เป็นเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิด อาจเป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาหรือคิดเพื่อแสวงหาความรู้
 2. ประเด็นคำถาม (Question at Issue) เป็นปัญหาหรือข้อคำถามหลักที่ต้องการคำตอบ ผู้คิดต้องสามารถระบุปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไขหรือศึกษา
 3. สารสนเทศ (Information) ข้อมูลหรือความรู้ที่ใช้เป็น พื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาและเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง
 4. ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) ข้อมูลที่ใช้ในการคิดเชิงเหตุผลต้องเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ ถูกต้อง ชัดเจน และเพียงพอ ที่จะสนับสนุนข้อสรุป
 5. แนวคิดอย่างมีเหตุผล (Conceptual Framework) แนวคิดที่นำมาใช้ต้องมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือคำถามที่ต้องการตอบ และต้องเป็นแนวคิดที่ถูกต้องและสอดคล้องกับข้อเท็จจริง
 6. ข้อสันนิษฐาน (Assumptions) ผู้คิดต้องสามารถตั้งข้อสมมติฐานที่ชัดเจนและมีเหตุผล เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการหาข้อมูลและตัดสินใจ
 7. การนำไปใช้และผลที่ตามมา (Implications & Consequences) ผู้คิดต้องพิจารณาถึงผลกระทบของแนวคิดหรือแนวทางแก้ไข รวมถึง การคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการนำแนวคิดนั้นไปใช้
 8. การสรุปอ้างอิง (Conclusions & Inferences) เป็น กระบวนการสรุปผลจากข้อมูลและแนวคิดที่ได้รับการวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหา
- สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผลเริ่มจากการคิดอย่างมีเป้าหมายและรู้ปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดยนำข้อความรู้ต่าง ๆ มาประกอบการคิดโดยต้องพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้องเชื่อถือได้และสามารถตั้งข้อสมมติฐานให้ชัดเจนเพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการคิดและตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อการนำไปใช้แล้วจึงสรุปผลของการคิด

3. กระบวนการและขั้นตอนในการคิดเชิงเหตุผล

เรนเนอร์ และสแตฟฟอร์ด (Renner, & Stafford, 1979 อ้างถึงใน กมลทิพย์ ต่อติด, 2544, น. 40-45) ได้อธิบายถึงการคิดลักษณะต่าง ๆ กัน 10 ประการ โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. การระลึกได้ (Recalling) หมายถึง การดึงข้อมูลที่เคยได้รับมาแล้วกลับมาใช้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการคิดทั้งหมด การเรียนรู้และการคิดที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการมีความสามารถในการจดจำ ข้อมูล ความรู้ หรือเหตุการณ์ในอดีต เมื่อผู้เรียนสามารถระลึกถึงเนื้อหาเดิมได้ดี ก็จะสามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนากระบวนการคิดที่ซับซ้อนขึ้น
2. การเปรียบเทียบ (Comparing) การเปรียบเทียบเป็นกระบวนการคิดที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงและเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงกันของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

3. การลงความเห็น (Infering) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากมีการรวบรวมข้อมูล หรือสังเกตเห็นเหตุการณ์หลายอย่าง ผู้เรียนต้องสามารถ สรุปความหมาย หรือคาดการณ์เหตุการณ์ ที่อาจเกิดขึ้น โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับ

4. การสรุป (Generalizing) เป็นกระบวนการสังเคราะห์ จากข้อเท็จจริงเฉพาะหลาย ๆ ข้อ นำมาสรุปเป็นแนวคิดหรือหลักการที่สามารถใช้ได้ทั่วไป การสรุปที่ดีต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ข้อมูล ที่ถูกต้อง

5. การคิดในทิศทางตรงกันข้ามกัน (Deducing) การคิดย้อนกลับ หรือการคิดแบบ นิรนัย (Deductive Thinking) เป็นการหาสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อมีผลลัพธ์หนึ่งเกิดขึ้น เราสามารถใช้กระบวนการคิดย้อนกลับไปหาสาเหตุที่ทำให้เกิดผลลัพธ์นั้น

6. การจำแนกหมวดหมู่ (Classifying) เป็นการจัดกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้สามารถ เข้าใจและนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น การจำแนกข้อมูลช่วยให้ผู้เรียนสามารถ แยกแยะความแตกต่างของข้อมูล และวิเคราะห์โครงสร้าง

7. การวิเคราะห์ (Analyzing) เป็นการแยกแยะและตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ การคิดเชิงวิเคราะห์ช่วยให้สามารถค้นหาสาเหตุของ ปัญหาและหาทางแก้ไข

8. การจินตนาการ (Imagining) การจินตนาการเป็นกระบวนการคิดที่ช่วยให้เรา สามารถมองเห็นภาพของสิ่งที่ไม่ได้อยู่ตรงหน้า หรือสร้างภาพของสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การจินตนาการเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

9. การสังเคราะห์ (Synthesizing) เป็นการนำข้อมูลหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ มาปะติด ปะต่อกัน เพื่อสร้างแนวคิดหรือองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดระดับสูงที่สำคัญสำหรับการคิด สร้างสรรค์

10. การประเมินผล (Evaluating) เป็นกระบวนการ วิเคราะห์และตัดสินข้อมูลหรือ แนวคิดต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าถูกต้อง มีเหตุผล และมีประโยชน์เพียงใด การประเมินผลเป็นขั้นตอน สำคัญที่ช่วยให้สามารถพัฒนาแนวคิดและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การคิดเชิงเหตุผล ต้องอาศัยกระบวนการดังต่อไปนี้ คือ

1. การพิจารณา และระบุให้ชัดเจนว่าผลที่เกิดขึ้นคืออะไร
2. การพิจารณาหรือสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนผลนั้น และระบุว่ามิเหตุการณ์หรือสิ่งใดที่มี ความสัมพันธ์กับผลโดยเกิดก่อนอย่างสม่าเสมอ

3. การพิจารณาแต่ละเหตุการณ์ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน และมีความสัมพันธ์อย่าง สม่าเสมอนั้น และตัดสินว่าเป็นผลมาจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน หรือเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผล โดยการสรุป อ้างอิงจากความรู้หรือประสบการณ์เดิมประกอบ

4. การเลือกระบุเหตุการณ์ หรือสิ่งที่พิจารณาตัดสินว่า เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลที่กำหนดไว้
หทัย ดันหยง (2544, น. 47-48) ได้เสนอกระบวนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการคิดเชิงเหตุผลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ 2 ระดับ คือ

1. ระดับการสอนให้รู้จักการคิดหรือคิดเป็นเป็นกระบวนการที่มนุษย์ให้ความคิดจากสิ่ง
ที่ง่ายไปสู่กระบวนการที่ซับซ้อน การสอนให้รู้จักคิด มีดังนี้

1.1 การเปรียบเทียบ (Comparing) ผู้เรียนจะต้องรู้จักใช้เหตุผล เปรียบเทียบ
กฎเกณฑ์ที่ดีที่สุดในระหว่างสองสิ่งหรือหลายสิ่ง

1.2 การสรุป (Summarizing) ผู้เรียนจะต้องรู้จักนำผลของการเปรียบเทียบนั้น
มาสรุป อาจสรุปตามขั้นตอน หรือสรุปโดยส่วนรวมขึ้นเป็นมโนทัศน์

1.3 การสังเกต (Observation) ผู้เรียนจะต้องรู้จักใช้เหตุผลที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับ
สิ่งแวดล้อมทั้งในทางข้อมูลหลักฐาน เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลที่ได้สังเกตมาประกอบการตัดสินใจได้

1.4 การจำแนกหมวดหมู่ (Classifying) ผู้เรียนที่ได้ใช้ประสบการณ์จากการเปรียบเทียบ
สรุป สังเกตมาจัดเป็นหมวดหมู่สิ่งของหลายสิ่งแม้จะต้องแตกต่างกัน แต่ก็มียุคประกอบพื้นฐาน
คล้ายคลึงกัน การจัดจำแนกหมวดหมู่จะต้องใช้ความสามารถเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์

1.5 การตีความ (Criticizing) ผู้เรียนจะต้องรู้จักความหมาย และสามารถอธิบาย
ความหมายเหล่านั้นได้ การตีความหมายนั้นเริ่มตั้งแต่ความหมายสัญลักษณ์ ความหมายทางรูปธรรม
ไปจนถึงความหมายทางนามธรรม โดยอาศัยการสังเกต เปรียบเทียบแล้วนำมาสรุปเป็นหลักการ
ด้วยเหตุผลก็จะตีความหมาย และ และตรวจสอบว่าถูกต้องชัดเจนหรือไม่

1.6 การวิพากษ์วิจารณ์ (Criticizing) เป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักแสดงทักษะ รับฟัง
ทักษะ เพื่อนำเอาสิ่งที่ตนแสดงออกกับสิ่งที่รับฟังมาเปรียบเทียบ หรือผู้เรียนอาจให้เหตุผลแสดงทัศนะ
ของตนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. ระดับสอนให้รู้จักการคิดแก้ปัญหาโดยอาศัยการคิดทั้ง 6 ประการ ที่กล่าวมาเป็น
พื้นฐานโดยครูควรฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักคิดตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประสพภาวะปัญหา

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหา คือการวินิจฉัยว่า อะไรคือปัญหา

ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน เป็นการคาดคะเนวิธีการที่จะแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การขยายและตรวจสอบสมมติฐาน เป็นการศึกษาแยกย่อยสมมติฐาน
ให้ ชัดเจน และสามารถนำมาปฏิบัติได้

ขั้นที่ 5 การทดสอบ เพื่อตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่า วิธีการแก้ปัญหาใดที่สามารถ
ได้ผลดีที่สุด

ขั้นที่ 6 เป็นขั้นที่การแก้ปัญหายุติลง เพราะได้รับผลจากการแก้ปัญหาด้วยสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วจึงนำมาสรุปเป็นหลักการและแปลเป็นความหมายออกมาให้ชัดเจน

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการขั้นตอนในการคิดเชิงเหตุผลสรุปได้ว่า ต้องใช้ลักษณะการคิดหลาย ๆ อย่างประกอบกันในการฝึกให้เด็กมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล เช่น การระลึกได้ การเปรียบเทียบ การลงความเห็น การสรุป การคิดในทางตรงกันข้าม การจำแนกหมวดหมู่ การวิเคราะห์ การจินตนาการ การสังเคราะห์ การประเมินผล ประกอบกับการพิจารณาผลที่เกิดเหตุที่เกิดขึ้นใดเกิดก่อน หรือหลัง การพิจารณาแต่ละเหตุการณ์และความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดนั้น และการเลือกและตัดสินใจในเหตุการณ์นั้นซึ่งแนวทางในการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลมี 2 แนวทางหลัก คือ การสอนให้รู้จักคิดเป็น และการสอนให้คิดแก้ปัญหา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษ้อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลาและจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจ

ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้ มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

กระบวนการแก้ปัญหา การประเมินผลถูกออกแบบอย่างรอบคอบบอกถึงระดับความสามารถของนักเรียนที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาและการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 เข้าใจปัญหารวมทั้งการเข้าใจเรื่องราวสาระจากข้อเขียน แผนผัง สูตร ตาราง และสามารถอ้างอิง เชื่อมโยงสาระจากแหล่งต่าง ๆ แสดงออกว่าเข้าใจแนวคิดที่เกี่ยวข้องใช้สาระจากพื้นฐานความรู้เดิมของตน เพื่อทำความเข้าใจกับสาระเรื่องราวที่กำหนดให้

3.2 บอกลักษณะปัญหารวมทั้งการระบุบอกตัวแปรในปัญหาและตั้งข้อสังเกตถึงความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปร ตัดสินใจว่าตัวแปรใดใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ สร้างสมมติฐานและค้นคืนสาระจัดกระทำพิจารณาและประเมินสาระที่มีอยู่

3.3 แสดงการนำเสนอการแก้ปัญหารวมทั้งการสร้างตาราง กราฟ สัญลักษณ์ การพูด

3.4 ลงมือแก้ปัญหารวมถึงการตัดสินใจ วิเคราะห์ระบบหรือออกแบบระบบเพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือวิเคราะห์วินิจฉัยและเสนอวิธีการแก้ปัญหา

3.5 สะท้อนการแก้ปัญหารวมถึงการตรวจสอบการแก้ปัญหาและมองหาสาระข้อมูลเพิ่มเติมหรือเพิ่มคำอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ประเมินการแก้ปัญหาจากมุมมองต่าง ๆ หรือหาวิธีแก้ปัญหาใหม่และให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นหรือเพื่อให้สามารถอธิบายได้

3.6 สื่อสารการแก้ปัญหารวมถึงการเลือกสื่อและการนำเสนอที่เหมาะสมเพื่อบอกกล่าวและสื่อสารการแก้ปัญหาให้คนอื่นได้รับรู้

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นลักษณะของคนดีคือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรมและได้สรุปสาระคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทย ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาเคารพเทิดทูนศาสนา แสดงความจงรักภักดี เทิดทูนพระเกียรติ และพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจต่อตนเองและผู้อื่นรวมถึงตลอดทั้งต่อหน้าที่การงาน และคำมั่นสัญญา ความประพฤติที่ตรงไปตรงมาและจริงใจในสิ่งที่ถูกที่ควรถูกต้องตามทำนองคลองธรรมรวมถึงการไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวงนอกจากนี้แล้วความซื่อสัตย์สุจริตยังรวมถึงการรักษาคำพูดหรือคำมั่นสัญญาและการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองด้วยความรับผิดชอบ และด้วยความซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องด้วยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตนี้จะดำเนินไปด้วยความตั้งใจจริงเพื่อทำหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จลุล่วงด้วยความระมัดระวังและเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

3. มีวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยา มารยาทข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรมการรู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตาม ข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผนและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขในชีวิตของตนเองความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติ

4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การค้นคว้าหาความรู้หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ

5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง การมีความพอดีในการบริโภค ใช้ทรัพยากรและเวลาว่างให้เป็นประโยชน์คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนใช้จ่ายตามความเหมาะสมรู้จักการเพิ่มพูนทรัพย์ ด้วยการเก็บและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดูแลรักษาบูรณทรัพย์ของตนเอง มีการเก็บออมเงินไว้ตามสมควร

6. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง การศึกษาเรียนรู้เพื่อหาข้อเท็จจริง ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่ความจริงในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้หรือต้องการหาคำตอบเพื่อนำคำตอบที่ได้นั้นมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่นการยกระดับความรู้การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ หรือนำมาสรุปเป็นความจริงให้ได้

7. รักความเป็นไทย หมายถึง เข้าใจ ห่วงแหนความเป็นไทยซึ่งถือเป็นต้นทุนทางสังคม ทำให้ทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติโดยต้องมีการดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาสุจริตและ มโนสุจริตเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมี กิริยามารยาทการปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะการพูดจาไพเราะ และความอ่อนน้อมถ่อมตน

8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำที่แสดงออกมา ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้และการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สิ่งที่เรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

3. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

บริบทของโรงเรียนเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

1. ลักษณะของบริบทในโรงเรียนเครือข่ายรามคำแหง

โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง ประกอบด้วยจำนวนโรงเรียน 11 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ควบรวมกับโรงเรียนบ้านมนต์คีรี โรงเรียนบ้านวังทองแดง ควบรวมกับโรงเรียนวัดสำนัก โรงเรียนบ้านปากคลอง โรงเรียนวัดหนองตาโชติ โรงเรียนวัดเซตุพน โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ โรงเรียนบ้านไผ่ยาสน์ โรงเรียนบ้านวังวน และโรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย

2. จำนวนนักเรียน

โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”	จำนวน 508 คน
โรงเรียนบ้านมนต์คีรี	จำนวน 16 คน
โรงเรียนบ้านวังทองแดงควบรวมกับโรงเรียนวัดสำนัก	จำนวน 197 คน
โรงเรียนบ้านปากคลอง	จำนวน 50 คน
โรงเรียนวัดหนองตาโชติ	จำนวน 45 คน
โรงเรียนวัดเซตุพน	จำนวน 100 คน
โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ	จำนวน 55 คน
โรงเรียนบ้านไผ่ยาสน์	จำนวน 89 คน
โรงเรียนบ้านวังวน	จำนวน 73 คน
โรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย	จำนวน 56 คน

3. จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”	จำนวน 39 คน
โรงเรียนบ้านมนต์คีรี	จำนวน 1 คน
โรงเรียนบ้านวังทองแดงควบรวมกับโรงเรียนวัดสำนัก	จำนวน 18 คน
โรงเรียนบ้านปากคลอง	จำนวน 10 คน
โรงเรียนวัดหนองตาโชติ	จำนวน 9 คน
โรงเรียนวัดเซตุพน	จำนวน 11 คน
โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ	จำนวน 11 คน
โรงเรียนบ้านไผ่ยาสน์	จำนวน 11 คน
โรงเรียนบ้านวังวน	จำนวน 10 คน
โรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย	จำนวน 11 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ดรินกรณ รัตนศรี (2553, น. 85) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ในชั้นทุกขั้ได้ระดับดี ขึ้นสมุทัย ขึ้นนิโรธ ขึ้นมรรคได้ระดับพอใช้ และในภาพรวมได้ระดับดี และนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

มัสยา แสนสม (2555, น. 119) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอนแบบอริยสัจสี่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกศสรินทร์ ใจศิริ (2556, น. 45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบทักษะการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผลซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 50 ขึ้นไป 2) นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 มีความรับผิดชอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มะลิ จันทรศรี (2556) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน สารเศรษฐศาสตร์ หลังเรียนน้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สารเศรษฐศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มนตรี กรมท่ามา (2556) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทานางแนววิทยายน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ นักเรียนร้อยละ 73.17 มีผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 72.52 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ นักเรียน ร้อยละ 70.73 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 74.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป

อัญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมตามวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 21.20 คิดเป็นร้อยละ 53.00 และคะแนน เฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.80 คิดเป็นร้อยละ 82.00 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมตามวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

เชมปริตร ขุนราชเสนา (2557, น. 47-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจสี่ผ่านสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทุกคนมีคะแนนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 11 ถึง 31 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 18.25 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 36.83 มีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 37.16 ซึ่งมีค่าร้อยละมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 25 และเมื่อเปรียบเทียบค่าร้อยละ ความก้าวหน้าระหว่างเพศชายและเพศหญิงพบว่า คะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงมีค่ามากกว่าเพศชาย โดยนักศึกษาเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.20 และนักศึกษาเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.64 และผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของ นักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจสี่ร่วมกับสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดทั้งกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 มีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.47

2. งานวิจัยในประเทศ

Chang (อ้างถึงใน พรศรี อุ๋นตุ้ม, 2558, น. 54) ศึกษาเปรียบเทียบการสอนระหว่างการสอนที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับการเรียนการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีความพึงพอใจต่อทักษะการคิดของผู้เรียนจากการวิจัยที่กล่าวมาสามารถสรุปสาระสำคัญจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ความคิดในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหา พัฒนาพฤติกรรมด้านการเรียน และด้านความประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนมีความสนใจ พอใจในการเรียน ส่งผลให้ นักเรียนมีความสามารถการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น ทำให้การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อดูว่า ผลการวิจัยจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นประการใด

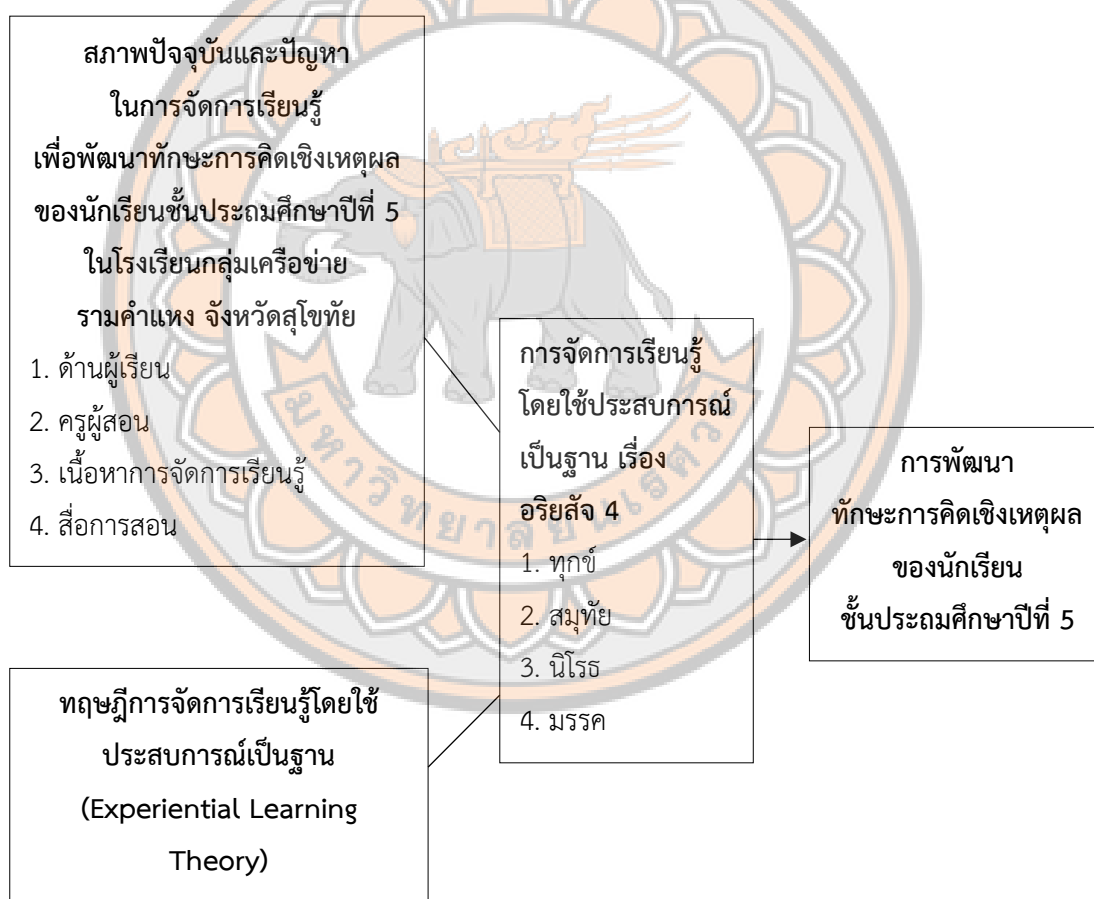
เชเรอร์ (Scherer, 2003, p. 1974-A) ศึกษาเกี่ยวกับผลการเสริมแรงและการลงโทษ ในระหว่างการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้แรงเสริมและการลงโทษในการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับวิทยาลัย จำนวน 4 คน วิธิดำเนินการทดลอง คือ การสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่ปฏิบัติกิจกรรมได้ดี และลงโทษนักเรียนโดยการคิดแก้ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า การให้การเสริมแรงและการลงโทษที่เหมาะสมจะช่วยให้การเรียนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ประสบความสำเร็จมากขึ้น เพราะการเสริมแรงและการลงโทษจะทำให้ผู้เรียนเพิ่มความสนใจในการเรียน และประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น

ลิ้ม (Lim, 2004, p. 997-A) วิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ภาพเคลื่อนไหวที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการศึกษาของโรงเรียนคริสเตียน การจัดการศึกษาโดยใช้สื่อแบบเสียง ภาพ และภาพศิลปะทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้สำรวจสถาบันทางการศึกษาและองค์กรของกลุ่มคริสเตียนอีกหลายแห่ง ซึ่งใช้ภาพการ์ตูนและภาพการ์ตูนเคลื่อนไหวในโบสถ์ ผลการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการจัดกลุ่มอภิปราย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สามารถกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนคริสเตียน ได้ใช้ประโยชน์จากการ์ตูนและภาพเคลื่อนไหวที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและศิลปะให้กับผู้เรียน ได้จากการศึกษาผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นเมื่อนำไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนและ เปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ

มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปใช้ได้ เกือบทุกวิชา และทุกระดับชั้น จึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สมควรนำมาเป็นสื่อการสอนของ ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดัลลาส (Dallas อ้างถึงใน ชูชีพ เอี่ยม, 2553, น. 46) ศึกษาวิธีการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ซึ่งกำหนดให้นักเรียนค้นหา โนมติดจากการลงมือทำปฏิบัติการ และสร้างความหมายจากประสบการณ์เหล่านั้น ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีแรงจูงใจ ต่อความพึงพอใจมากขึ้น

กรอบแนวความคิด

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 74 คน โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

2. กลุ่มข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2

กลุ่มครูผู้มีความรู้ประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังทองแดง โรงเรียนบ้านปากคลอง โรงเรียนวัดหนองตาโชติ โรงเรียนวัดเซตุน โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ (ธนาคารกรุงเทพ 5) โรงเรียนบ้านไผ่ยาสน์ โรงเรียนบ้านวังวน และโรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. คู่มือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งประกอบไปด้วย โดยมีแผนผังการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม 4 ฐานกิจกรรม คือ

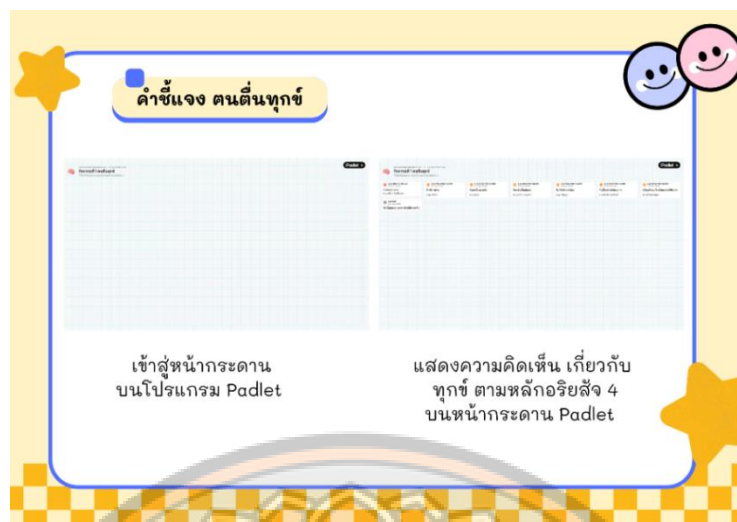

ภาพ 3 แผนผังการเดินทางเข้าร่วมฐานกิจกรรมอริยสัจ 4

1.1 ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมกระดาน Padlet โดยผู้เรียนจะสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความทุกข์ ตามหลักธรรมอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการสร้างความเข้าใจทุกข์ที่เกิดขึ้นของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความทุกข์ของตนเองและผู้อื่น โดยพิจารณาแยกแยะทุกข์ที่เกิดขึ้น

ภาพ 4 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์

ภาพ 5 คำชี้แจงการเล่น ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์

1.2 ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย เป็นการจัดกิจกรรมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาข่าว โดยนักเรียนแต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกมาสุ่มวงล้อ เพื่อให้ได้หัวข้อปัญหาข่าวในชีวิตประจำวันที่อยู่รอบตัวของนักเรียนจำนวน 6 ปัญหาข่าว ได้แก่ ข่าวน้ำท่วม ข่าวฝุ่น PM 2.5 ข่าวยาเสพติด ข่าววิกฤต Covid ข่าวค่าไฟแพง และข่าวไฟไหม้ป่า จากนั้นให้ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุและผลของปัญหามบนกระดานใคร่ครวญปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด สามารถหาเหตุและผลของปัญหาข่าวที่ได้รับ แล้วร่วมกันสรุปของปัญหาข่าว และนำร่วมกันนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุและผลของปัญหา เป็นการใช้ทักษะการคิดและการแก้ไขสถานการณ์จากประสบการณ์ของผู้เรียนร่วมกัน

ภาพ 6 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย

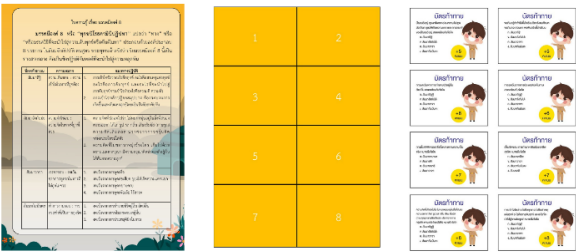
ภาพ 7 คำชี้แจงฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมมุติ

1.3 ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค เป็นการจัดกิจกรรม โดยใช้เกมปริศนาท้าทาย โดยวิธีการ คือ ผู้เรียนสุ่มเปิดแผ่นป้ายคำถาม โดยคำถามจะเป็นสถานการณ์และตัวเลือก จะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งเนื้อหาจะสอดคล้องเกี่ยวกับมรรคมีองค์ 8 ถือว่าเป็นหลักธรรมตามหลักอริยสัจ 4 จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเปิดแผ่นป้ายคำถามเพื่อวิเคราะห์หาคำตอบให้ถูกต้อง เมื่อตอบคำถามถูกต้อง ผู้เรียนก็ได้คะแนนสะสม ส่งผลให้ผู้เรียนร่วมกับการคิดวิเคราะห์คำถามและตัวเลือกของคำตอบอย่างละเอียด และเลือกคำตอบอย่างมีเหตุและผลในการตอบคำถามแต่ละข้อ

ภาพ 8 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค

คำชี้แจง ปรศนาท้าทายมรรค

1. อ่านใบความรู้ เรื่อง มรรคมีองค์ 8

2. สุ่มเปิดแผ่นป้าย

3. อ่านคำถาม และตอบคำถาม

ภาพ 9 คำชี้แจงฐานกิจกรรมที่ 3 ปรศนาท้าทายมรรค

1.4 ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ เป็นการจัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ (Role play) จากการที่ผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว ซึ่งในฐานกิจกรรมที่ 4 จะเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้ผู้เรียนจับฉลากในกล่องสุ่มของปัญหาข่าว เมื่อผู้เรียนได้หมายเลขเหตุการณ์ใด ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์เรื่องนั้นผ่านการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใช้กระบวนการทักษะการคิดเชิงเหตุผล อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสู่การแสดงบทบาทสมมติจากประสบการณ์โดยตรง

ภาพ 10 คู่มือฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ

ภาพ 11 คำชี้แจงฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโร

2. **แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (In-depth Interview)** ให้ถามความคิดเห็น เหตุผลและมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ไม่ใช่มุมมองของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็น ในการสัมภาษณ์ไว้ 3 ประเด็น คือ

- 2.1 ความรู้ตามอริยสัจ 4
- 2.2 กระบวนการคิดเชิงเหตุผล
- 2.3 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเชิงเหตุผลและทัศนคติต่อการเรียนรู้โดยใช้หลักอริยสัจ 4 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีจุดมุ่งหมายตามประเด็นในการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นจึงได้นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบปฏิสัมพันธ์ โดยเมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลแล้วต้องมีการลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล โดยการเลือกเฟ้นหาข้อมูลที่น่าสนใจ เพื่อแสดงเป็นหลักฐานที่เข้าใจง่าย จนนำไปสู่ข้อสรุปและผ่านการตรวจสอบยืนยันผลจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทต่าง ๆ และนำมาเขียนอธิบายผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกันจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทต่าง ๆ หรือแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ประกอบด้วย การพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน การสัมภาษณ์แบบมีจุดมุ่งหมาย (In-Depth Interview) โดยใช้การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การอธิบายข้อมูลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย โดยมีขอบเขตในการศึกษา 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านผู้เรียน (Student) 2) ด้านครูผู้สอน (Teacher) 3) ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ (Content Learning Management) และ 4) ด้านสื่อการสอน (Instructional)

การสัมภาษณ์

1. ด้านผู้เรียน (Student) จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะการคิดเชิงเหตุผล เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในปัจจุบันที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและไม่มีสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย ขาดแรงจูงใจและขาดการสอดแทรกทักษะการคิดเชิงเหตุผลให้กับผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียน พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

1.1 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...ผู้เรียนไม่เข้าใจต่อเนื้อหา บางคำศัพท์ของหลักธรรมอ่านไม่ได้ สะกดไม่ถูก จึงเน้น การจดจำแล้วอ่านตามและตอบคำถามโดยการลอกคำตอบตามหนังสือเรียน เพื่อทำใบงาน ส่งครูเท่านั้น

(ผู้เรียน 1, โรงเรียนวัดเชตุพน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2567)

ภาพ 12 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 1 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...ครูถามนักเรียนว่าต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนแบบใด แต่เมื่อนักเรียนตอบว่า ต้องการให้ครูสอนแบบมีกิจกรรมเกมให้เล่น โดยอยากจัดกิจกรรมเกมให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ครูสอนแต่ครูก็ไม่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้ และสอนเนื้อหาโดยการท่องจำตามหนังสือเรียน แล้วการยกตัวอย่างให้ผู้เรียนฟังแล้วให้ผู้เรียนวิเคราะห์ เพื่อตอบคำถาม ผู้เรียนก็ไม่สามารถวิเคราะห์และตอบคำถามได้ เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจหลักในการคิดแบบมีเหตุผลตามหลักทางพระพุทธศาสนา

(ผู้เรียน 2, โรงเรียนบ้านวังวน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2567)

ภาพ 13 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 2 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

1.2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...การจัดการเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนา ผู้สอนจะหาวิธีการบูรณาการเนื้อหาใหม่ ๆ เพราะผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาได้โดยตรง อีกทั้งคำศัพท์ในเนื้อหาบางคำ หากผู้เรียนมีปัญหาด้านการอ่านไม่สามารถเข้าใจได้เอง

(ผู้สอน 1, โรงเรียนวัดเขตพูน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2567)

ภาพ 14 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 1 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา พบว่าผู้เรียนบางคนไม่ค่อยเข้าใจในเนื้อหา เนื่องจากเนื้อหามีความเข้าใจในบทเรียนได้ยาก ผู้เรียนมักเน้นการท่องจำ จนไม่สามารถเกิดทักษะการคิดและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

(ผู้สอน 2, โรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2567)

ภาพ 15 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 2 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

2. ด้านครูผู้สอน (Teacher) จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ครูผู้สอนยังขาดการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยครูผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาในหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยวิธีการบอกคำตอบให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการคิดด้วยตนเอง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียน พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

2.1 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...อยากให้ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเรียนนอกห้องเรียน เพราะวิชาสังคมเป็นวิชาที่เน้นการท่องจำ จึงเกิดความเบื่อเรียนในชั้นเรียน อยากให้ครูพาออกมาสอนด้านนอกห้องเรียนบ้าง เพื่อช่วยทำให้นักเรียนจำเนื้อหาได้มากขึ้น

(ผู้เรียน 3, โรงเรียนอนุบาลเมืองสุโขทัย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2567)

ภาพ 16 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 3 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...เนื้อหาและคำศัพท์ค่อนข้างยาก สะกดคำไม่ได้ จึงจำเนื้อหาที่ครูผู้สอนสอนไม่ได้ เพราะเนื้อหามีความเยอะ ต้องใช้ทักษะในการอ่าน การคิดวิเคราะห์สูง ผู้เรียนต้องอ่าน คล่องและจับประเด็นของเนื้อหาให้ได้ เพราะเนื้อหาสาระเยอะ และส่วนใหญ่เนื้อหาที่ได้รับ จะเป็นการรับเนื้อหาจากการบรรยายของครูผู้สอน

(ผู้เรียน 4, โรงเรียนวัดหนองตาโชติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 17 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

2.2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...จากการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระพระพุทธศาสนา โดยส่วนใหญ่เน้นจัดกาเรียนรู้ใช้สื่อตาม DLTV เพราะมีเนื้อหาตามบทเรียนและมีใบงาน ทำให้ครูผู้สอนเป็นผู้ป้อนความรู้ เนื้อหาให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนเป็นผู้รับข้อมูลเพื่อการท่องจำ จึงขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล

(ผู้สอน 3, โรงเรียนบ้านวังทองแดง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 18 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 3 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา

...ในการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา ครูผู้สอนได้รับมอบหมายการสอนในรายวิชาไม่ตรงเอก ทำให้ไม่มีประสบการณ์การสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ครูสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนท่องจำ หรือใช้การเปิดวิดีโอในการสอนเพียงอย่างเดียว

(ผู้สอน 4, โรงเรียนวัดหนองตาโชติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 19 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนาผู้สอนคิดว่าเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงสอนในเนื้อหาที่จำเป็นอย่างนั้น ทำให้ผู้เรียนจดจำในเนื้อหาที่ครูผู้สอนป้อนข้อมูลเท่านั้น

(ผู้สอน 5, โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 20 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 5 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

3. ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ (Content Learning Management) จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผ่านการสัมภาษณ์ พบว่าครูส่วนใหญ่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนตามหนังสือเรียนและสอนไม่ตรงสาขาวิชา และนักเรียนขาดองค์ความรู้ในการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการคิดและไม่สามารถต่อยอดองค์ความรู้ไปใช้ได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียน พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

3.1 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...เนื้อหาของวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเยอะ ครูจะสอนในเรื่องที่จำเป็นต้องรู้จักเท่านั้น ทำให้ไม่มีเวลาในการมานั่งย่ำเกี่ยวกับเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากเนื้อหาเยอะและไม่สนุก

(ผู้เรียน 5, โรงเรียนบ้านไผ่สาธิต, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 21 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 5 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...อยากให้ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเรียนนอกห้องเรียน เพราะวิชาสังคมเป็นวิชาที่เน้นการท่องจำ จึงเกิดความเบื่อเรียนในชั้นเรียน อยากให้ครูพาออกมาสอนด้านนอกห้องเรียนบ้าง เพื่อช่วยทำให้นักเรียนจำเนื้อหาได้มากขึ้น

(ผู้เรียน 6, โรงเรียนวัดหนองตาโชติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 22 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 6 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

3.2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา จะให้ครูผู้สอนคือครูประจำชั้น และได้จบเฉพาะทางวิชาเอกสังคม จึงเน้นการบูรณาการให้เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับทางวัดแทนการจัดการเรียนการสอนโดยครู

(ผู้สอน 6, โรงเรียนบ้านวังวน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2567)

ภาพ 23 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 6 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

4. ด้านสื่อการสอน (Instructional) จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อการสอน ผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ครูผู้สอนขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาและผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลต่อการขาดทักษะในการคิดเชิงเหตุผลต่อการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียน พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

4.1 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...ส่วนมากครูผู้สอนไม่ค่อยมีสื่อการสอน มีแต่ใบความรู้ หนังสือเรียนและใบงานในการสอนแล้วก็ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันและทำใบงานที่ครูกำหนดให้ แล้วครูก็มีการถามคำถามในห้องเรียน ซึ่งเป็นคำถามที่ยากต่อความเข้าใจ เช่น นักเรียนสามารถนำหลักธรรมที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร เพราะเนื้อหาหมักส่งผลเป็นนามธรรม ไม่สามารถเห็นผลลัพธ์ได้

(ผู้เรียน 7, โรงเรียนบ้านวังตะคร้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 24 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 7 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...บางเนื้อหาของหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา ครูผู้สอนไม่ชำนาญในเนื้อหา จึงใช้
สื่อเปิดวิดีโอแทนและไม่เน้นย้ำเนื้อหาบทเรียนนี้ ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจต่อเนื้อหา ได้เรียน
แล้วก็เรียนผ่านไป

(ผู้เรียน 8, โรงเรียนบ้านปากคลอง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 25 การสัมภาษณ์ผู้เรียนคนที่ 8 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

4.2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

...สาระพระพุทธศาสนา เป็นสาระวิชาที่มีเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนไม่ให้ความสนใจ เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนห่างไกลจากศาสนา เพราะมีเทคโนโลยีมาใช้ในการเข้าถึงเนื้อหาอื่น ๆ มากกว่า

(ผู้สอน 7, โรงเรียนบ้านไผ่สาธิต, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 26 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 7 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

...การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ผู้สอนใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้เรียนมองไม่เห็นภาพของเนื้อหาหลักธรรม มักใช้วิธีการท่องจำ และไม่ทบทวน จึงไม่สามารถต่อยอดองค์ความรู้หลักธรรมได้

(ผู้สอน 8, โรงเรียนบ้านปากคลอง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2568)

ภาพ 27 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนคนที่ 8 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระพระพุทธศาสนา

ดังนั้นจากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรวมคำแหง จังหวัดสุโขทัย ของประเด็นทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน (Student) 2) ด้านครูผู้สอน (Teacher) 3) ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ (Content Learning Management) และ 4) ด้านสื่อการสอน (Instructional) สามารถสรุปได้ว่า

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการจัดการเรียนการสอนที่ยังให้ครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ โดยการอธิบายหน้าชั้นเรียน โดยครูผู้สอนมักจะสอนจากหนังสือเรียนและบทเรียนสำเร็จรูป เนื่องจากเนื้อหาในการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา มีเนื้อหาที่มากและซับซ้อน ทำให้ครูผู้สอนป้อนข้อมูลเนื้อหาให้ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ จนไม่คำนึงถึงกระบวนการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการคิดเชิงเหตุผล สำหรับการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจึงทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจ และไม่ให้ความสนใจ ส่งผลให้ไม่สามารถจดจำเนื้อหาได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ อยากให้ครูจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาหลักธรรมผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนพึงพอใจในการมีกิจกรรมในชั้นเรียน อีกทั้งผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงเหตุผลผ่านกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประสบการณ์เป็นฐาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ร่วมกัน เกิดความสนใจในการเรียนรู้ในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการเล่นกิจกรรมและเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อมกัน อีกทั้งครูผู้สอนเห็นด้วยในทิศทางเดียวกันที่จะจัดการเรียนการสอนเรื่องอริยสัจ 4 ในรูปแบบของประสบการณ์เป็นฐาน เป็นการให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเองเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ซึ่งในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามอริยสัจ 4 มีฐานกิจกรรม 4 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์
2. ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย
3. ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค
4. ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ

ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนยังคงมีความต้องการให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ โดยสอดแทรกแต่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้สนใจเรียนรู้ในเรื่องของหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักธรรมที่พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลและผลของผู้เรียน เช่น หลักธรรมอริยสัจ 4 จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนต้องการให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ดังรายละเอียดของการสัมภาษณ์ ดังนี้

...เนื้อหาเรื่องหลักธรรมมีเนื้อหาที่เยอะ บางคำศัพท์อ่านไม่ออกเลยไม่ค่อยสนใจเรียน อยากให้จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ หากเข้าใจในเนื้อหา ก็จะจำได้และสามารถคิดแยกแยะสาเหตุได้

(กลุ่มหลักที่ 1, นักเรียน 1, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”,

ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 28 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 1
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

...การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ ครูให้เปิดหนังสือเรียนให้นักเรียนอ่าน ไม่ค่อยมีสื่อการสอนให้ทำ ทำให้นักเรียนไม่สามารถจดจำเนื้อหาได้ อยากให้ครูสอนโดยมีกิจกรรมให้เรียนรู้ จะได้ช่วยพัฒนาทักษะการจำได้

(กลุ่มหลักที่ 1, นักเรียน 2, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 29 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 2
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

...อยากทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับเพื่อน ๆ เพราะเชื่อว่าผู้เรียนจะสนุกกับการเรียนรู้กับเพื่อนมากกว่าเรียนรู้คนเดียว

(กลุ่มหลักที่ 1, นักเรียน 3, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”,

ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 30 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 3
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

...พอเรียนเรื่องหลักธรรมพระพุทธศาสนา ครูจะใช้หนังสือกับใบงานให้ทำ แล้วอธิบายให้ฟัง นักเรียนได้แต่จดและจำเนื้อหา ไม่รู้ว่าจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

(กลุ่มหลักที่ 1, นักเรียน 4, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”,

ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 31 การสัมภาษณ์ผู้เรียน กลุ่มหลักที่ 1 นักเรียนคนที่ 4
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

...ผู้เรียนจดจำและเข้าใจในบทเรียนเรื่องหลักธรรมได้น้อย หรือจำเพียงช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่านั้น เนื่องจากเนื้อหาของบทเรียนเยอะ อีกทั้งครูสอนยังต้องศึกษาเนื้อหา และจัดหาสื่อเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยสอน เพราะไม่ชำนาญของเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา

(กลุ่มหลักที่ 2, ผู้สอน 1, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”,
ผู้ให้สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 32 การสัมภาษณ์ผู้สอน กลุ่มหลักที่ 2 ครูผู้สอนคนที่ 1
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

...ในการจัดการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสนใจและปัญหาในการอ่านของผู้เรียน หากผู้เรียนอ่านหนังสือไม่ออกก็จะเป็นปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา จะเน้นเรื่องของทักษะการอ่าน เมื่อผู้เรียนอ่านไม่ออก ก็ไม่สามารถคิดและวิเคราะห์เข้าใจในบทเรียนได้

(กลุ่มหลักที่ 2 ,ผู้สอน 2, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”,
ผู้ให้สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 33 การสัมภาษณ์ผู้สอน กลุ่มหลักที่ 2 ครูผู้สอนคนที่ 2
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

...จากการสอนในเนื้อหาเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ครูมักจะให้จดเนื้อหาลงในสมุดตามที่ครูบอก เมื่อกลับมาทบทวนบทเรียนกับนักเรียนอีกครั้ง พบว่านักเรียนยังตอบสลับข้อบ้าง จำไม่ได้บ้าง จึงคิดว่านักเรียนน่าจะไม่มีสนใจในบทเรียนนี้

(กลุ่มหลักที่ 2 ,ผู้สอน 3, โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”,
ผู้ให้สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2568)

ภาพ 34 การสัมภาษณ์ผู้สอน กลุ่มหลักที่ 2 ครูผู้สอนคนที่ 3
โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายประกอบด้วย การพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การจัดการเรียนรู้ตามอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน การสัมภาษณ์แบบมีจุดมุ่งหมาย (In-Depth Interview) จึงได้พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นตัวขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ขอลรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ที่ 1 สาระพระพุทธศาสนา ตามตัวชี้วัดที่ ส 1.1 ป.5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

จากการศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีจุดมุ่งหมาย (In-Depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ทั้ง 4 ด้าน ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในปัจจุบันที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดเชิงเหตุผลและขาดองค์ความรู้ในการเรียน ไม่สามารถอธิบายการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ครูผู้สอนขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาและผลิตสื่อในการจัดการ

เรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลต่อการขาดทักษะในการคิดเชิงเหตุผล ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะ การคิดเชิงเหตุผลมาพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เชิงเหตุผลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบไปด้วยฐานกิจกรรม 4 ฐาน คือ

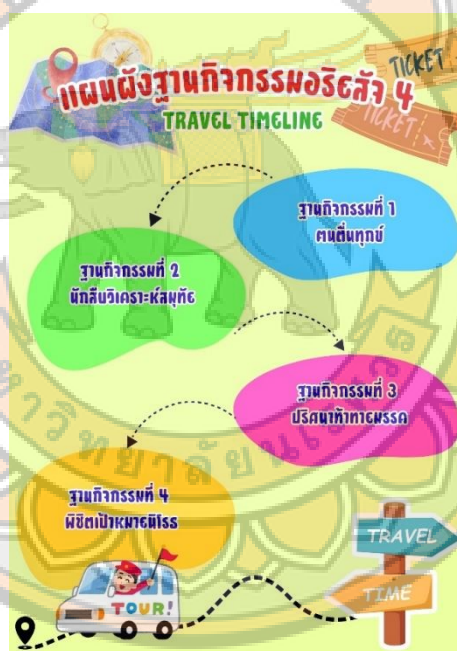
ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์

ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย

ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค

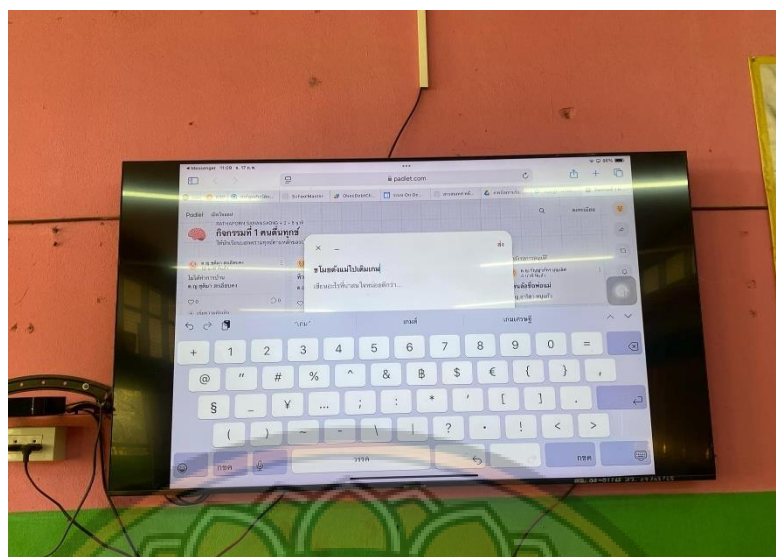
ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ

โดยมีแผนผังการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

ภาพ 35 แผนผังการเดินทางเข้าร่วมฐานกิจกรรมอริยสัจ 4

ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมกระดาน Padlet โดยผู้เรียนจะสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความทุกข์ ตามหลักธรรมอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการสร้างความรู้ความเข้าใจทุกข์ที่เกิดขึ้นของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความทุกข์ของตนเองและผู้อื่น โดยพิจารณาแยกแยะทุกข์ที่เกิดขึ้น

ภาพ 36 การเล่นเกมกิจกรรมฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์

ภาพ 37 ผลงานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์

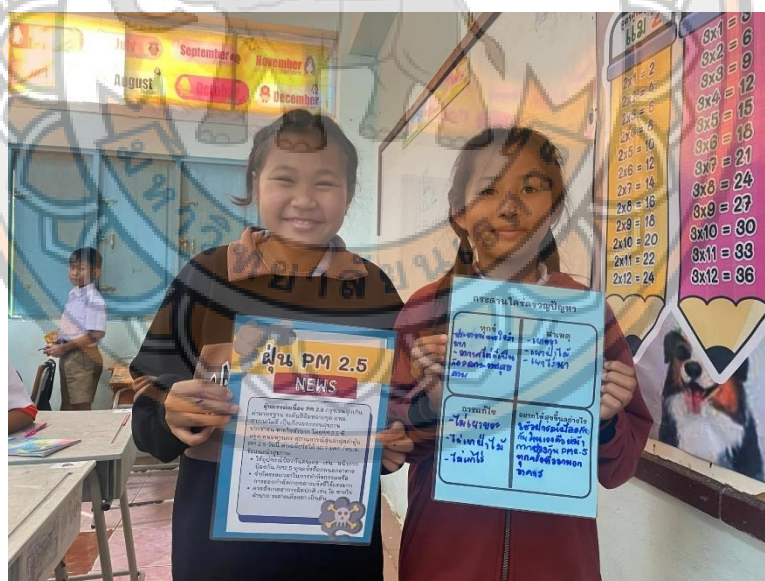

ภาพ 38 ผู้เรียนทบทวนหลังเล่นกิจกรรม

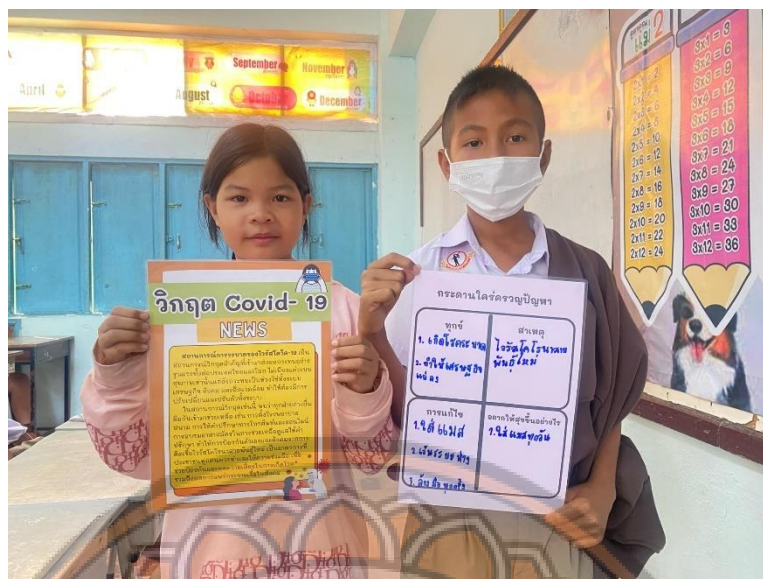
ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย เป็นการจัดกิจกรรมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาข่าว โดยนักเรียนแต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกมาสุ่มวงล้อ เพื่อให้ได้หัวข้อปัญหาข่าวในชีวิตประจำวันที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนจำนวน 6 ปัญหาข่าว ได้แก่ ข่าวน้ำท่วม ข่าวฝุ่น PM 2.5 ข่าวยาเสพติด ข่าววิกฤต Covid ข่าวค่าไฟแพง และข่าวไฟไหม้ป่า จากนั้นให้ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุและผลของปัญหานั้นใคร่ครวญปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด สามารถหาเหตุและผลของปัญหาข่าวที่ได้รับ แล้วร่วมกันสรุปของปัญหาข่าว และนำร่วมกันนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุและผลของปัญหา เป็นการใช้ทักษะการคิดและการแก้ไขสถานการณ์จากประสบการณ์ของผู้เรียนร่วมกัน

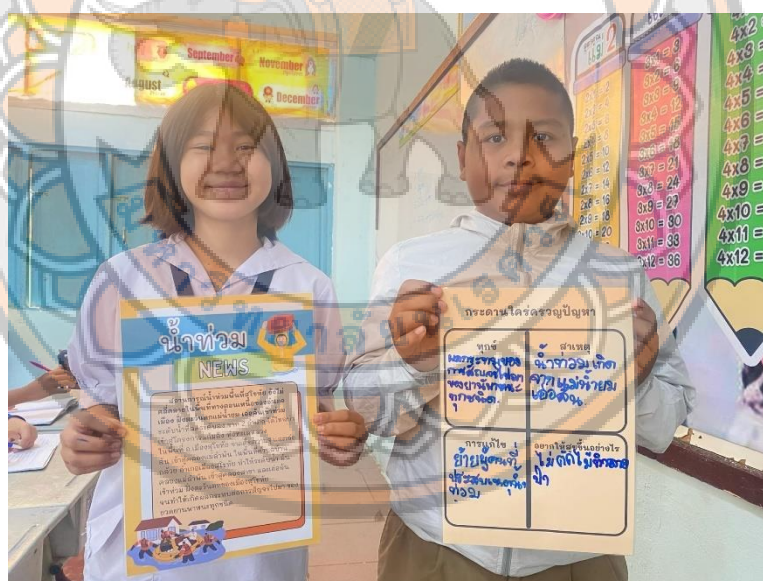
ภาพ 39 การเล่นเกมฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมมุติ

ภาพ 40 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวฝุ่น PM 2.5

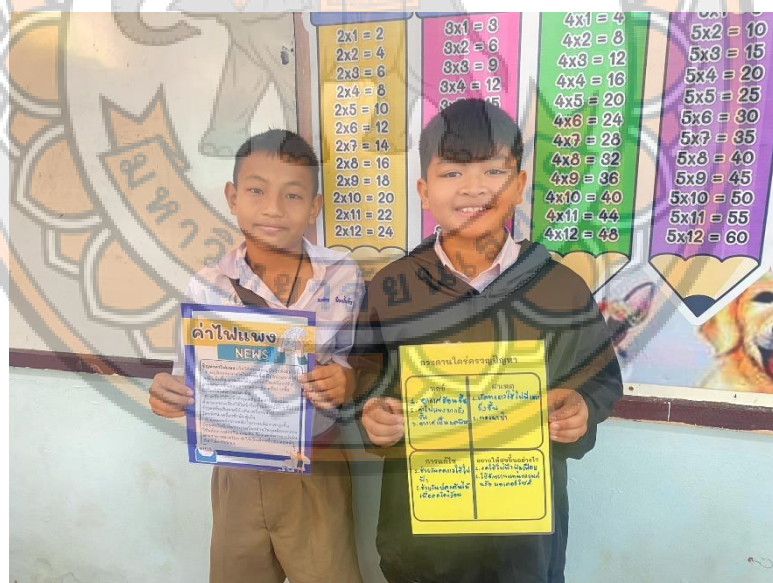
ภาพ 41 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าววิกฤต Covid-19

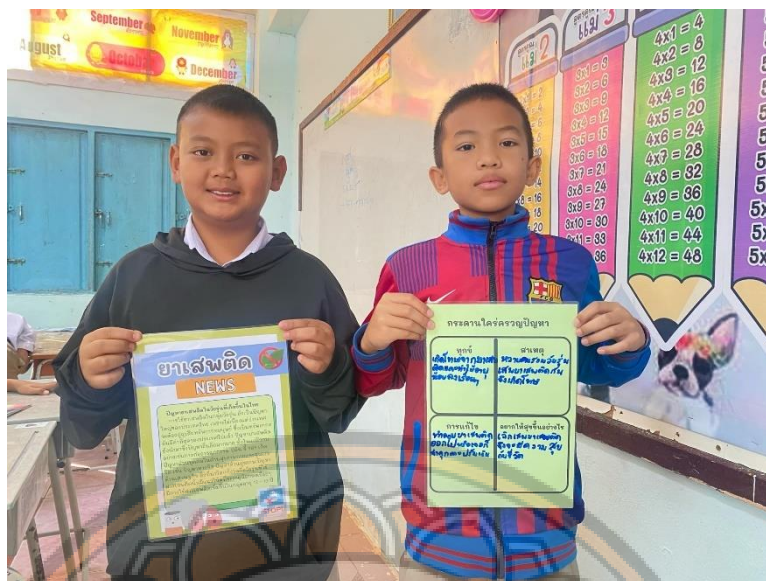
ภาพ 42 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวน้ำท่วม

ภาพ 43 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวไฟไหม้ป่า

ภาพ 44 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวค่าไฟแพง

ภาพ 45 ผลงานการวิเคราะห์ปัญหาข่าวยาเสพติด

ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค เป็นการจัดกิจกรรม โดยใช้เกมปริศนาท้าทาย โดยวิธีการ คือผู้เรียนสุ่มเปิดแผ่นป้ายคำถาม โดยคำถามจะเป็นสถานการณ์และตัวเลือกจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งเนื้อหาจะสอดคล้องแทรกเกี่ยวกับมรรคมองค์ 8 ถือว่าเป็นหลักธรรมตามหลักอริยสัจ 4 จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเปิดแผ่นป้ายคำถามเพื่อวิเคราะห์หาคำตอบให้ถูกต้อง เมื่อตอบคำถามถูกต้อง ผู้เรียนก็จะได้คะแนนสะสม

ภาพ 46 การเล่นเกมปริศนาท้าทายมรรค

ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโร เป็นการจัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ (Role play) จากการที่ผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว ซึ่งในฐานกิจกรรมที่ 4 จะเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้ผู้เรียนจับฉลากในกล่องสุ่มของปัญหาข่าว เมื่อผู้เรียนได้หมายเลขเหตุการณ์ใด ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์เรื่องนั้นผ่านการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใช้กระบวนการทักษะการคิดเชิงเหตุผล อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสู่การแสดงบทบาทสมมติจากประสบการณ์โดยตรง

ภาพ 47 การแสดงบทบาทสมมติของผู้เรียน

ภาพ 48 การนำเสนอปัญหาข่าวตามหลักอริยสัจ 4

จากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามแผนผังการเข้าร่วมฐานกิจกรรม ทั้ง 4 ฐานการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ขึ้น ดังภาพ

ภาพ 49 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากการศึกษาวิจัยและการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงเหตุผลหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากครูผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นฐานกิจกรรมเรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านฐานกิจกรรมทั้ง 4 ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันบนความแตกต่างของผู้เรียน และสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ของอริยสัจ 4 ประกอบกับพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ในรายวิชา พระพุทธศาสนาของสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล เสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่องกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ออกเป็น 2 วัตถุประสงค์หลัก คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย

จากผลการวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู และนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำผลการสัมภาษณ์ไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้มีผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านผู้เรียน (Student)

1.1.1 ผู้เรียนจะได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการท่องเที่ยวเรียน จึงไม่เกิดทักษะการคิดเชิงเหตุผล

1.1.2 ผู้เรียนมีปัญหาในการอ่านออก จึงทำให้อ่านเนื้อหาของบทเรียนไม่ได้ จึงเพิ่มความยากในการเรียนรู้มากขึ้น และไม่สามารถให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดต่อไปได้

1.1.3 ผู้เรียนไม่ได้รับสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย

2. ด้านครูผู้สอน (Teacher)

2.1 ครูผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนสอนโดยสอนตามเนื้อหาหนังสือเรียน เป็นส่วนใหญ่ โดยใช้วิธีการบอกคำตอบให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ด้วยตนเอง

2.2 ครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์การสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา จึงไม่เข้าใจในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนขาดองค์ความรู้ในการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ไม่สามารถอธิบายการปฏิบัติตน ที่สอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนาได้

2.3 ครูผู้สอนขาดการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3. ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ (Content Learning Management)

3.1 เนื้อหาในรายวิชาพระพุทธศาสนามีค่อนข้างมากและมีคำศัพท์ที่ยาก บางคำอ่านไม่เข้าใจ

3.2 ครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะ กระบวนการคิดเชิงเหตุผล

4. ด้านสื่อการสอน (Instructional)

4.1 ส่วนใหญ่ครูผู้สอนไม่พัฒนาสื่อการเรียนการสอน มีแต่หนังสือเรียนหรือใบความรู้ และใบงานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนแล้วให้นักเรียนอ่านพร้อมกันและทำใบงานที่ครูกำหนดให้

4.2 สื่อการเรียนการสอนที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อครูผู้สอนไม่ใช้สื่อ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ส่งผลต่อการขาดทักษะในการคิดเชิงเหตุผลต่อการเรียน ในรายวิชาพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของครูผู้สอนและผู้เรียน ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์ เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกลุ่ม เครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัยทั้ง 4 ด้าน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกระบวนการเรียน การสอนของครูผู้สอนยังใช้การจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ และไม่สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน ขาดการสอดแทรกทักษะการคิดเชิงเหตุผล ส่งผลให้ผู้เรียนขาด องค์ความรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาและไม่สามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักทาง พระพุทธศาสนาได้ อีกทั้งครูผู้สอนขาดการพัฒนาด้านสื่อการเรียนการสอน ทำให้ไม่เอื้อต่อการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้ต่อรายวิชาพระพุทธศาสนา ทำให้ ขาดทักษะในการคิดเชิงเหตุผลของตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล โดยออกแบบคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาพ 50 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบไปด้วย ฐานกิจกรรม 4 ฐาน โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่

- ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์
- ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย
- ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาทำทนายมรรค
- ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ

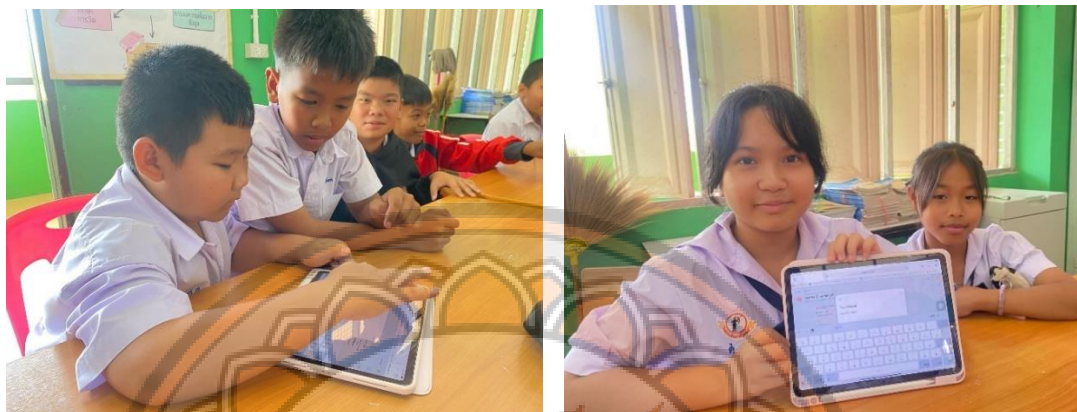

ภาพ 51 คู่มือฐานกิจกรรม ทั้ง 4 ฐาน

ฐานกิจกรรมที่ 1 คนตื่นทุกข์ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมกระดาน Padlet โดยผู้เรียนจะสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความทุกข์ ตามหลักธรรมอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการสร้างความเข้าใจทุกข์ที่เกิดขึ้นของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความทุกข์ของตนเองและผู้อื่น โดยพิจารณาแยกแยะทุกข์ที่เกิดขึ้น

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนได้เริ่มต้นจากการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความทุกข์ โดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยี (Padlet) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การได้รับฟังและอ่านประสบการณ์ของผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความทุกข์

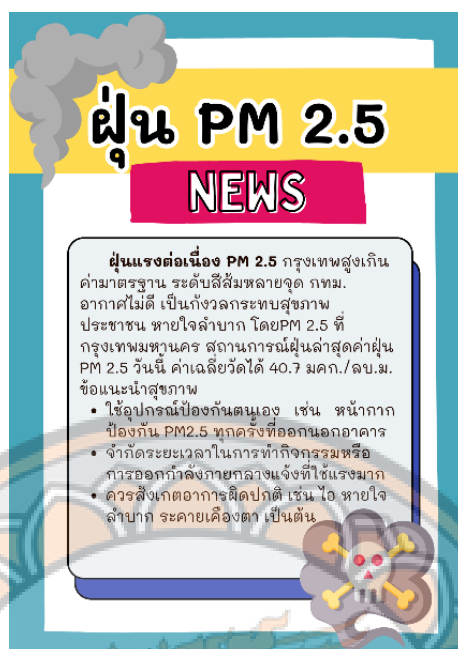
ในมุมมองที่หลากหลาย นำไปสู่การแยกแยะความทุกข์ของตนเองอย่างมีเหตุผล เป็นการเริ่มต้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผลในระดับบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการคิดเชิงเหตุผลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ

ภาพ 52 การเล่นเกมฐานกิจกรรมคนตื่นทุกข์

ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย เป็นการจัดกิจกรรมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาข่าว โดยนักเรียนแต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกมาสุ่มวงล้อ เพื่อให้ได้หัวข้อปัญหาข่าวในชีวิตประจำวันที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนจำนวน 6 ปัญหาข่าว ได้แก่ ข่าวน้ำท่วม ข่าวฝุ่น PM 2.5 ข่าวยาเสพติด ข่าววิกฤต Covid ข่าวค่าไฟแพง และข่าวไฟไหม้ป่า จากนั้นให้ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุและผลของปัญหาบนกระดานไคร์ครวญปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด สามารถหาเหตุและผลของปัญหาข่าวที่ได้รับ แล้วร่วมกันสรุปของปัญหาข่าว และนำร่วมกันนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุและผลของปัญหา เป็นการใช้ทักษะการคิดและการแก้ไขสถานการณ์จากประสบการณ์ของผู้เรียนร่วมกัน

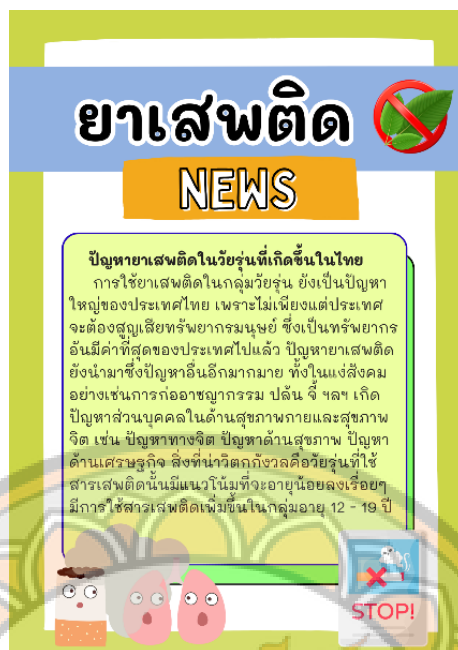
จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการการเรียนรู้แบบกลุ่ม ผู้เรียนสนุกสนานกับการวิเคราะห์และคิดหาคำตอบผ่านข่าวสารในชีวิตประจำวันบนกระดานไคร์ครวญปัญหา โดยต้องหาสาเหตุและผลของปัญหาต่าง ๆ เช่น ได้แก่ ข่าวน้ำท่วม ข่าวฝุ่น PM 2.5 ข่าวยาเสพติด ข่าววิกฤต Covid ข่าวค่าไฟแพง และข่าวไฟไหม้ป่า อีกทั้งผู้เรียนต้องร่วมมือกันระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเป็นการฝึกคิดอย่างมีเหตุผล ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในการเชื่อมโยงเหตุและผลนำไปสู่การสรุปและการนำเสนอปัญหาอย่างชัดเจน อีกทั้งได้แสดงออกในการนำเสนอหน้าชั้นเรียนเป็นการยกระดับการคิดจากปัจเจกสู่กลุ่ม และจากประสบการณ์สู่การวิเคราะห์ในมิติของสังคม

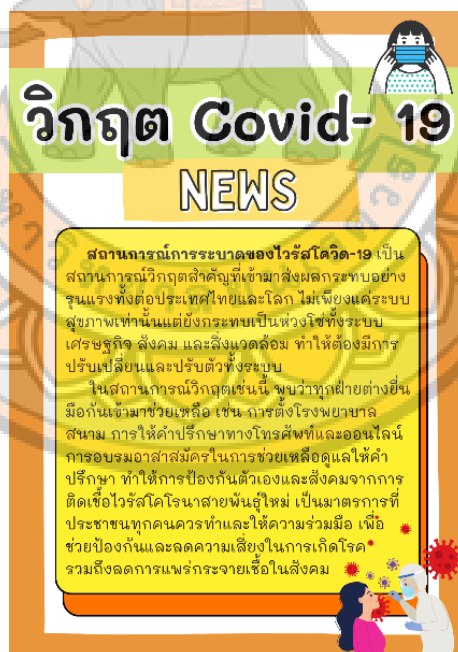
ภาพ 53 การ์ดปัญหาข่าวฝุ่น PM 2.5

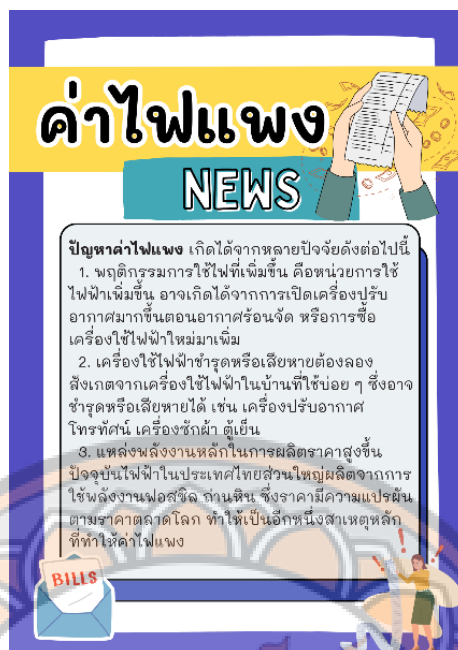
ภาพ 54 การ์ดปัญหาข่าวน้ำท่วม

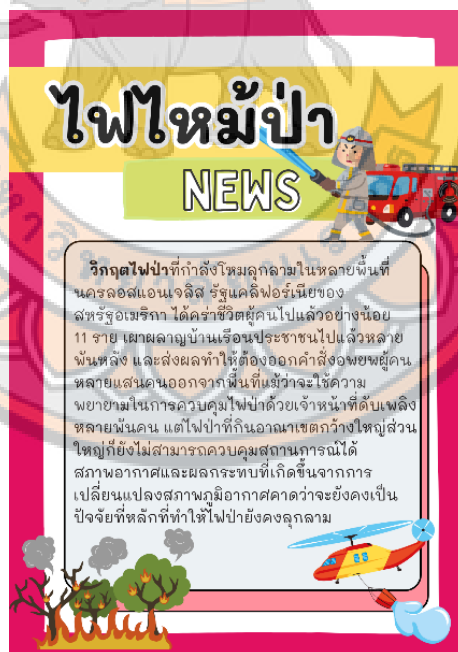
ภาพ 55 การ์ดปัญหาข่าวยาเสพติด

ภาพ 56 การ์ดปัญหาข่าววิกฤต Covid -19

ภาพ 57 การ์ดปัญหาข่าวค่าไฟแพง

ภาพ 58 การ์ดปัญหาข่าวไฟไหม้ป่า

ภาพ 59 การเล่นเกมนักสืบวิเคราะห์สมุทัย

ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค เป็นการจัดกิจกรรม โดยใช้เกมปริศนาท้าทาย โดยวิธีการ คือผู้เรียนสุมเปิดแผ่นป้ายคำถาม โดยคำถามจะเป็นสถานการณ์และตัวเลือกจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งเนื้อหาจะสอดแทรกเกี่ยวกับมรรคมีองค์ 8 ถือว่าเป็นหลักธรรมตามหลักอริยสัจ 4 จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเปิดแผ่นป้ายคำถามเพื่อวิเคราะห์หาคำตอบให้ถูกต้อง เมื่อตอบคำถามถูกต้อง ผู้เรียนก็จะได้คะแนนสะสม

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนสนุกสนานและร่วมลุ้นแผ่นป้ายคำถามที่จะเปิดออกของแต่ละกลุ่ม และฝึกการคิดวิเคราะห์ผ่านเกมและสถานการณ์จำลอง โดยผู้เรียนต้องเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมจากตัวเลือกที่มี ซึ่งสอดคล้องกับมรรคมีองค์ 8 การวิเคราะห์ตัวเลือกในแต่ละสถานการณ์จำเป็นต้องใช้ทักษะการคิดอย่างรอบคอบ ตรรกะเหตุผล และการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ว่าเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้นอย่างไร ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ผู้เรียนมีความสนใจในสื่อการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างดี เนื่องจากแผ่นป้ายคำถามทุกแผ่นจะมีคะแนนให้ผู้เรียนได้สะสมในทุก ๆ ป้ายคำถาม

ภาพ 60 การเล่นเกมปริศนาทำทายมรรค

ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ เป็นการจัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ (Role play) จากการที่ผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว ซึ่งในฐานกิจกรรมที่ 4 จะเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้ผู้เรียนจับฉลากในกล่องสุ่มของปัญหาข่าว เมื่อผู้เรียนได้หมายเลขเหตุการณ์ใด ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์เรื่องนั้นผ่านการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใช้กระบวนการทักษะ การคิดเชิงเหตุผล อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสู่การแสดงบทบาทสมมติจากประสบการณ์โดยตรง

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ชัดเจน เมื่อผู้เรียนได้การ์ดของปัญหาข่าว ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและคิดออกแบบเรื่องที่จะแสดงบทบาทสมมติ จากการสอบถามผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของหลักอริยสัจ 4 และสามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ของข่าวที่ได้รับจากการเรียนรู้ของฐานกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมที่ผ่านมา ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดที่ซับซ้อนขึ้น ทั้งการวิเคราะห์ ตัดสินใจ และการสื่อสารอย่างมีเหตุผล รวมทั้งได้ฝึกแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็น

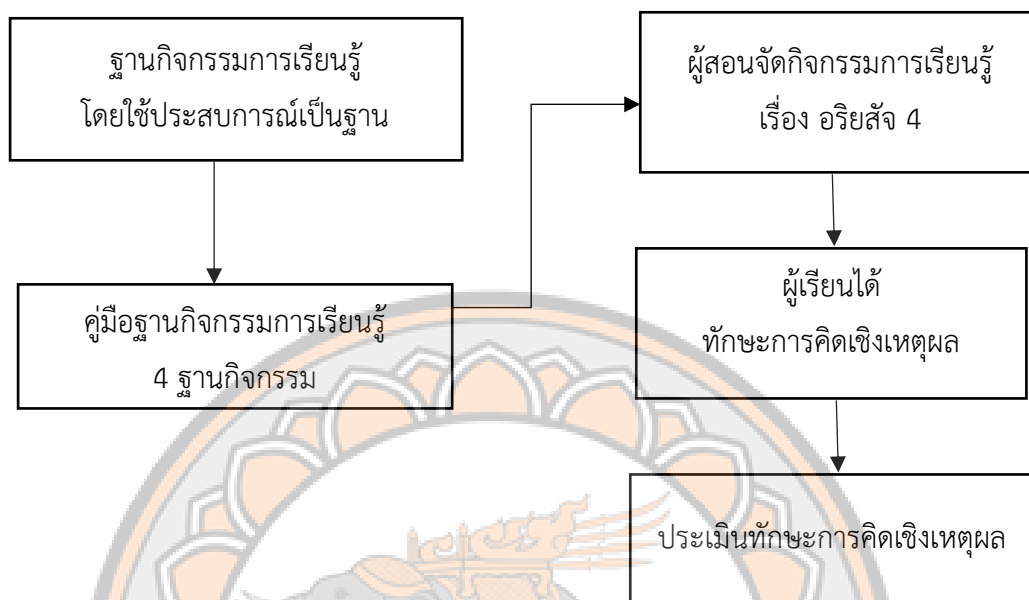
การประยุกต์ใช้ทักษะการคิดเชิงเหตุผลในบริบทที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด อีกทั้งผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกของกลุ่มของตนเอง ถือได้ว่าฐานกิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้ประสบการณ์ตรงของผู้เรียนได้

ภาพ 61 การแสดงบทบาทสมมติ

จากการศึกษาวิจัยและการดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงเหตุผล หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงขึ้นผ่านการประเมินผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินทักษะการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งครูผู้สอนใช้กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามหลักอริยสัจ 4 โดยกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านฐานกิจกรรมทั้ง 4 ฐาน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเหมาะสมกับความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียน สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ของหลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันประกอบ

กับการใช้ทักษะการคิดเชิงเหตุผลในรายวิชาพระพุทธศาสนาได้ จึงสามารถสรุปผลการดำเนินการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 62 ผลการดำเนินการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนายังมีลักษณะเน้นการท่องจำ ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากมีเนื้อหาที่ซับซ้อนและขาดสื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียน ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลต่อการขาดทักษะการคิดเชิงเหตุผล โดยเฉพาะหลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในการแก้ปัญหาชีวิต ดังนั้นผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการดำเนินชีวิตได้

จากผลการดำเนินการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาคู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงเหตุผล สามารถเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงเชื่อมโยงกับหลักธรรมอริยสัจ 4 กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน และเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของรายวิชา ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาพระพุทธศาสนาได้

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) โดยแนวคิดของ David Kolb (1984) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลได้ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม

อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมอริยสัจ 4 ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้จากประสบการณ์ของตนเอง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wittrock (1990) เรื่อง Generative Learning Theory ที่ได้อธิบายไว้ว่า การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการสร้างความหมายด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์และปฏิสัมพันธ์กับข้อมูล การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งจึงเกิดจากการลงมือปฏิบัติแล้วเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันจะส่งผลให้ผู้เรียนจดจำ และนำไปใช้ในการสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการจัดการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธี เพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิศนา แฉมมณี (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing) ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การแก้ไขปัญหา และการอภิปรายกลุ่มในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหลักธรรมได้ดีขึ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียน โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ สามารถเป็นแนวทางช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมแบบมีส่วนร่วม สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้และเข้าใจ มีคุณธรรมและปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามให้กับผู้เรียน สามารถนำหลักธรรมอริยสัจ 4 เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของตนเองได้ เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมอื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายขึ้น เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และความแตกต่างของบริบททางการศึกษา
2. ควรออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีความสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการของผู้เรียน

3. ควรกำกับติดตามผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ว่าผู้เรียนสามารถนำหลักธรรม เรื่องอริยสัจ 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อพัฒนา และปรับปรุงในการจัดเรียนการสอนในครั้งต่อไป

จากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่งผล ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงเชื่อมโยงหลักอริยสัจ 4 กับสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยเสริมสร้าง ทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะ ของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมในสังคม พหุวัฒนธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ ต่อติด. (2544). *การพัฒนาทักษะการคิดในเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). *จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการ. (2542). *วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ. (2544). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันยา แสงสุวรรณ. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: บำรุงสาสน.
- กิ่งแก้ว อารีรักษ์ และคณะ. (2549). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย: องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เกรทเอดดูเคชั่น.
- เชมปริตร ขุนราชเสนา. (2557). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจสี่ผ่านสื่อ Social Media ที่มีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จำนง วิบูลย์ศรี. (2536). *อิทธิพลทางภาษาต่อความคิดเชิงเหตุผลในเด็ก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชีพ เอี่ยมฉ่ำ. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โชติ เพชรชื่น และองอาจ นัยพัฒน์. (2537). *แบบทดสอบคัดแยกเด็กปัญญาเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. การวัดผลการศึกษา, 15(45), 43-53.*
- ดรินกรรณ์ รัตนศรี. (2553). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบอริยสัจ 4 เรื่อง ทฤษฎีพีทาโกรัส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตนา เขมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: มาสเตอร์กรุ๊ป.
- ทิตนา เขมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรปภัสสร ปริญญากุล. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พระราชวรมนี (พล อาภากร). (2548). พุทธธรรมกฎธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: รุ่งวัฒนา.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพฯ: พรศิลป์การพิมพ์.
- มนตรี กรมท่ามา. (2556). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มการเรียนรู้ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่านางแนววิทยา จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มะลิ จันทรศรี. (2556). ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอน แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- มัสยา แสนสม. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอนแบบอริยสัจสี่ (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระพีพรรณ ดวงใจ. (2550). ผลการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ การคิดแบบเห็น คุณโทษและทางออก เรื่อง หลักกรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิมายวิทยา จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- ราณี รัชชะพงษ์. (2547). "การเรียนรู้จากประสบการณ์" ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ (น. 42-49). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดา ศิลาน้อย และคณะ. (2544). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*.

เชียงใหม่: พิมพ์แสงศิลป์.

สาโรช บัวศรี. (2526). *วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติ*.

กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2551). *กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

เสาวภา วิชาดี. (2554). รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในมุมมองของทฤษฎีการเรียนรู้แบบ

ประสบการณ์. *Executive Journal มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, 31(1), 175-180.

ไสว พักขาว. (2544). *หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.

อัญไอรินทร์ ราชวงศ์. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม*

ตามวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

Craig, R. (1987). *Training and development handbook a guide to human resource*

(3rd ed.) New York: Mc Gray-Hill Companies.

Dewey, J. (2005). *How we think: A restatement of the relation of reflective thinking and the educational process*. NY: D. C Heath.

Evan, N. (1994). *Experiential Learning for All*. New York: Cassell.

Feeman, J. B. (1988). *Thinking Logically Basic Concepts for Reasoning*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). New York: Teacher College.

Kolb, A. D., Rubin, M. I., & Osland, J. (1991). *Organizational behavior: An Experiential Approach* (5th ed.). U.S.A: Prentice-Hall.

Kolb, D. A. (2005). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Krulik, S., & Rudnick, J. (1993). *Reasoning and problem solving: A handbook for elementary*. Boston: Allyn and Bacon.

Lewis, A., & Smith, D. (1993). Defining higher order thinking. *Theory into Practice*, 32(3), 131-137.

Paul, R., & Elder, L. (2014). *Critical thinking: Tools for taking charge of your learning and your life*. Pearson.

- Pfeiffer, W. J., & Jones, J. E. (1983). Guide to handbooks and annuals. San Diego: University Associates.
- Reber, A. S. (1985). Dictionary of Psychology. England: Clays.
- Renner, J., & Stafford, J. (1979). The Development of Thinking Skills. New York: Harper & Row.
- Scherer, Stephen C. (2003). Reinforcement and Punishment During Programmed Instruction. Dissertation Abstracts International, 64(6), 1974-A.
- Wittrock, M. C. (1990). Generative processes of comprehension. Educational Psychologist, 24(4), 345-376.

**แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา
เรื่อง อริยสัจ 4 (สำหรับผู้เรียน)**

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์

วัน / เดือน / ปีที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีขอบเขตในการศึกษา 4 ด้านดังนี้ 1. ด้านผู้เรียน 2. ด้านครูผู้สอน 3. ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ และ 4. ด้านสื่อการสอน โดยมีประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 จากการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือไม่ และเรียนอย่างไร

.....

.....

ข้อที่ 2 จากการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา นักเรียนคิดว่า ครูมีวิธีการสอนอย่างไร เหมาะสมหรือไม่กับความต้องการของนักเรียน

.....

.....

ข้อที่ 3 จากการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา นักเรียนต้องการให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้แบบใด จึงจะทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดเชิงเหตุผลทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา

.....

.....

ข้อที่ 4 จากการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา นักเรียนมีปัญหาในการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนาหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

**แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา
เรื่อง อริยสัจ 4 (สำหรับครูผู้สอน)**

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์

วัน / เดือน / ปีที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีขอบเขตในการศึกษา 4 ด้านดังนี้ 1. ด้านผู้เรียน 2. ด้านครูผู้สอน 3. ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ และ 4. ด้านสื่อการสอน โดยมีประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 จากประสบการณ์ด้านการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา ท่านได้สอนเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 จากการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา ท่านมีการจัดกระบวนการสอนในเนื้อหาอย่างไร และใช้สื่ออะไรในการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 จากการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างในการจัดการเรียนการสอน และหากมีปัญหาท่านแก้ปัญหาด้วยวิธีการใดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน

.....

.....

.....

**แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา
เรื่อง อริยสัจ 4 (สำหรับผู้เรียน)**

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์

วัน / เดือน / ปีที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อริยสัจ 4 โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีกิจกรรม 4 ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้
1. ฐานกิจกรรมที่ 1 คนดี้นทุกข์ 2. ฐานกิจกรรมที่ 2 นักสืบวิเคราะห์สมุทัย 3. ฐานกิจกรรมที่ 3 ปริศนาท้าทายมรรค 4. ฐานกิจกรรมที่ 4 พิชิตเป้าหมายนิโรธ โดยมีประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้
ข้อที่ 1 ผู้เรียนรู้สึกอย่างไรต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้ประสบการณ์เป็นฐาน

.....
.....
.....

ข้อที่ 2 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้ประสบการณ์เป็นฐานกับการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่ผ่านมา มีความเห็นอย่างไร

.....
.....
.....

ข้อที่ 3 นักเรียนมีปัญหาหรือไม่ อย่างไร ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน

.....
.....
.....

ข้อที่ 4 นักเรียนสามารถบอกวิธีการในการต่อยอดความรู้ของตนเองอย่างไรบ้าง จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้ประสบการณ์เป็นฐาน

.....
.....
.....

หนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๒๗๙๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน คุณมาลี มั่นคง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวรฐาพร สนั่นเสียง รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๓๖๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ ๔ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวรฐาพร สนั่นเสียง

โทร. ๐๘-๒๗๖๒-๔๑๙๔

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๒๗๙๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน คุณจิรวัฒน์ หับทิมใจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวฐาพร สนั่นเสียง รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๓๖๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ ๔ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวฐาพร สนั่นเสียง

โทร ๐๘-๒๗๖๒-๔๑๙๔

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๒๗๙๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน คุณอรรณณ ล้วนพุกษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ฉบับ

ด้วย นางสาวฐาพร สนั่นเสียง รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๑๓๖๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง "กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอริยสัจ ๔ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นานอดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๖๖

๒. นางสาวฐาพร สนั่นเสียง

โทร. ๐๘-๒๗๖๒-๔๑๙๔

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คนดีในทุกข์

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด

ส 1.1 ป. 5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรม โอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

3. สาระสำคัญ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีมากมายที่สำคัญ ได้แก่ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และโอวาท 3 เราควรเลือกหลักธรรมเหล่านี้มาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อความ สุข ความเจริญและเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและสมานฉันท์

4. สาระการเรียนรู้

หลักธรรมอริยสัจ 4 (ทุกข์)

5. จุดประสงค์การเรียนรู้

5.1 ความรู้ (Knowledge : K)

นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และ โอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้

5.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process : P)

นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

5.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude : A)

นักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

6. สมรรถนะและทักษะสำคัญของผู้เรียน

- ☒ 1) ความสามารถในการสื่อสาร
- ☒ 2) ความสามารถในการคิด
- ☐ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ☐ 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- ☐ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. หลักฐานการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

- กระดานแสดงความคิดเห็นผ่านโปรแกรม Padlet

9. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Active Learning)

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมสนทนาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเราที่นักเรียนรู้จัก มีอะไรบ้าง
2. จากนั้นซักถามนักเรียนว่า การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของเรามีความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาข้อใดบ้าง ให้นักเรียนตอบคนละ 1 หลักธรรม โดยไม่ซ้ำกัน

ขั้นสอน

3. นักเรียนร่วมกิจกรรมตามคู่มือฐานกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมคนตื่นธรรม
4. นักเรียนนำเสนอความคิดของตน ว่าเรื่องใดบ้างที่เป็นความทุกข์ในชีวิตประจำวันของตนเองตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่าทุกข์ของหลักอริยสัจ 4
5. นักเรียนใช้สื่อเทคโนโลยีโดยแสดงความคิดเห็นบนกระดานผ่านโปรแกรม Padlet

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระความรู้คำว่าทุกข์จากการแสดงความคิดเห็นบนกระดานผ่านโปรแกรม Padlet โดยเรียนรู้ผ่านฐานกิจกรรมการคิดเชิงเหตุผลในเรื่องอริยสัจ 4

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อ

1. Powerpoint เรื่อง อริยสัจ 4
2. โปรแกรม Padlet

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

11. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
ด้านความรู้ (K) นักเรียนสามารถอธิบาย ความหมายและความสำคัญ ของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และ โอวาท 3 และหลักธรรมที่ เกี่ยวข้องได้	การตอบคำถาม ร่วมกิจกรรม ระหว่างเรียน	แบบคำถามร่วม กิจกรรมระหว่าง เรียน	มากกว่าร้อยละ 60
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสมใน สถานการณ์ต่าง ๆ	ทำกระดาน กิจกรรม คนตื่นธรรม	กระดานกิจกรรม คนตื่นธรรม	มากกว่าร้อยละ 60
ด้านคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ (A) พฤติกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	การสังเกต พฤติกรรม	แบบประเมิน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ผ่านเกณฑ์ ระดับดีขึ้นไป

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้าน	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1.1 ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน				
	1.2 ให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำงานกับ สมาชิกในชั้นเรียน				
	1.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน				
	1.4 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติ ตนตามหลักของศาสนา				
	1.5 เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบัน พระมหากษัตริย์ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น				
2. ใฝ่เรียนรู้	2.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	2.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	2.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
3. มุ่งมั่น ในการทำงาน	3.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย				
	3.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค เพื่อให้งานสำเร็จ				

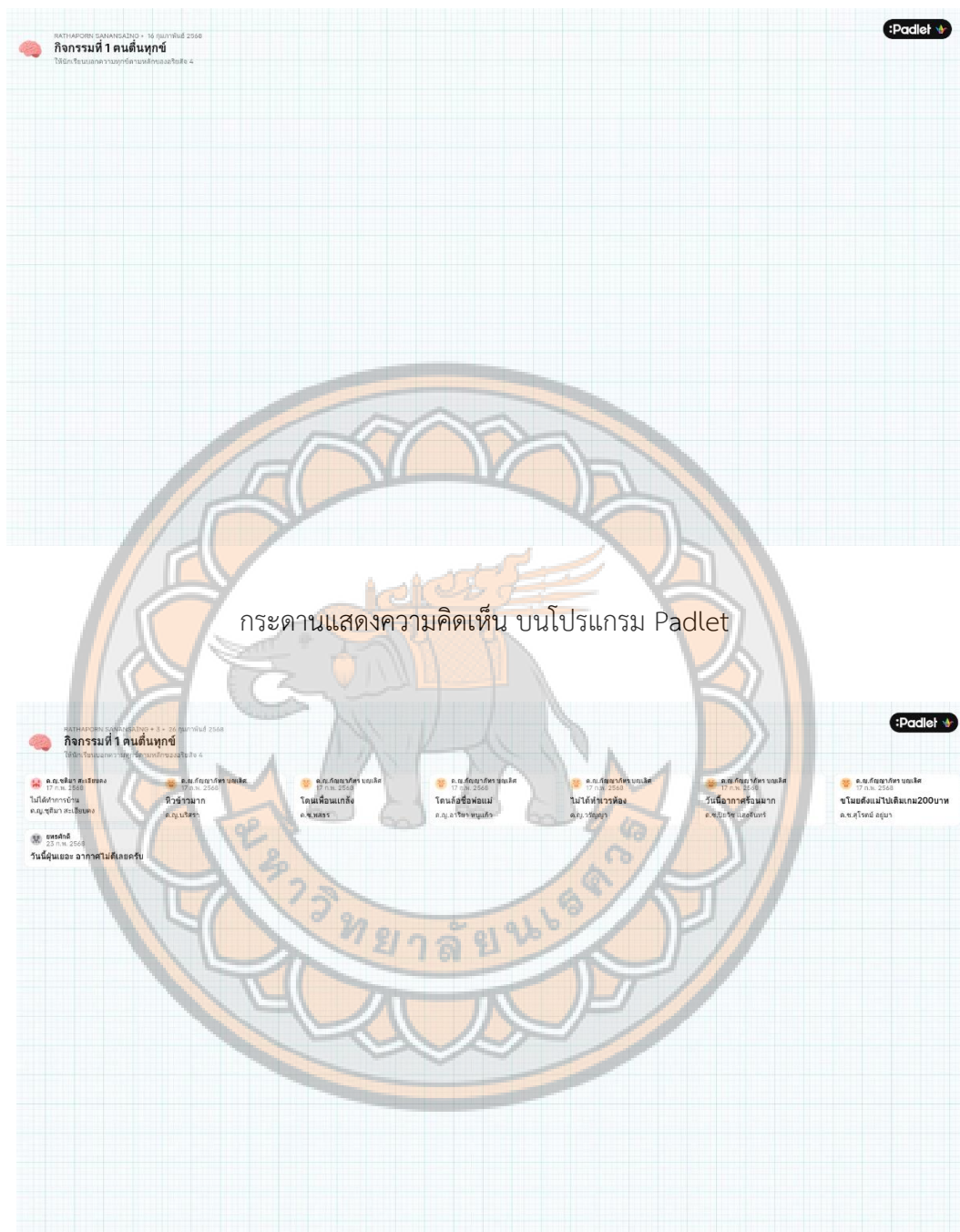
ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็น	เกณฑ์การให้คะแนน				น้ำหนัก คะแนน
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ครบทุกข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 1 ข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 2 ข้อ	นักเรียนไม่ ปฏิบัติตามกฎ กติกา	4
2. ใฝ่เรียนรู้	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมเป็น อย่างดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ร่วมเรียนรู้ และไม่ร่วมทำ กิจกรรม	4
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเป็น อย่างดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	4
รวม					12

การแสดงผลกระดานแสดงความคิดเห็น

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นักสืบวิเคราะห์สมุทัย

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

3. สาระสำคัญ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีมากมายที่สำคัญ ได้แก่ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และโอวาท 3 เราควรเลือกหลักธรรมเหล่านี้มาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อความ สุข ความเจริญและเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและสมานฉันท์

4. สาระการเรียนรู้

หลักธรรมอริยสัจ 4 (สมุทัย)

5. จุดประสงค์การเรียนรู้

5.1 ความรู้ (Knowledge : K)

นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และ โอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้

5.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process : P)

นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

5.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude : A)

นักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

6. สมรรถนะและทักษะสำคัญของผู้เรียน

- ☒ 1) ความสามารถในการสื่อสาร
- ☒ 2) ความสามารถในการคิด
- ☐ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา

☐ 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

☐ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. หลักฐานการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

- กระดานใคร่ครวญปัญหาอริยสัจ 4

9. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Active Learning)

ขั้นนำ

1. นักเรียนทบทวนความรู้ของหลักทางพระพุทธศาสนาและความหมายของหลักอริยสัจ 4
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาข่าวหรือเหตุการณ์ที่นักเรียนพบเจอโดยประสบการณ์ตรง

ของตนในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง

ขั้นสอน

3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนักสืบวิเคราะห์สมุทัย

3.1 บอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้

3.2 ครูและนักเรียนร่วมเรียนรู้เนื้อหาตามกิจกรรมตามคู่มือฐานกิจกรรมที่ 2 กิจกรรม

นักสืบวิเคราะห์สมุทัย ดังนี้

3.2.1 นักเรียนจัดกลุ่มอย่างละเท่า ๆ กัน 6 กลุ่ม และส่งตัวแทนออกมาสู่วงล้อข่าว

3.2.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับใบความรู้ที่ตัวแทนได้มาจากการสู่วงล้อ

โดยไม่ซ้ำกัน และกระดานใคร่ครวญปัญหา

3.2.3 นักเรียนร่วมกันศึกษาอ่านข่าวที่ได้รับ และวิเคราะห์ตอบคำถามบนกระดาน

ใคร่ครวญปัญหาตามหลักธรรมของอริยสัจ 4

4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอจากการวิเคราะห์ข่าวจากกระดานใคร่ครวญปัญหา ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลร่วมกับการใช้ประสบการณ์ตรงของผู้เรียนในการแก้ไขปัญหา เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

ขั้นสรุป

5. ครูและนักเรียนสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมนักสืบวิเคราะห์สมุทัยร่วมกันและยกตัวอย่างประกอบ เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น หรือสิ่งที่นักเรียนอยากเสนอแนะเพิ่มเติมผ่านกิจกรรม Learning Reflection

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อ

1. Powerpoint เรื่อง อริยสัจ 4
2. โปรแกรมวงล้อ
3. ใบความรู้ข่าว
4. กระดานไคร้ครวญปัญหา

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

11. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
ด้านความรู้ (K) นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และโอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้	การตอบคำถาม ร่วมกิจกรรม ระหว่างเรียน	แบบคำถามร่วม กิจกรรม ระหว่างเรียน	มากกว่า ร้อยละ 60
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ	ทำกระดาน ไคร้ครวญปัญหา อริยสัจ 4	กระดาน ไคร้ครวญ ปัญหาอริยสัจ 4	มากกว่า ร้อยละ 60
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) พฤติกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	การสังเกต พฤติกรรม	แบบประเมิน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ผ่านเกณฑ์ ระดับดีขึ้นไป

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ด้าน	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1.1 ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน				
	1.2 ให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำงานกับสมาชิก ในชั้นเรียน				
	1.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และ เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน				
	1.4 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตน ตามหลักของศาสนา				
	1.5 เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น				
2. ใฝ่เรียนรู้	2.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	2.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	2.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
3. มุ่งมั่น ในการทำงาน	3.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับ มอบหมาย				
	3.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค เพื่อให้งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็น	เกณฑ์การให้คะแนน				น้ำหนัก คะแนน
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ครบทุกข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 1 ข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 2 ข้อ	นักเรียนไม่ ปฏิบัติตามกฎ กติกา	4
2. ใฝ่เรียนรู้	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมเป็น อย่างดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ร่วมเรียนรู้ และไม่ร่วมทำ กิจกรรม	4
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเป็น อย่างดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	4
รวม					12

ปัญหาข่าวฝุ่น PM 2.5

น้ำท่วม

NEWS

สถานการณ์น้ำท่วมพื้นที่สุโขทัย ยังไม่คลี่คลายในพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอเมือง ฝั่งตะวันตกแม่น้ำยม เออลันเข้าท่วมระดับน้ำที่ลดระดับลง จาก 2 อำเภอ ได้ไหลบ่าเข้าสู่โครงการแก้มลิงทุ่งทะเลหลวงในพื้นที่ อ.เมืองสุโขทัย จนเต็มความจุ และเออลันเข้าสู่คลองแม่ลำพัน ในพื้นที่ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย ทำให้ระดับน้ำในคลองแม่ลำพัน เข้าสู่คลองสาขา และเออลันเข้าท่วม ฝั่งตะวันตกของเมืองสุโขทัย จนทำให้เกิดผลกระทบต่อการสัญจรไปมา ของยานพาหนะทุกชนิด

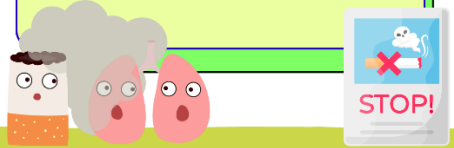
ปัญหาข่าวน้ำท่วม

ยาเสพติด

NEWS

ปัญหายาเสพติดในวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในไทย
การใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ยังเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทย เพราะไม่เพียงแต่ประเทศจะต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สุดของประเทศไปแล้ว ปัญหาเสพติดยังนำมาซึ่งปัญหาอื่นอีกมากมาย ทั้งในแง่สังคม อย่างเช่นการก่ออาชญากรรม ปล้น จี้ ฯลฯ เกิดปัญหาส่วนบุคคลในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต เช่น ปัญหาทางจิต ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สิ่งที่น่าวิตกกังวลคือวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดนั้นมีแนวโน้มที่จะอายุน้อยลงเรื่อยๆ มีการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นในกลุ่มอายุ 12 - 19 ปี

ปัญหาข่าวยาเสพติด

วิกฤต Covid- 19 NEWS

สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นสถานการณ์วิกฤตสำคัญที่เข้ามาส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั้งต่อประเทศไทยและโลก ไม่เพียงแต่ระบบสุขภาพเท่านั้นแต่ยังกระทบเป็นห่วงโซ่ทั้งระบบ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวทั้งระบบ

ในสถานการณ์วิกฤตเช่นนี้ พบว่าทุกฝ่ายต่างยื่นมือกันเข้ามาช่วยเหลือ เช่น การตั้งโรงพยาบาลสนาม การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์และออนไลน์ การอบรมอาสาสมัครในการช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษา ทำให้การป้องกันตัวเองและสังคมจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เป็นมาตรการที่ประชาชนทุกคนควรทำและให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค รวมถึงลดการแพร่กระจายเชื้อในสังคม

ปัญหาข่าววิกฤต Covid-19

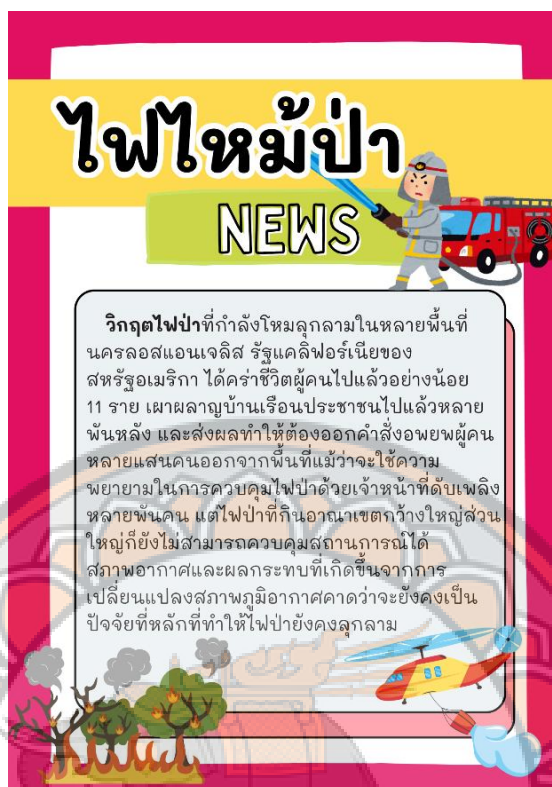
ค่าไฟแพง NEWS

ปัญหาค่าไฟแพง เกิดได้จากหลายปัจจัยดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการใช้ไฟเพิ่มขึ้น คือหน่วยการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น อาจเกิดได้จากการเปิดเครื่องปรับอากาศมากขึ้นตอนอากาศร้อนจัด หรือการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่มาเพิ่ม
2. เครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุดหรือเสียหายต้องลองสังเกตจากเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านที่ใช้บ่อย ๆ ซึ่งอาจชำรุดหรือเสียหายได้ เช่น เครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น
3. แหล่งพลังงานหลักในการผลิตราคาสูงขึ้น ปัจจุบันไฟฟ้าในประเทศไทยส่วนใหญ่ผลิตจากการใช้พลังงานฟอสซิล ถ่านหิน ซึ่งราคามีความแปรผันตามราคาตลาดโลก ทำให้เป็นอีกหนึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้ค่าไฟแพง

ปัญหาข่าวค่าไฟแพง

ปัญหาข่าวไฟไหม้ป่า

กระดานใคร่ครวญปัญหา

ทุกซ์	สาเหตุ
การแก้ไข	อยากให้สุขขึ้นอย่างไร

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปริศนาทำทนายมรรค

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด

ส 1.1 ป. 5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรม โอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

3. สาระสำคัญ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีมากมายที่สำคัญ ได้แก่ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และโอวาท 3 เราควรเลือกหลักธรรมเหล่านี้มาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อความ สุข ความเจริญและเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและสมานฉันท์

4. สาระการเรียนรู้

หลักธรรมอริยสัจ 4 (มรรค)

5. จุดประสงค์การเรียนรู้

5.1 ความรู้ (Knowledge : K)

นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และ โอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้

5.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process : P)

นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

5.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude : A)

นักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

6. สมรรถนะและทักษะสำคัญของผู้เรียน

- ☒ 1) ความสามารถในการสื่อสาร
- ☒ 2) ความสามารถในการคิด
- ☐ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา

☐ 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

☐ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. หลักฐานการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

- ใบงานแผนผังความคิด เรื่องมรรคมืด 8

9. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Active Learning)

ขั้นนำ

1. นักเรียนทบทวนความรู้ของหลักทางพระพุทธศาสนาและความหมายของหลักอริยสัจ 4
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาข่าวหรือเหตุการณ์ที่นักเรียนพบเจอและสอบถามวิธีการ

แก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างไรบ้าง

ขั้นสอน

3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมปริศนาท้าทายมรรค
 - 3.1 บอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 ครูและนักเรียนร่วมเรียนรู้เนื้อหาตามกิจกรรมตามคู่มือฐานกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปริศนาท้าทายมรรค ดังนี้

3.2.1 นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องมรรคมืด 8

3.2.2 ครูใช้เกมปริศนาท้าทายมรรค โดยให้นักเรียนเลือกแผ่นป้ายคนละ 1 แผ่น แล้วตอบคำถามเกี่ยวกับมรรคมืด 8 ซึ่งในแผ่นป้ายจะมีคะแนนให้กับนักเรียนที่ตอบคำถามถูก

4. นักเรียนสรุปคะแนนที่ได้รับจากการเรียนรู้เกมปริศนาท้าทายมรรค เป็นการฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผล และสรุปวิธีการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4

5. ให้นักเรียนนำความรู้ของหลักการแก้ปัญหาตามมรรคมืด 8 ไปสรุปในใบงานแผนผังความคิด เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมปริศนาท้าทายมรรคร่วมกันพร้อมยกตัวอย่างประกอบ เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือสิ่งที่นักเรียนอยากเสนอแนะเพิ่มเติมผ่านกิจกรรม Learning Reflection

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อ

1. ใบความรู้เรื่อง มรรคมงคล 8
2. ปริศนาท้าทายมรรคผ่านโปรแกรม Powerpoint

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

11. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
ด้านความรู้ (K) นักเรียนสามารถอธิบาย ความหมายและความสำคัญ ของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และ โอวาท 3 และหลักธรรม ที่เกี่ยวข้องได้	การตอบคำถาม ร่วมกิจกรรม ระหว่างเรียน	แบบคำถามร่วม กิจกรรมระหว่าง เรียน	มากกว่า ร้อยละ 60
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ ต่าง ๆ	ใบงานแผนผัง ความคิด เรื่อง มรรคมงคล 8	ใบงานแผนผัง ความคิด เรื่องมรรคมงคล 8	มากกว่า ร้อยละ 60
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) พฤติกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	การสังเกต พฤติกรรม	แบบประเมิน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ผ่านเกณฑ์ ระดับดีขึ้นไป

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้าน	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1.1 ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน				
	1.2 ให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำงานกับสมาชิก ในชั้นเรียน				
	1.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองดอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน				
	1.4 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตน ตามหลักของศาสนา				
	1.5 เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น				
2. ใฝ่เรียนรู้	2.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	2.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	2.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	3.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย				
	3.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค เพื่อให้งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็น	เกณฑ์การให้คะแนน				น้ำหนัก คะแนน
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ครบทุกข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 1 ข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 2 ข้อ	นักเรียนไม่ ปฏิบัติตามกฎ กติกา	4
2. ใฝ่เรียนรู้	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมเป็น อย่างดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ร่วมเรียนรู้ และไม่ร่วมทำ กิจกรรม	4
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเป็น อย่างดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	4
รวม					12

9	10
11	12
13	14
15	16

บัตรกำนัล “ฉันคิดว่าทุกครั้งที่ฉันจะไม่ได้ไปโรงเรียน ที่โรงเรียนของฉันจะเหมือน” การกระทำ ของลูกของคุณ สอดคล้องกับข้อใด ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +5 คะแนน	บัตรกำนัล การกระทำของฉัน ไม่ตรงกับข้อใด ๆ ที่ฉัน เคยทำหรือไม่ ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +5 คะแนน
บัตรกำนัล ฉันคิดว่าทุกครั้งที่ฉันจะไม่ได้ไปโรงเรียน ที่โรงเรียนของฉันจะเหมือน” การกระทำ ของลูกของคุณ สอดคล้องกับข้อใด ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +6 คะแนน	บัตรกำนัล การกระทำของฉัน ไม่ตรงกับข้อใด ๆ ที่ฉัน เคยทำหรือไม่ ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +6 คะแนน
บัตรกำนัล ฉันคิดว่าทุกครั้งที่ฉันจะไม่ได้ไปโรงเรียน ที่โรงเรียนของฉันจะเหมือน” การกระทำ ของลูกของคุณ สอดคล้องกับข้อใด ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +7 คะแนน	บัตรกำนัล การกระทำของฉัน ไม่ตรงกับข้อใด ๆ ที่ฉัน เคยทำหรือไม่ ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +7 คะแนน
บัตรกำนัล ฉันคิดว่าทุกครั้งที่ฉันจะไม่ได้ไปโรงเรียน ที่โรงเรียนของฉันจะเหมือน” การกระทำ ของลูกของคุณ สอดคล้องกับข้อใด ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +8 คะแนน	บัตรกำนัล การกระทำของฉัน ไม่ตรงกับข้อใด ๆ ที่ฉัน เคยทำหรือไม่ ก. ฉันไม่ทำ ข. ฉันไม่ทำ ค. ฉันไม่ทำ ง. ฉันไม่ทำ +8 คะแนน

1	บัตรท้ายกาย พรานผู้ล่าไม่ได้ยิงสัตว์ในเขตรักษาพันธุ์และปลูก พรวนจึงไม่ยิง ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +5 คะแนน
บัตรท้ายกาย การแข่งขันการทำการเกษตร ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +6 คะแนน 	4
บัตรท้ายกาย การแข่งขันการทำการเกษตร ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +7 คะแนน 	6
7	บัตรท้ายกาย พรานผู้ล่าไม่ได้ยิงสัตว์ในเขตรักษาพันธุ์และปลูก พรวนจึงไม่ยิง ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี
บัตรท้ายกาย "ในป่าทึบจะหาของดีไม่ได้" คำกล่าวนี้มีที่มาจากเรื่องอะไร ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +5 คะแนน 	10
11	บัตรท้ายกาย พรานผู้ล่าไม่ได้ยิงสัตว์ในเขตรักษาพันธุ์และปลูก พรวนจึงไม่ยิง ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +6 คะแนน
บัตรท้ายกาย วันชัย และวันชัยเป็นเพื่อนกัน ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +7 คะแนน 	บัตรท้ายกาย พรานผู้ล่าไม่ได้ยิงสัตว์ในเขตรักษาพันธุ์และปลูก พรวนจึงไม่ยิง ก. สิงห์บุรี ข. สิงห์บุรี ค. สิงห์บุรี ง. สิงห์บุรี +7 คะแนน
15	16

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง พิชิตเป้าหมายนิโรธ

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

3. สาระสำคัญ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีมากมายที่สำคัญ ได้แก่ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และโอวาท 3 เราควรเลือกหลักธรรมเหล่านี้มาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อความ สุข ความเจริญและเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและสมานฉันท์

4. สาระการเรียนรู้

หลักธรรมอริยสัจ 4 (นิโรธ)

5. จุดประสงค์การเรียนรู้

5.1 ความรู้ (Knowledge : K)

นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของไตรสิกขา อริยสัจ 4 และ โอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้

5.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process : P)

นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

5.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude : A)

นักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

6. สมรรถนะและทักษะสำคัญของผู้เรียน

- ☒ 1) ความสามารถในการสื่อสาร
- ☒ 2) ความสามารถในการคิด
- ☐ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา

☐ 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

☐ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. หลักฐานการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

- ใบงานวิเคราะห์ข่าว

9. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Active Learning)

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาคำถามเกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน
นักเรียนรู้จัก

2. ครูชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 6
กลุ่ม โดยให้นักเรียนนับเลข เพื่อคลื่อนักเรียนอย่างเท่า ๆ กัน

ขั้นสอน

3. ครูให้นักเรียนศึกษาข่าวทั้ง 6 เรื่อง แล้วอธิบายประเด็นสาระสำคัญของข่าวที่ได้รับ
จากนั้นให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลสาระสำคัญของข่าว เพื่อสรุปหาสาเหตุและผลกระทบที่ได้รับของข่าว
นั้น ๆ

4. ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากในกล่องสุ่มเพื่อศึกษาข่าว กลุ่มละ 1 เรื่อง
และให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่คลื่อนไว้ เพื่อร่วมกันพูดคุยและจัดแบ่งหน้าที่การแสดงบทบาทสมมติ

5. นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่ม 1 คน ออกมาสุ่มจับฉลาก เพื่อเริ่มการแสดงบทบาทสมมติ
จากนั้นจึงเริ่มการแสดงบทบาทสมมติ โดยนักเรียนที่เป็นผู้ชมจะต้องสามารถอธิบายเรื่องราวและ
ข้อคิดที่ได้รับของชาดกเรื่องนั้นได้

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข่าวตามหลักธรรมของอริยสัจ 4 เพื่อเป็นแนวทางความรู้ที่
ได้จากการศึกษาข่าวไปพัฒนาการคิดเชิงเหตุและผลของตนเองได้ โดยเปิดโอกาสให้แสดงความ
คิดเห็นจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

7. ให้นักเรียนทำใบงานวิเคราะห์ข่าวเพื่อดูความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนว่าตรงกับ
วัตถุประสงค์หรือไม่

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญจากการวิเคราะห์ข่าว และตรวจคำตอบแล้ว
บันทึกคะแนนไว้

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อ

1. Powerpoint เรื่อง อริยสัจ 4
2. กล่องส้อมเลข

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

11. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การวัด
ด้านความรู้ (K) นักเรียนสามารถอธิบาย ความหมายและความสำคัญของ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และโอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้	การตอบคำถาม ร่วมกิจกรรม ระหว่างเรียน	แบบคำถามร่วม กิจกรรม ระหว่างเรียน	มากกว่า ร้อยละ 60
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ	ทำใบงาน วิเคราะห์ข่าว	ใบงาน วิเคราะห์ข่าว	มากกว่า ร้อยละ 60
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) พฤติกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	การสังเกต พฤติกรรม	แบบประเมิน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ผ่านเกณฑ์ระดับดี ขึ้นไป

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้าน	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1.1 ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน				
	1.2 ให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำงานกับสมาชิก ในชั้นเรียน				
	1.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ปกป้อง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน				
	1.4 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติ ตนตามหลักของศาสนา				
	1.5 เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบัน พระมหากษัตริย์ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น				
2. ใฝ่เรียนรู้	2.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	2.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	2.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	3.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย				
	3.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค เพื่อให้งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็น	เกณฑ์การให้คะแนน				น้ำหนัก คะแนน
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ครบทุกข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 1 ข้อ	นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎกติกา ขาดไป 2 ข้อ	นักเรียนไม่ ปฏิบัติตามกฎ กติกา	4
2. ใฝ่เรียนรู้	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมเป็น อย่างดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมดี	นักเรียนร่วม เรียนรู้ และร่วม ทำกิจกรรมบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ร่วมเรียนรู้ และไม่ร่วมทำ กิจกรรม	4
3. มุ่งมั่นใน การทำงาน	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายเป็น อย่างดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายดี	นักเรียนตั้งใจ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายบ้าง บางครั้ง	นักเรียนไม่ ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	4
รวม					12

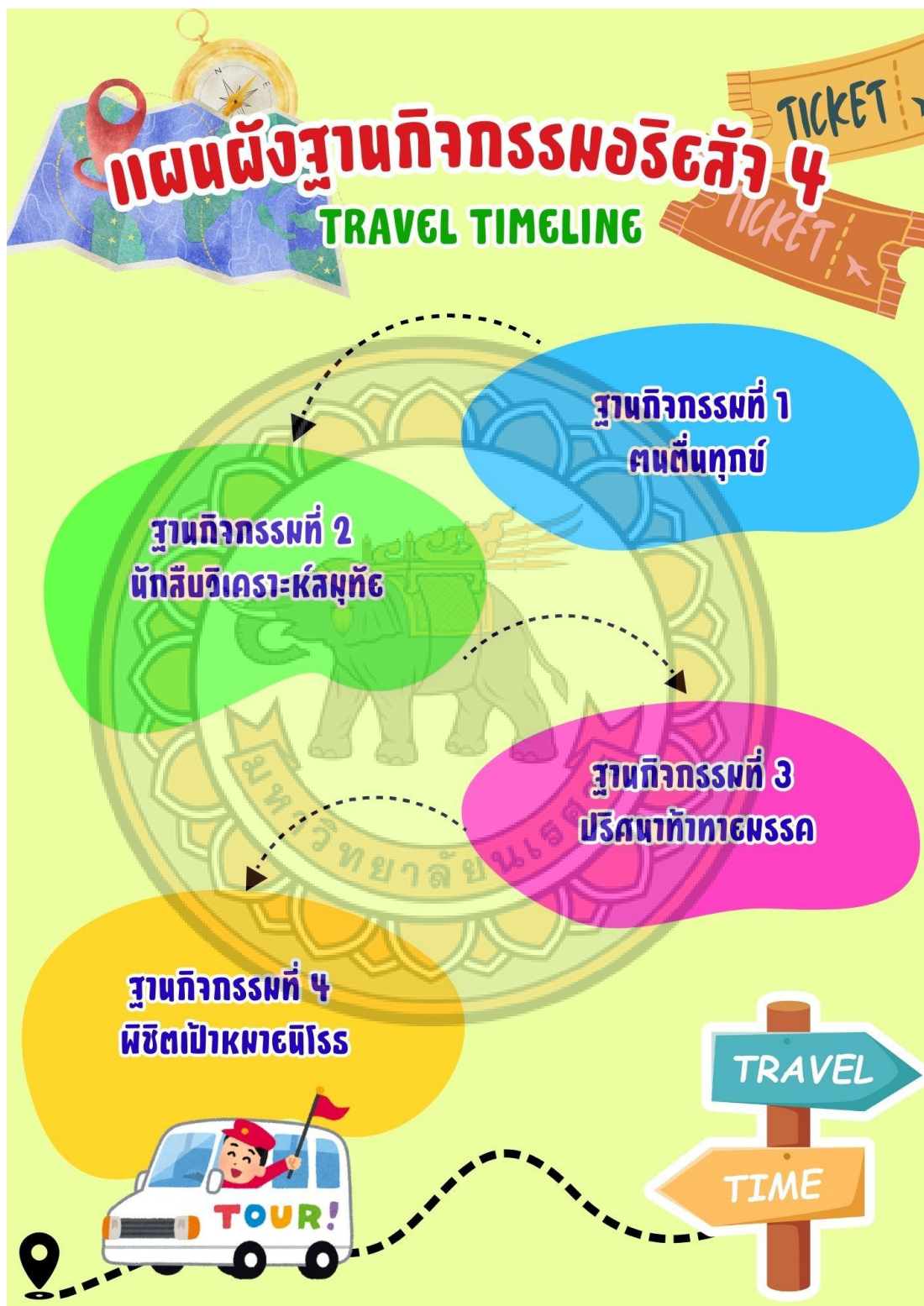
ใบงานวิเคราะห์ข่าวตามหลักอริยสัจ 4

กระดานใคร่ครวญปัญหา

ทุกข์	สาเหตุ
การแก้ไข	อยากให้สุขขึ้นอย่างไร

คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4
โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

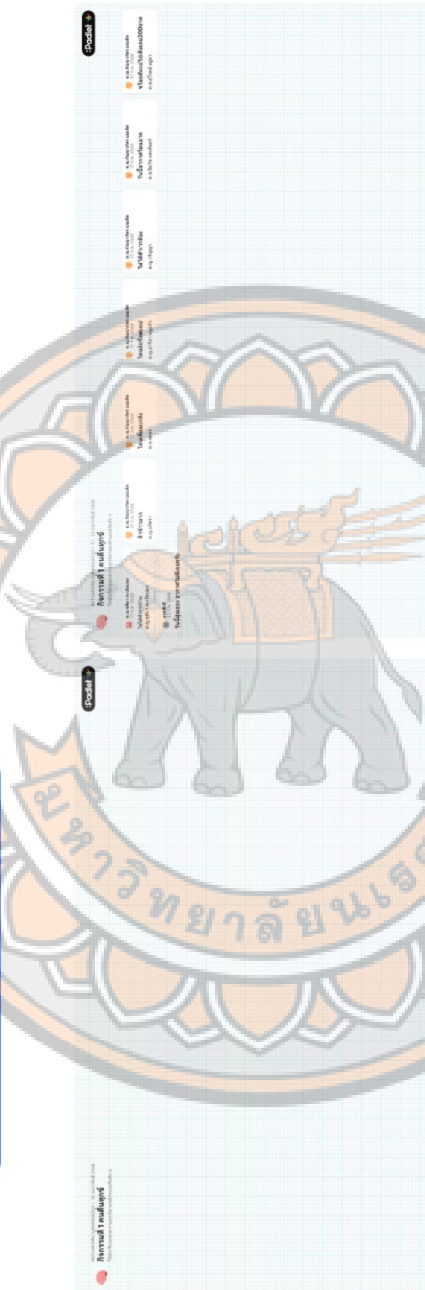

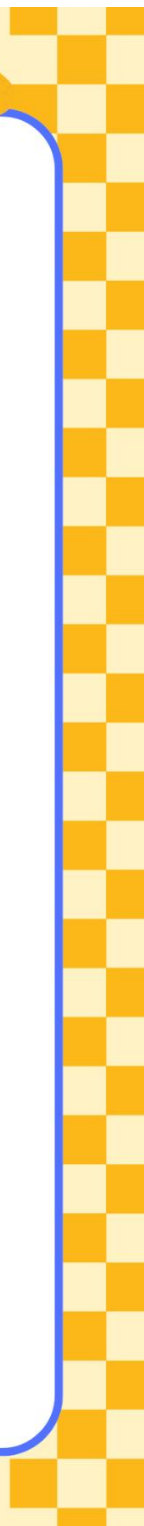

คำชี้แจง ต.น.ท.กช

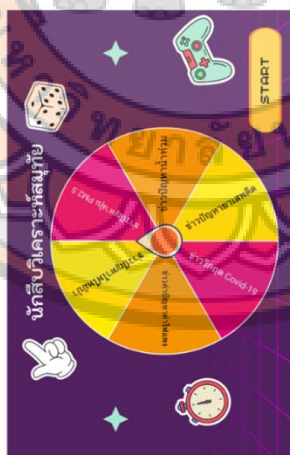
เข้าสู่หน้ากระดาน
บนโปรแกรม Padlet

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ทุกขั ตามหลักจริยสัจ 4
บนหน้ากระดาน Padlet

คำชี้แจง นักสืบวิเคราะห์สมมุติ

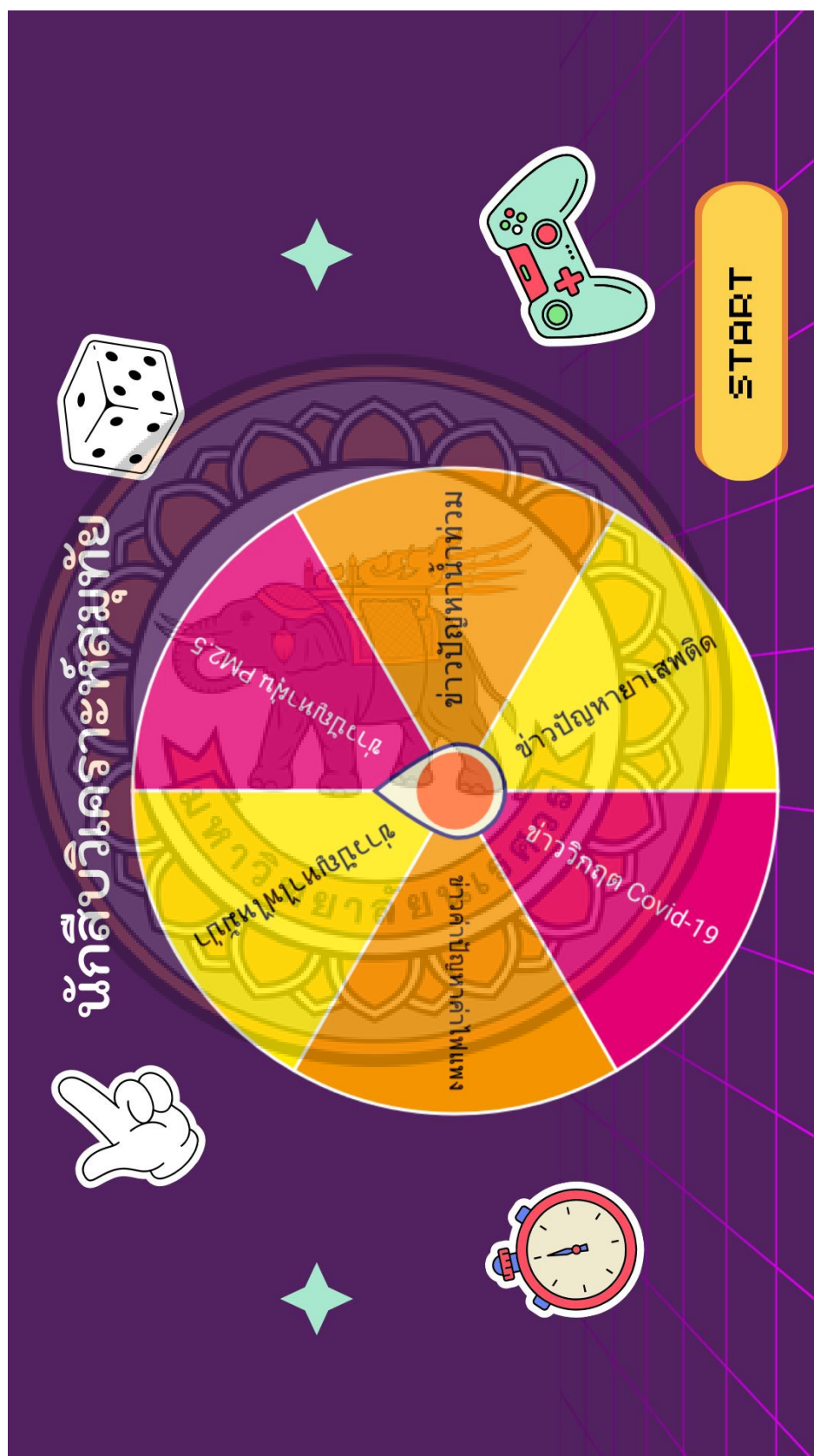
1. สุ่มวงล้อปัญหาข่าว

2. อ่านข่าวที่ได้รับ

กระดานวิเคราะห์ปัญหา			
ทุกข์	สาเหตุ		
การแก้ไข	อยากให้ผู้เกี่ยวข้องทำอะไร		

3. วิเคราะห์หาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น

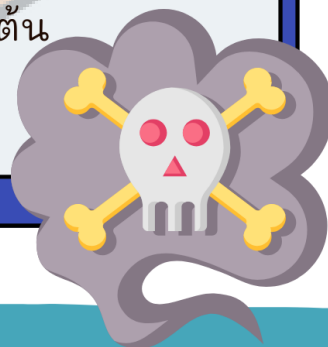

ฝุ่น PM 2.5

NEWS

ฝุ่นแรงต่อเนื่อง PM 2.5 กรุงเทพฯ สูงเกิน
ค่ามาตรฐาน ระดับสีส้มหลายจุด กทม.
อากาศไม่ดี เป็นกังวลผลกระทบต่อสุขภาพ
ประชาชน หายใจลำบาก โดย PM 2.5 ที่
กรุงเทพมหานคร สถานการณ์ฝุ่นล่าสุดค่าฝุ่น
PM 2.5 วันนี้ ค่าเฉลี่ยวัดได้ 40.7 มคก./ลบ.ม.
ขอแนะนำสุขภาพ

- ใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น หน้ากาก
ป้องกัน PM2.5 ทุกครั้งที่ออกนอกอาคาร
- จำกัดระยะเวลาในการทำกิจกรรมหรือ
การออกกำลังกายกลางแจ้งที่ใช้แรงมาก
- ควรสังเกตอาการผิดปกติ เช่น ไอ หายใจ
ลำบาก ระคายเคืองตา เป็นต้น

ข่าว

NEWS

สถานการณ์น้ำท่วมพื้นที่สุโขทัย ยังไม่
คลี่คลายในพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอ
เมือง ฝั่งตะวันตกแม่น้ำยม เอ่อล้นเข้าท่วม
ระดับน้ำที่ลดระดับลง จาก 2 อำเภอ ได้ไหลบ่า
เข้าสู่โครงการแก้มลิง ท่งทะเลหลวง
ในพื้นที่ อ.เมืองสุโขทัย จนเต็มความจุ และเอ่อ
ล้น เข้าสู่คลองแม่ลำพัน ในพื้นที่ตำบลบ้าน
กล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย ทำให้ระดับน้ำ ล้น
คลองแม่ลำพัน เข้าสู่คลองสาขา และเอ่อล้น
เข้าท่วม ฝั่งตะวันตกของเมืองสุโขทัย
จนทำให้เกิดผลกระทบต่อการสัญจรไปมา ของ
ยวดยานพาหนะทุกชนิด

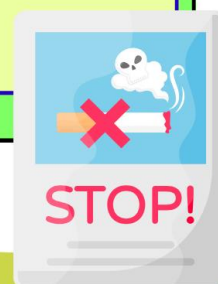
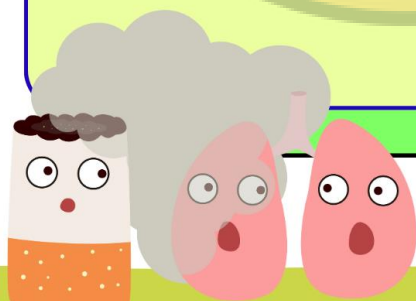
ยาเสพติด

NEWS

ปัญหายาเสพติดในวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในไทย

การใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ยังเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทย เพราะไม่เพียงแต่ประเทศจะต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สุดของประเทศไปแล้ว ปัญหายาเสพติดยังนำมาซึ่งปัญหาอื่นอีกมากมาย ทั้งในแง่สังคม อย่างเช่นการก่ออาชญากรรม ปล้น จี้ ฯลฯ เกิดปัญหาส่วนบุคคลในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต เช่น ปัญหาทางจิต ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สิ่งที่น่าวิตกกังวลคือวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดนั้นมีแนวโน้มที่จะอายุน้อยลงเรื่อยๆ มีการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นในกลุ่มอายุ 12 - 19 ปี

วิกฤต Covid-19

NEWS

สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นสถานการณ์วิกฤตสำคัญที่เข้ามาส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั้งต่อประเทศไทยและโลก ไม่เพียงแค่ระบบสุขภาพเท่านั้นแต่ยังกระทบเป็นห่วงโซ่ทั้งระบบ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวทั้งระบบ

ในสถานการณ์วิกฤตเช่นนี้ พบว่าทุกฝ่ายต่างยื่นมือกันเข้ามาช่วยเหลือ เช่น การตั้งโรงพยาบาลสนาม การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์และออนไลน์ การอบรมอาสาสมัครในการช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษา ทำให้การป้องกันตัวเองและสังคมจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เป็นมาตรการที่ประชาชนทุกคนควรทำและให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค รวมถึงลดการแพร่กระจายเชื้อในสังคม

ค่าไฟแพง

NEWS

ปัญหาค่าไฟแพง เกิดได้จากหลายปัจจัยดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการใช้ไฟที่เพิ่มขึ้น คือหน่วยการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น อาจเกิดได้จากการเปิดเครื่องปรับอากาศมากขึ้นตอนอากาศร้อนจัด หรือการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่มาเพิ่ม
2. เครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุดหรือเสียหายต้องลองสังเกตจากเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านที่ใช้บ่อย ๆ ซึ่งอาจชำรุดหรือเสียหายได้ เช่น เครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น
3. แหล่งพลังงานหลักในการผลิตราคาสูงขึ้น ปัจจุบันไฟฟ้าในประเทศไทยส่วนใหญ่ผลิตจากการใช้พลังงานฟอสซิล ถ่านหิน ซึ่งราคามีความแปรผันตามราคาตลาดโลก ทำให้เป็นอีกหนึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้ค่าไฟแพง

ไฟไหม้ป่า

NEWS

วิกฤตไฟป่าที่กำลังโหมลุกไหม้ในหลายพื้นที่ นครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนียของ สหรัฐอเมริกา ได้คร่าชีวิตผู้คนไปแล้วอย่างน้อย 11 ราย เผาผลาญบ้านเรือนประชาชนไปแล้วหลาย พันหลัง และส่งผลทำให้ต้องออกคำสั่งอพยพผู้คน หลายแสนคนออกจากพื้นที่แม้ว่าจะใช้ความ พยายามในการควบคุมไฟป่าด้วยเจ้าหน้าที่ดับเพลิง หลายพันคน แต่ไฟป่าที่กินอาณาเขตกว้างใหญ่ส่วน ใหญ่ก็ยังไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ สภาพอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะยังคงเป็น ปัจจัยที่หลักที่ทำให้ไฟปายังคงลุกลาม

กระดานใคร่ครวญปัญหา

ทุกข์

สาเหตุ

การแก้ไข

อยากให้สุขขึ้นอย่างไร

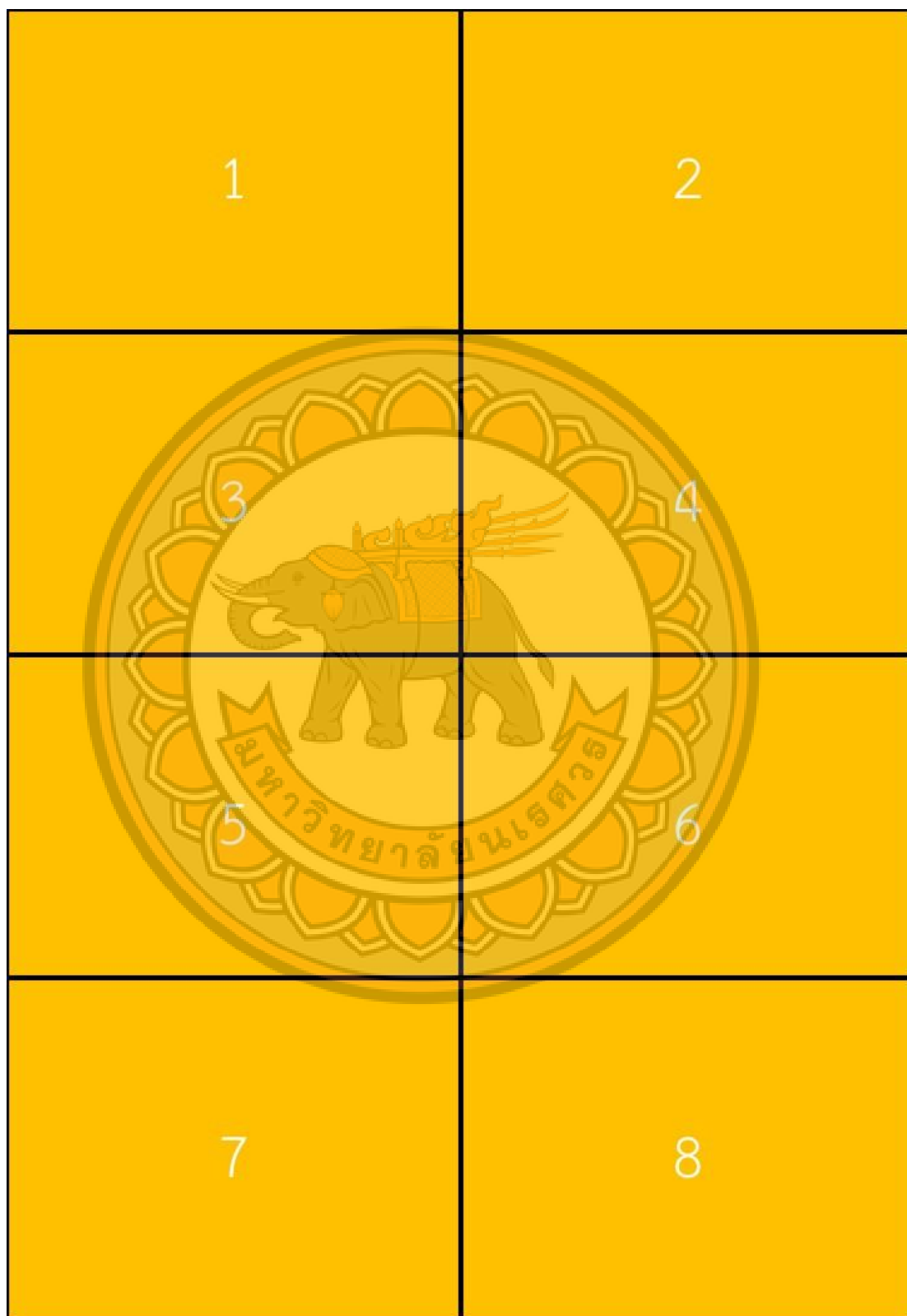
ใบความรู้ เรื่อง มรรคมีองค์ 8

มรรคมีองค์ 8 หรือ “ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา” แปลว่า “ทาง” หรือ “หรือมรรควิธีที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์หรือดับตัณหา” ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ในอัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่าอริยมรรคมีองค์ 8 นี้เป็นทางสายกลาง คือเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น

ชื่อหลักธรรม	ความหมาย	แนวทางปฏิบัติ
สัมมาทิฐิ	ความเห็นชอบ : ความเข้าใจในทางที่ถูกที่ควร	1. การเข้าใจซื่อว่าอะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุแห่งทุกข์ อะไรคือการดับทุกข์ และอะไรที่จะนำไปสู่การดับทุกข์ การเข้าใจว่าอะไรคือความดี ความชั่ว 2. การเข้าใจหลักปฏิจจสมุปบาท คือกระบวนการเกิดขึ้นและดับแห่งทุกข์โดยเป็นปัจจัยอาศัยกัน
สัมมาสังกัปปะ	ความดำริชอบ : ความคิดในทางที่ถูกที่ควร	1. ความคิดที่ปลอดโปร่ง ไม่หมกหมุ่นอยู่ในสิ่งที่สนองความอยาก ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียงสัมผัส (กามคุณ) ความคิดเสียสละ ปราศจากการครุ่นคิดหาผลประโยชน์ใส่ตัว 2. ความคิดที่ไม่พยาบาทมุ่งร้ายใคร เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา มีความกรุณาช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์
สัมมาวาจา	เจรจาชอบ : จงดเว้นจากการพูดจาในทางที่ไม่ถูกไม่ควร	1. จงดเว้นจากการพูดเท็จ 2. จงดเว้นจากการพูดส่อเสียด ยุยงให้เกิดความแตกแยก 3. จงดเว้นจากการพูดหยาบคาย 4. จงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ไร้สาระ
สัมมากัมมันตะ	ทำการงานชอบ : การกระทำที่เป็นกายสุจริต	1. จงดเว้นจากการทำลายชีวิตผู้อื่น สัตว์อื่น 2. จงดเว้นจากการขโมยของของผู้อื่น 3. จงดเว้นจากการประพฤติดินในกาม

ชื่อหลักธรรม	ความหมาย	แนวทางปฏิบัติ
สัมมาอาชีวะ	เลี้ยงชีพชอบ : การทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต	1. งดเว้นจากการประกอบอาชีพที่ใช้วิธีการโกง หรือการหลอกลวง การประจบสอพลอหรือการบีบบังคับ ชูเชื้อ 2. งดเว้นจากการประกอบอาชีพ 5 ประเภท อันได้แก่ การค้ำมนุษย์ การค้าอาวุธ การค้าสุราและยาเสพติด การค้ายาพิษ และการค้าสัตว์เพื่อมาเป็นอาหาร
สัมมาวายามะ	พยายามชอบ : ความเพียรพยายามทางจิต 4 ประการ	1. เพียรระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น 2. เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว 3. เพียรสร้างคุณความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น 4. เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เสื่อมหรือให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป
สัมมาสติ	ตั้งสติชอบ : การตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง	1. พิจารณากาย เช่น การกำหนดลมหายใจ เข้าออก เป็นต้น 2. พิจารณาเวทนา คือ ความรู้สึกสุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ 3. พิจารณาจิต คือ ให้รู้เท่าทันความนึกคิดเป็นต้น เช่น จิตมีราคะหรือไม่มีราคะมีโทสะหรือไม่มีโทสะ เป็นต้น 4. พิจารณาธรรมให้เกิดปัญญา รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริง เช่น พิจารณาขั้นที่ 5 เป็นต้น
สัมมาสมาธิ	ตั้งจิตมั่นชอบ : การตั้งจิตให้แน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน	1. ทำให้สงบ 2. ระงับกิเลสและเครื่องเศร้าหมอง 3. ให้มีอารมณ์แน่วแน่เป็นหนึ่งเดียว

ที่มา : วิทย์ วิศเวทย์ และคณะ. (2564). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม.3. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจท.

บัตรทำกาย

ป็นณวิญญู พุดจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่พูด
ส่อเสียด ยุยงให้เกิดความแตกแยก การกระทำ
ของป็นณวิญญู สอดคล้องกับข้อใด

- ก. สันมาทิจู
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาทมนันตะ

+5
คะแนน

บัตรทำกาย

พรทึบลูรู้วัก้าไม่ตั้งใจเรียนวิชาสังคคศึกษา
พรทึบลจะสอบตก พรทึบลจึงตั้งใจเรียน

- ก. สันมาทิจู
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาทมนันตะ

+5
คะแนน

บัตรทำกาย

การงดเว้นจากการทำลายชีวิตผู้อื่น
สัตว์อื่น สอดคล้องกับข้อใด

- ก. สันมาทิจู
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาทมนันตะ

+6
คะแนน

บัตรทำกาย

การงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม
สอดคล้องกับข้อใด

- ก. สันมาทิจู
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาทมนันตะ

+6
คะแนน

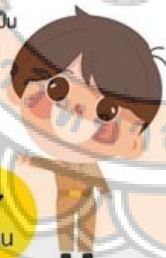

บัตรทำกาย

การตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็น
จริง หมายถึงข้อใด

- ก. สันมาวาจา
- ข. สันมาสติ
- ค. สันมาสมาธิ
- ง. สันมาวาจา

+7
คะแนน

บัตรทำกาย

เลี้ยงชีพชอบ การทำมาหากินด้วยอาชีพ
สุจริต หมายถึงข้อใด

- ก. สันมาวาจา
- ข. สันมาวาจา
- ค. สันมาทมนันตะ
- ง. สันมาสติ

+7
คะแนน

บัตรทำกาย

ความคิดที่ปลอดโปร่ง ไม่หมกหมุ่นอยู่ในสิ่งที่ตนเอง
ความอยาก ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส
(กามคุณ) ความคิดเสียสละ ปราศจากการ
ครุ่นคิด หามผลประโยชน์ให้สัตว์ หมายถึงข้อใด

- ก. สันมาทิจู
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาทมนันตะ

+8
คะแนน

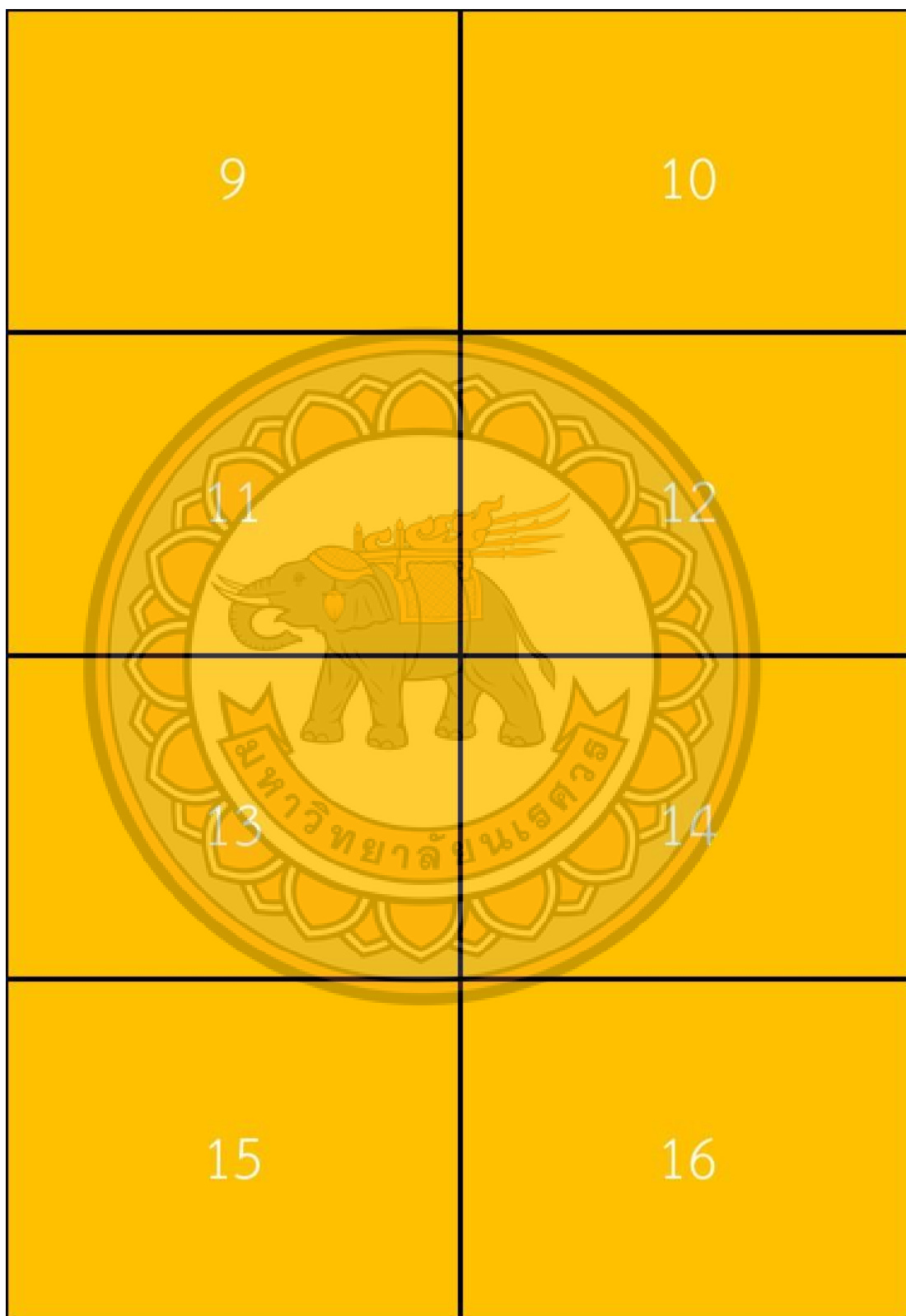
บัตรทำกาย

การเข้าใจชัดว่าอะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุ
แห่งทุกข์ อะไรคือการดับทุกข์ และอะไรที่จะ
นำไปสู่การดับทุกข์ หมายถึงข้อใด

- ก. สันมาทิจู
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาทมนันตะ

+8
คะแนน

บัตรทำกาย

"ถึงแม้ว่าทุกคนจะทำข้อสอบไม่ได้ แต่ทุกคน
ก็ไม่คิดลอกข้อสอบของเพื่อน" การกระทำ
ของทุกคน สอดคล้องกับข้อใด

- ก. สันมาสติ
- ข. สันมาสมาธิ
- ค. สันมาอาชีวะ
- ง. สันมาวายามะ

+5
คะแนน

บัตรทำกาย

การกระทำถูกต้อง มุ่งกระทำในสิ่งดี ๆ เท่านั้น
หมายถึงข้อใด

- ก. สันมาทวิฐิ
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมากัมมันตะ

+5
คะแนน

บัตรทำกาย

พระรัตนูปถมาหยาบกาย พุทธสือเสียด ยุง
ให้เกิดความแตกแยก พุทธเพื่อเจ้าไรสาระ
แสดงว่าพระรัตนูปถมาหยาบข้อใด

- ก. สันมาทวิฐิ
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมากัมมันตะ

+6
คะแนน

บัตรทำกาย

การตั้งจิตให้แน่วแน่ อยู่ในอารมณ์ดีอารมณ์
หนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน หมายถึงข้อใด

- ก. สันมาสมาธิ
- ข. สันมาสังกัปปะ
- ค. สันมาวาจา
- ง. สันมาอาชีวะ

+6
คะแนน

บัตรทำกาย

วันชัย และวิภากร่วมกันขายยาบ้า แสดงว่า
ขาดมรรคข้อใด

- ก. สันมาทวิฐิ
- ข. สันมากัมมันตะ
- ค. สันมาอาชีวะ
- ง. สันมาวายามะ

+7
คะแนน

บัตรทำกาย

บรรดาความคิดที่ไม่พยายาทำบุญไรๆ ใคร เต็ม
ไปด้วยความเบียดเบียน มีความทรนาคิด
ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

- ก. สันมาอาชีวะ
- ข. สันมาสมาธิ
- ค. สันมาสติ
- ง. สันมาสังกัปปะ

+7
คะแนน

บัตรทำกาย

สิทธิพล และสุภกรวิธทั้ง 2 คนค้าอาวุธ และค้า
สัตว์เพื่อฆ่าเป็นอาหาร แสดงว่า ขาดมรรค
ข้อใด

- ก. สันมาอาชีวะ
- ข. สันมากัมมันตะ
- ค. สันมาวายามะ
- ง. สันมาสติ

+8
คะแนน

บัตรทำกาย

อาณัติเก็บเงินได้ 100 บาท และได้เงินนำไปให้
ครูประกาศหาเจ้าของ ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็น
กายสุจริต การกระทำของอาณัติสอดคล้อง
กับข้อใด

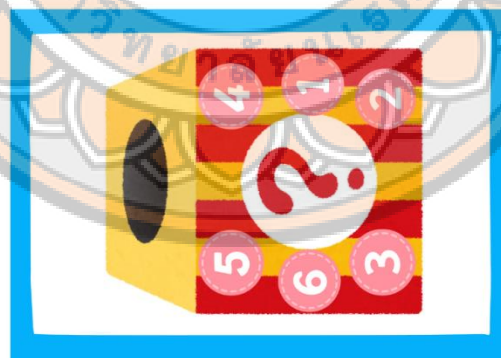
- ก. สันมาสังกัปปะ
- ข. สันมาวาจา
- ค. สันมากัมมันตะ
- ง. สันมาอาชีวะ

+8
คะแนน

คำชี้แจง พิชิตเป้าหมายนิโรค

1. จับกล่องสุ่มปัญหาข่าว

2. การ์ดเหตุการณ์ที่ได้รับ

3. ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติตามเหตุการณ์ที่ได้รับ

**แบบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอริยสัจ 4
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

หลักอริยสัจ 4	คำอธิบาย ทักษะเชิงเหตุผล	ระดับคะแนน			
		0	1	2	3
1. การระบุ ปัญหา (ทุกข์)	นักเรียนสามารถระบุ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวันและ เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง ทุกข์ ได้ชัดเจน	ไม่สามารถ ตอบได้	ตอบได้แต่ ไม่เกี่ยวข้องกับ กับอริยสัจ 4	ตอบได้แต่ยัง ไม่ชัดเจน	ตอบได้ถูกต้อง และอธิบาย ได้ชัดเจน
2. การวิเคราะห์ สาเหตุ (สมุทัย)	นักเรียนสามารถ วิเคราะห์สาเหตุของ ปัญหาและเชื่อมโยงกับ สมุทัยได้อย่างมีเหตุผล	ไม่สามารถ ตอบได้	ตอบได้แต่ยัง ไม่ตรง ประเด็น	ตอบได้และ มีเหตุผล บางส่วน	ตอบได้ถูกต้อง พร้อมเหตุผล ที่สมเหตุสมผล
3. การให้แนว ทางแก้ไข (นิโรธ)	นักเรียนสามารถ นำเสนอแนวทางการ แก้ปัญหที่สอดคล้อง กับแนวคิดเรื่อง นิโรธ	ไม่สามารถ ตอบได้	ตอบได้แต่ไม่ เกี่ยวข้องกับ นิโรธ	ตอบได้แต่ยัง ไม่ครอบคลุม	ตอบได้ถูกต้อง และสอดคล้อง กับหลักธรรม
4. การเสนอวิธี ปฏิบัติ (มรรค)	นักเรียนสามารถอธิบาย แนวทางปฏิบัติตามหลัก มรรคและเชื่อมโยงกับ ชีวิตจริงได้	ไม่สามารถ ตอบได้	ตอบได้แต่ไม่มี ความ เกี่ยวข้องกับ มรรค	ตอบได้แต่ยัง ไม่ครบถ้วน	ตอบได้ถูกต้อง และสอดคล้อง กับหลักธรรม
5. การให้เหตุผล สนับสนุน	นักเรียนสามารถให้ เหตุผลที่สนับสนุนแนว ทางการแก้ปัญหามี เหตุและผล	ไม่สามารถ ให้เหตุผล ได้	ให้เหตุผลได้ แต่ยังไม่ ชัดเจน	ให้เหตุผลได้ดี แต่ยังไม่ ครอบคลุม	ให้เหตุผลได้ ถูกต้องและ ครบถ้วน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ โดยแบ่งระดับการคิดเชิงเหตุผลเป็น 3 ระดับ

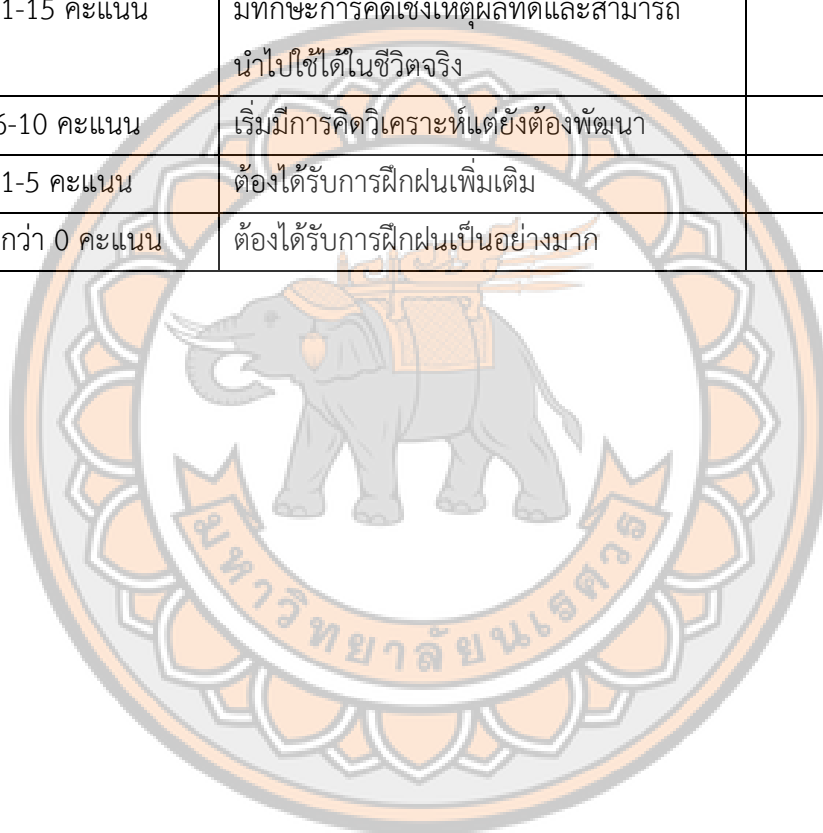
ช่วงคะแนน	แปลผล	ระดับคุณภาพ
11-15 คะแนน	มีทักษะการคิดเชิงเหตุผลที่ดีและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง	ดีมาก
6-10 คะแนน	เริ่มมีการคิดวิเคราะห์แต่ยังต้องพัฒนา	ดี
1-5 คะแนน	ต้องได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม	พอใช้
ต่ำกว่า 0 คะแนน	ต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างมาก	ปรับปรุง

[illegible]

ที่	ชื่อ - สกุล	ข้อที่ 1				ข้อที่ 2				ข้อที่ 3				ข้อที่ 4				รวม	ระดับคุณภาพ
		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3		
72	ผู้เรียนคนที่ 72																		
73	ผู้เรียนคนที่ 73																		
74	ผู้เรียนคนที่ 74																		

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ โดยแบ่งระดับการคิดเชิงเหตุผลเป็น 3 ระดับ

ช่วงคะแนน	แปลผล	ระดับคุณภาพ
11-15 คะแนน	มีทักษะการคิดเชิงเหตุผลที่ดีและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง	ดีมาก
6-10 คะแนน	เริ่มมีการคิดวิเคราะห์แต่ยังต้องพัฒนา	ดี
1-5 คะแนน	ต้องได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม	พอใช้
ต่ำกว่า 0 คะแนน	ต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างมาก	ปรับปรุง

๑. กองนโยบายและแผนฯ ๕

[illegible][illegible]

ที่	ชื่อ - สกุล	ข้อที่ 1				ข้อที่ 2				ข้อที่ 3				ข้อที่ 4				รวม	ระดับ คุณภาพ
		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3		
72	ผู้เรียนคนที่ 72																		
73	ผู้เรียนคนที่ 73																		
74	ผู้เรียนคนที่ 74																		

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ โดยแบ่งระดับการคิดเชิงเหตุผลเป็น 3 ระดับ

ช่วงคะแนน	แปลผล	ระดับคุณภาพ
11-15 คะแนน	มีทักษะการคิดเชิงเหตุผลที่ดีและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง	ดีมาก
6-10 คะแนน	เริ่มมีการคิดวิเคราะห์แต่ยังต้องพัฒนา	ดี
1-5 คะแนน	ต้องได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม	พอใช้
ต่ำกว่า 0 คะแนน	ต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างมาก	ปรับปรุง

